

REGNSKOG- MILLIARDEN TIL GUYANA

Metoderapport Skup 2016

Bergens Tidende

Regnskogmilliarden til Guyana

Journalist Atle Andersson,
Bergens Tidende

atle.andersson@bt.no

Telefon: 951 53606

Redaksjon:

Bergens Tidende

Boks 7240, Krinkelkroken 1

5020 Bergen

Telefon: 05500

Fullstendig liste over samlet publisering med tittel, dato og medium:

- 28. mars:** Hvorfor bruker Norge 600 millioner kroner på å bygge et kraftverk her, midt i regnskogen i Amazonas? (BT hovedoppslag)
- 28. mars:** - Selvfølgelig er vi redd for korrupsjon
- 29. mars:** - Skaper omdømmeproblem for regnskogsatsingen
- 29. mai:** - Norge bør stille alvorlige spørsmål
- 3.mai:** Gull mot grønne skoger (BT)
- 3.mai:** -Korrupsjon er en realitet
- 9. mai:** Ja til regnskogmilliard, nei til valgobservasjon (BT)
- 12. mai:** Norske regnskogmilliarder utnyttes i omstridt valg-PR (BT)
- 31. mai:** Amerikansk PR-firma får norske bistandsmillioner for å lage skrytekampanje og tilbakevise kritikk mot regnskogsatsing i Guyana (BT hovedoppslag)
- 31. mai:** Norad har ikke kjennskap til innholdet i kontrakten (BT)
- 1. juni:** Frp tar urfolkene i forsvar (BT)
- 6. juni:** Erik Solheim ble advart mot Guyana, men SV-statsråden overkjørte motstanderne i UD (BT)
- 15. juni:** Holder tilbake 300 millioner til Guyana " u
- 12. august:** Dropper å bygge norskstøttet kraftverk i Amazonas " u
- 2. november:** Brenner inne med regnskogmillioner (BT hovedoppslag)
- 3. november:** Dette kraftverket er blitt stridens kjerne i et spill om 900 regnskogmillioner (BT)
- 4. november:** Stanser omstridt PR-kampanje (BT)
- 30. desember:** Klimaprojekt kan ende med regnskograsering " u

Saker på bt.no

- [27 .mars: Hvorfor bruker Norge 600 millioner kroner på å bygge et kraftverk her i Amazonas? \(med video\)](#)
- [29. mars: - Skader omdømmet til regnskogsatsingen](#)
- [3. mai: Gull mot grønne skoger \(med video\)](#)
- [9. mai: Ja til regnskogmilliard, nei til valgobservasjon](#)
- [12. mai: Norske klimamillioner utnyttes i omstridt valg-PR](#)
- [31. mai: PR-firma får norske bistandsmillioner for å lage skrytekampanje](#)
- [1.juni: Frp tar urfolkene i forsvar](#)
- [6. juni: Prins Charles åpnet dørene. Nå har Norge brukt 1,3 milliarder i Guyana](#)
- [15. juni: Holder tilbake 300 mill. til Guyana](#)
- [12. august: Legger norskstøttet Amazonas-kraftverk på is](#)
- [2. november: Brenner inne med regnskogmillioner](#)
- [3. november: Kraftverket i Amazonas er blitt stridens kjerne i et spill om 900 norske bistandsmillioner](#)
- [4. november: PR-kampanjen fikk en brå slutt](#)
- [29. desember: Klimaprojekt kan ende meg regnskograsering](#)

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning	1
1.1 Hvordan kom arbeidet i gang og hva var ideen som startet det hele?	1
2. Problemstilling	2
2.1. Organisering av arbeidet	2
3. Metode	2
3.1 Innledning	3
3.2 Forundersøkelser	3
3.3 To utfordringer i felten	3
3.4 Selvsensur	6
3.5 Tilsvar	7
3.6 Valgobservatørene	8
3.7 Kraftverket og svartelistet entreprenør	8
3.8 Spørsmålene	9
3.9 Departementet ville ha navn på kilder	10
3.10 En budsjettale og en lekket epost	10
3.11 Det “hemmelige” møtet	11
3.12 Gull eller grønne skoger?	12
3.13 Gruvelisensene	12
3.14 Norske penger inn i valgkampen	14
3.15 Norske regnskogpenger til PR-konsulenter	14
3.16 Hvor er pengene	16
3.17 Superministeren, prinsen og presidenten	17
4. Hva er genuint nytt i artikkelserien?	18
5. Noen oppsummerdende betraktninger	19

Vedlegg

1. Innledning

Bharrat Jagdeo var president i Sør-Amerikas fattigste land. En mann med en tillitsvekkende fremtoning, men med rykte for å være en lur selger. Jagdeo hadde en god forretningsidé. Han ville at landet skulle gjøre business på klimaendringer. Til å hjelpe seg i arbeidet fikk han konsulentgiganten McKinsey. Det ble laget regnestykker som viste hvor mye verden burde betale regnskoglandet i Amazonas for å la skogen stå. De astronomiske som beløpene McKinsey presenterte, ble stemplet som totalt urealistiske og avvist. Men ett land tente på presidentens idé. Norge.

-Guyana? Hvor i huleste er det? Spørsmålet ble stilt i Utenriksdepartementet da tidligere SV-statsråd Erik Solheim offentliggjorde at Norge skulle inngå avtale om regnskogbevaring med det nesten ukjente søramerikanske landet. Få nordmenn visste noe særlig om Guyana, kanskje bortsett fra at det var her at kultleder Jim Jones og de mer enn ni hundre medlemmene i sekten «Folkets tempel» ble funnet døde i 1978 i det som trolig var historiens største kollektive selvmord.

Dette er historien om et omstridt vannkraftverk langt inne i Amazonas, amerikanske PR-rådgivere, brutte avtale-løfter og utbetaling av mange hundre millioner norske regnskogkroner – penger som ennå ikke er kommet befolkningen eller miljøet i Guyana til gode. Det er også fortellingen om hvordan Guyana ble samarbeidsland i Norges internasjonale klima- og skogsatsing, på tross av advarsler fra UD og Norad.

1.1 Hvordan kom arbeidet i gang og hva var ideen som startet det hele?

Norge bruker årlig tre milliarder kroner på regjeringens internasjonale klima- og skogsatsing, men det har vært liten journalistisk og politisk oppmerksomhet rundt bruken av disse skattekronene. Dette er også den første metoderapporten som er skrevet etter et journalistisk prosjekt som tar for seg regjeringens viktigste internasjonale klimainitiativ. Denne storsatsingen er blitt omfavnet av alle partiene på Stortinget og utgjør en viktig del av Stortingets klimaforlik. Både den forrige og den nåværende regjeringen har fastslått at regnskogsatsingen er en stor internasjonal suksess.

Jeg har dekket klimasaker i Bergens Tidende det siste tiåret, og har over tid interessert meg for pengestrømmer på dette området. I 2012 kartla jeg sammen med to kolleger i BT alle kvotekjøp staten og norske selskaper hadde gjort i utlandet. Det resulterte i artikkelserien «Spillet om klimakronene». Senere ble jeg nysgjerrig på den norske regnskogsatsingen. Staten har utbetalt mer enn 15 milliarder kroner til en rekke land og organisasjoner frem til og med 2015.

Under arbeidet med en artikkel om korrupsjonsrisiko i regnskogland, ble jeg oppmerksom på at Guyana skiller seg ut fra de andre partnerlandene i klima- og skogsatsingen. Mens land som Brasil og Indonesia blir betalt av Norge for å redusere avskogingen, får Guyana lov til å øke avskogingen opp til et visst nivå uten at det får konsekvenser for størrelsen på utbetalingene

fra Norge. Dette poenget bidro til å vekke min interesse for det norske samarbeidet med det fattige regnskoglandet i Sør-Amerika.

Guyana-interessen førte til at jeg utover i 2014 brukte ledig tid til å gjøre søk i offentlige postjournaler, lese rapporter og evalueringer.

2. Problemstilling

Ved starten av prosjektarbeidet hadde jeg en nokså åpen problemstilling:

- Hvorfor vil norske myndigheter bruke milliardbeløp fra regnskogmidlene i et av Latin-Amerikas mest korrupte land? Hva brukes pengene til og hva er resultatene av den norske satsingen fem år etter at avtalen ble inngått?

Den norske regnskogavtalen med Guyana ble inngått i 2009. Den inneholder flere indikatorer, såkalte «enabling activities». Guyana forplikter seg blant annet til å beskytte urfolksrettigheter, sikre biologisk mangfold, bedre styresettet i skogsektoren og sørge for åpenhet om styringen og bruken av pengestøtten fra Norge. Noen av vilkårene i avtalen er lett å verifisere, som at Guyana innen fastsatte tidsfrister skal kvalifisere seg til – og slutte seg til internasjonale avtaler om bedre styresett i gruve- og hogstsektoren. Dette var relevante knagger å henge det journalistiske prosjekt på.

2.1 Organisering av arbeidet

Jeg jobbet med Guyana-sakene fra midten av november 2014, men gikk i ordinær nyhetsturnus og var tidvis ute av prosjektet da nyhetsbildet krevde det. Kollega Tor Høvik ble koblet på som fotograf, og deltok i reportasjeplanleggingen. Guyana-oppholdet fant sted mellom 1. og 14. februar 2015. I ukene etter hjemkomst brukte jeg tiden til mer research, utskrivning og videoredigering. Første artikkel ble publisert 28. mars. Journalist Eystein Røssum deltok i arbeidet med én av sakene, mens fotograf Håvard Bjelland tok bilder og video under tilsvarsrunde i Oslo.

På ettersommeren og høsten 2015 laget jeg artikler basert på nyhetsutvikling, egne undersøkelser og oppfølging av tidligere artikler i serien.

3. Metode

Målet var altså å følge pengene helt frem til Guyana, det aller fattigste og minst utviklede av landene i Sør-Amerika. Vi ville møte urfolk og gruvearbeidere langt inne i regnskogen og intervju sentrale kilder i hovedstaden Georgetown.

Spennvidden i metodebruk og kildetilfang måtte nødvendigvis bli stor, fra observasjoner i Amazonas-jungelen til innsynsbegjæringer i OEP.

Guyana er ikke bare et av Sør-Amerikas mest korrupte land, det er også et land der kommunikasjonsmulighetene er svært dårlige. Begge deler gjør at det er krevende å jobbe som journalist i Guyana. Men skulle prosjektet gjennomføres, var det helt nødvendig å reise

dit. Det skulle vise seg å utløse flere metodiske problemstillinger vi ikke var forberedt på, og praktiske utfordringer som i utgangspunktet var blitt undervurdert. Noen av dem kan virke kuriøse, men de viste seg likefullt å være viktige.

3.1 Innledning

Den viktigste journalistiske motivasjonen for å reise ut i regnskogen var planene om å bygge et stort vannkraftverk med norske regnskogpenger. Regnskog skulle altså raseres med norske regnskogpenger. Det hørtes i utgangspunktet nokså ulogisk ut. Amaila Falls-prosjektet er kalt flaggskipet i samarbeidet mellom Norge og Guyana, men er svært omstridt i Guyana. Det er knapt nok viet oppmerksomhet i norske medier. Norge overførte 600 millioner kroner fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ til prosjektet på senhøsten 2014. Vi ønsket å møte urfolk som blir berørt av prosjektet.

Det var også et mål å belyse konflikten mellom gruvedrift og urfolksinteresser og få innblikk i hvordan gruvedrift foregår i regnskogen. Det var relevant i forhold til avtalen Norge hadde inngått, en avtale som i femårsperioden frem til 2015 kunne føre til utbetaling av 1,5 milliarder kroner fra Norge.

3.2 Forundersøkelser

Forundersøkelser hadde pirret nysgjerrigheten både om Guyana og temaene som jeg planla å gripe fatt i. Rapporter, statistikker og studier ble gjennomgått. Jeg hadde flere nyttige bakgrunnsamtaler med kilder både i Norge og utlandet.

En særlig nyttig kunnskapskilde var Audrey Butt Colson i Oxford, en pensjonert britisk forsker som regnes som én av pionerene i antropologiske studier av urfolkssamfunn i Guyana. Hun har skrevet bøker og artikler om indianergruppers kultur, levesett og kamp for tradisjonelle og territoriale rettigheter, ikke minst i møte med gruveaktører. Colson er også opptatt av hvilken effekt vannkraftutbygging vil ha for urfolkssamfunn i Guyana. Jeg snakket også med frilansreporter Johnny Haglund om praktiske logistiske sider ved jobbing i Guyana, og han delte villig sine erfaringer. Haglund er trolig den eneste norske journalisten som har besøkt Guyana i nyere tid. Han laget i 2012 en større billedreportasje til Vi Menn om gullgravere i landets regnskog.

Alt dette gjorde at jeg i tiden før avreise hadde skaffet meg en god del kunnskap om Guyana som et av de aller mest korrupte og voldelige samfunnene i Sør-Amerika. Et land med et svært giftig og polarisert politisk klima og der sentrale maktpersoner ofte viser liten respekt for journalistenes og medienes rolle.

3.3 To utfordringer i felten

- Skulle vi opplyse guyanske myndigheter om vårt journalistiske ærend før avreise? Hvilke begrensninger ville vi så fall det legge på vår bevegelsesfrihet og våre muligheter til å snakke fritt med kilder?
- Hvordan skulle vi komme oss inn i dypet av regnskogen for å møte urfolk som kan bli berørt av norskstøttet vannkraftutbygging og kjemper mot mineralutvinning?

Svaret på det første spørsmålet ble nei.

Årsaken var høy risiko for at regjeringen eller myndighetsorganer da ville kunne ta regien over reportasjeopplegget. Vi ble advart om at myndighetene i Guyana med høy grad av sannsynlighet ville påvirke hvor vi fikk reise og hvem vi fikk møte. Dette var basert på opplysninger vi hadde fått fra organisasjoner som jobber i felten. Det faktum at vi var journalister fra Norge, det desidert største giverlandet i Guyana, ville neppe gjort en slik innblanding mindre sannsynlig.

Vi ønsket også å unngå praksisen med at en myndighetsrepresentant ble koblet på i reisefølget. I et polarisert, politisk klima som det guyanske, ville det kunne føre til begrensninger på folks vilje og mulighet til å uttrykke seg åpent. Det kunne også påvirke oppfatningen mennesker fikk av oss og vår rolle.

Guyana stiller ikke krav om at mediefolk søker om journalistvisum ved innreise. Vi unngikk dermed å seile under «falskt flagg». Ved ankomst i Georgetown oppga vi å være henholdsvis journalist og fotograf, men ble heldigvis ikke utspurt om våre detaljerte planer.

Den andre utfordringen begynte å fortone seg mer krevende enn først antatt. Dette var ingen tilrettelagt reise i et ministerfølge eller i regi av noen organisasjon. Vi skulle komme oss ut i Amazonas-jungelen på egen kjøl.

Noen ganger har man heldigvis flaks.

Under et google-søk om urfolkssamfunnene i Guyana, dukket det opp en rapport fra den Oxfordbaserte, internasjonale organisasjonen Forest Peoples' Programme (FPP). Det viste seg at en av medforfatterne var norsk: prosjektansvarlig Oda Almås i FPP. Hun ble kontaktet. Almås hadde rundt ti opphold i Guyana bak seg, og hadde planlagt et nytt prosjektoppdrag omtrent samtidig med vår reportasjereise. Etter nødvendige avklaringer på ledernivå i BT og FPP, ble det klart at Almås kunne bidra i den praktiske tilretteleggingen og delta på våre feltbesøk utenfor hovedstaden. Hun fikk diettgodtgjørelse og dekket transportutgifter av BT i perioden vi var på reise i regnskogen.

En av de journalistfaglige vurderingene som måtte gjøres, var en avklaring om rollen til Almås. Var hun fikser eller kilde, eller begge deler?

Almås representerer en internasjonal organisasjon som arbeider for å støtte- og styrke urfolks rettigheter. I samråd med min avdelingsleder Trond Olav Skrunes ble konklusjonen at vi engasjerte Oda Almås i en fikserrolle, og samtidig kunne bruke henne eller andre representanter for FPP som kilde når det var relevant. Begrunnelsen var at Almås hadde mye praktisk felterfaring og svært god lokalkunnskap som gjorde henne i stand til å tolke- og forklare informasjon for oss på bakken i Guyana. Et møte i Oxford en måned før reisen, ga også en god forsikring om at Almås var meget bevisst og profesjonell i forhold til utøvelsen av sin rolle.

Almås fikk oversikt over våre planer og reportasjeønsker. Hun gjorde meg oppmerksom på en - for meg - ukjent bestemmelse i Guyanas eksisterende urfolkslov, Amerindian Act.

5. (1) A person, other than a person referred to in section 8, who wishes to enter Village lands shall apply for and obtain the permission of the Village Council.

Vi måtte altså ha tillatelse fra landsbyrådet for å besøke de to landsbyene som vi etter hvert hadde blinket ut som reportasjemål. Chenapou var relevant fordi Patamonafolket som bor der kan bli berørt av Amaila Falls-kraftverket. Kako var interessant fordi Akawaio-folket der gjennom mange år har forsøkt å hindre at deres tradisjonelle landområder blir invadert av gruveaktører.

Men hvordan skulle vi skaffe oss tillatelse fra landsbyrådene i Kako og Chenapou, to regnskogsamfunn uten mobildekning og nettforbindelse?

Først måtte vi skrive en søknad til landsbyrådene der vi redegjorde for formålet med vårt besøk. Oda Almås formidlet deretter disse brevene på epost til Amerindian Peoples' Association (APA) i Georgetown.

Kortversjonen er at APA fikk formidlet våre ønsker til Kako og Chenapou via radio, som er den vanligste kommunikasjonskanalen mellom landsbyene og omverdenen. I tilfellet Chenapou ble det gitt muntlig godkjenning over radio, mens Kako fikk befordret godkjenningsbrevet med et av småflyene som ujevne mellomrom frakter mennesker og forsyninger mellom hovedstaden Georgetown og isolerte områder i Guyana. Den håndskrevne bekreftelsen ble så scannet og sendt på epost via Almås til BT.

Sikkerhetsvurderingene i forkant av reisen ble ytterligere aktualisert da et småfly forsvant i regnskogen i nærheten av vårt første reisemål noen uker før avreise. Selskapet som mistet Cessna-maskinen var det samme som hadde tilbudt oss det beste pristilbudet for transport ut til våre destinasjoner i regnskogen. Vi måtte også forsikre oss om at Almås var tilstrekkelig forsikret siden hun var engasjert av BT til dette oppdraget.

Sammenholdt med andre risikofaktorer, som de ulykkesutsatte veiene rundt Georgetown, kom vi til at flytransporten inn til landsbyene var forsvarlig.

Et par andre praktisk-metodiske ting som er lett å glemme, men vise seg å være avgjørende er muligheten til å kommunisere med omverdenen. Uten verken mobildekning eller internettforbindelse, var satellitt-telefonen en nødvendighet. Telefonen viste seg senere også å være et påkrevd hjelpemiddel da flyet som skulle plukke oss opp i den ene landsbyen først kom to dager forsinket. Lavt skydekke hindret flyet i å lande. Satellitt-telefonen muliggjorde kommunikasjon med flyselskapet i perioden vi var «isolert». Den gjorde oss også i stand til å holde BTs interne sikkerhetsinstruks om daglig kontakt med hjemmeredaksjonen.

Journalistisk arbeid i felten i Guyana gir også en del uventede utfordringer og erfaringer. Både i Chenapou og Kako innkalte Toshao, som er lederen for landsbyrådet, til folkemøter for alle

landsbyens innbyggere i anledning journalistbesøket fra Norge. Her ble vi invitert til å redegjøre for formålet med vårt prosjekt. Mange grep ordet på møtene for å få vite mer om oss og vårt oppdrag.

Vi måtte bruke en del tid på å rydde opp i en del forvirring om vår rolle. Norges engasjement i Guyana, og de norske regnskogmillionene viste seg å være forbausende godt kjent i landet. Noen personer antok at vi hadde innflytelse på bruken av de norske pengene. Derfor ble det viktig for oss å forklare vår uavhengighet i forhold til den norske regjeringen og guyanske myndigheter.

Vi opplyste så godt vi maktet om at vår hovedoppgave var å lytte, observere og formidle deres situasjon og synspunkter til våre lesere, og at dette kunne bidra til mer debatt og større oppmerksomhet i Norge om ulike sider ved den norske regnskogsatsingen i Guyana. Folkemøtene ga også viktig input til vårt arbeid. Mange uttrykte sine meninger, for eksempel om Amaila Falls-kraftverket og Norges støtte til det mange oppfattet som en korrumpert regjering.

3.4 Selvsensur

28. oktober 2014 ble journalist Leonard Gildaire i Kaieteur News oppringt av Guyanas regjeringsadvokat Anil Nandlall. Her kom regjeringsadvokaten med uttalelser som journalisten oppfattet som rene drapstrusler mot avisens medarbeidere og eier. Gildaire gjorde lydopptak av samtalen. Regjeringsadvokaten hadde blant annet kjennskap til at Gildaire jobbet med en sak om at landets skattebetalere betalte konens private helseutgifter. I Kaieteur News tar de alltid trusler på alvor. Fem av avisens ansatte ble i 2006 likvidert da en væpnet bande tok seg inn i avisens lokaler.

Hvorfor trekker jeg frem denne episoden? Det viser en politisk kultur der vold og trusler er utbredt. De to politiske hovedfløyene avspeiler i stor grad etniske skillelinjer. Væpnede grupper kobles både til regjeringssiden og opposisjonen. Anklager om korrupsjon, snusk og misbruk av norske regnskogpenger er også utbredt. Så hvordan skulle fotograf Høvik og jeg manøvrere oss rundt i denne kryssilden av grove anklager og mistillit?

Vi hadde altså tatt valget om å ikke annonsere vår ankomst til Guyana før vi landet i Georgetown. Heller ikke skogfolkene i Klima- og miljødepartementet var informert om tidspunktet for vår reise.

Dette var ikke den eneste taktiske vurderingen. Ville det være klokt å ta kontakt med myndighetene i Guyana når feltarbeidet var gjort og vi var tilbake i Georgetown? Eller skulle vi satse på intervjuer med ministre og myndighetspersoner på telefon og epost etter at vi var hadde returnert til Norge?

Den siste strategien ble valgt. I ukene før reportasjereisen hadde jeg etablert kontakt med representanter for sivilsamfunnet i Guyana, både menneskerettighetsaktivister og folk som arbeidet med korrupsjonsbekjempelse. Jeg ønsket også å møte journalister/redaktører og urfolksrepresentanter.

3.5 Tilsvar

Frykt for innblanding og at myndighetene i Guyana skulle overta hele eller deler av styringen over vårt opplegg, førte til at jeg satset på at intervjuer og tilsvar kunne gjøres og innhentes i ettertid fra Norge. En innsynsbegjæring til Klima- og miljødepartementet hadde dessuten avslørt at Guyanas daværende naturressursminister Robert Persaud hadde invitert seg til møte med klimaminister Tine Sundtoft i Oslo senere på vinteren, og kunne bli tilgjengelig for intervju da.

Møter med flere kilder i Georgetown viste at selvsensur og frykt for å stå åpent frem er utbredt. Særlig gjelder det kritikk av hvordan landets verdifulle naturressurser, som gull og tropisk tømmer, blir forvaltet - altså sentrale sektorer i avtalen med Norge.

Noen eksempler på kilder som ville være anonyme:

En større eier og aktør i skogsektoren fortalte om hvordan landets regjering angivelig lar det kinesiske selskapet Bai Shan Lin drive rovdrift på regnskogen. Vår kilde torde imidlertid ikke stå frem i frykt for å bli «straffet» av myndighetene.

En jurist som har engasjert i anti-korrupsjonsarbeid i Guyana hevdet å være offer for «political victimisation», et begrep som gikk igjen hos flere regjeringkritiske kilder vi møtte. Den urettmessige behandlingen juristen hevdet seg utsatt for, handlet om at representanter for myndighetene gjennom innblanding forhindret vedkommende i å få seg en direktørstilling i et større finansieringsselskap.

En sentral person i interesseorganisasjonen Guyana Gold and Mining Association trakk seg også fra et planlagt intervju der han på forhånd hadde annonsert han ville fortelle oss om utbredelsen av korrupsjon «høyt oppe i det politiske systemet».

En person med sentral posisjon i en internasjonal miljøorganisasjon som deltar i et av de norskstøttede regnskogprogrammene, uttalte seg svært kritisk om guyanske myndigheter. Vedkommende fryktet å miste oppholdstillatelsen i Guyana hvis disse synspunktene ble frontet i offentlighet. Kilden etterlyste også større norsk interesse for utviklingen i landet. Norge har ingen fast representasjon i Guyana.

Denne kilden tilbød imidlertid å uttale seg åpent med et sterkt pyntet budskap som ikke ville provosere. Her ble vurderingen vår at det hadde liten hensikt å publisere uttalelser som fremsto sminket og heller ikke tilførte våre saker noe nytt.

Disse kildene ga oss verdifull innsikt i et polarisert samfunn med åpenbare styresettutfordringer. Inntrykket ble forsterket etter intervjuer med åpne kilder.

3.6 Valgobservatørne

Informasjon om det giftige politiske klimaet ble nemlig særlig relevant da jeg gjennom offentlig postjournal (OEP) ble kjent med at Norge hadde avvist en søknad fra Carter-senteret i USA om støtte til valgovervåking i Guyana senere på våren.

Observatører fra 24 land skulle undersøke forholdene rundt parlamentsvalget 11. mai, men det norske Utenriksdepartementet sa altså nei med pengemangel som begrunnelse. Norge hadde på dette tidspunkt overført rundt en milliard kroner i regnskogstøtte til Guyana, og Carter-senteret henviste til at Norge hadde særlige interesser i landet.

Representanter for sivilsamfunnet i Guyana reagerte med forbauselse da jeg informerte om beslutningen. Norges nei til å bidra i valgobservasjon ble derfor en opplagt vinkel i en større reportasje om politisk vold og angrep på pressefriheten i et av hovedsamarbeidslandene i regnskogsatsingen.

3.7 Kraftverket og svartelistet entreprenør

18. november 2014 sendte norske myndigheter informasjon om overføring av 600 millioner kroner til Amaila Falls-kraftverket til prosjektkonto i Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB). Dette kraftverket skal etter planen erstatte bruken av dieselaggregater i strømforsyningen i Guyana, og er det viktigste enkeltprosjektet i avtalen med Norge.

Jeg ble kjent med pengetransaksjonen gjennom en innsynsbegjæring. Det skulle vise seg at pengeoverføringen kom til å bli et svært het politisk sak i Guyana.

Guyanas president Donald Ramotar hadde kort tid før den norske pengeoverføringen satt landets parlament ut av funksjon etter at opposisjonen hadde varslet mistillitsforslag mot den sittende mindretallsregjeringen.

Flere av opposisjonspartiene raste mot Norge. Årsaken var at Norge overførte penger til et prosjekt som splittet nasjonalforsamlingen, og ikke minst fordi pengene kom rett etter at landets parlamentariske demokrati i realiteten var satt ut av spill.

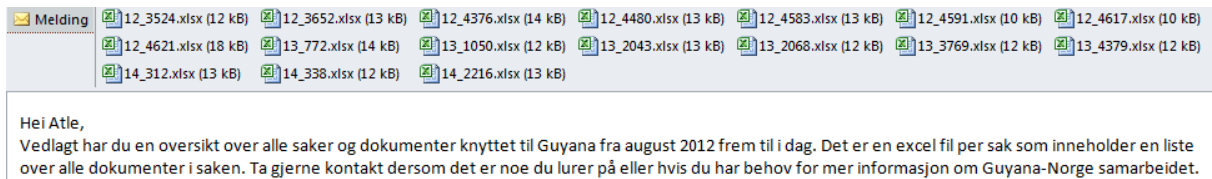
I et av medieoppslagene i Guyana ble det henvist til et svært kritisk brev den fremtredende opposisjonspolitikeren Kemraj Ramjattan hadde skrevet til Per Fredrik Pharo, leder av regjeringens internasjonale klima- og skogsatsing.

Jeg fant verken brevet eller det norske svaret i OEP. Ramjattan sendte meg korrespondansen og ble intervjuet om saken.

Siden jeg hadde lagt stor vekt på å få innsyn i all korrespondanse om Guyana-samarbeidet, forundret det meg likevel at brevet fra Ramjattan ikke var journalført i Klima- og miljødepartementet (KLD).

Det hadde også slått meg at flere andre dokumenter jeg var blitt kjent på annen måte, ikke var registrert selv om de etter min mening var saksrelaterte og derfor skulle vært journalført.

Derfor ba jeg senere i prosjektet om en komplett oversikt over samtlige journalposter om Guyana-partnerskapet fra KLD og Norad. Disse kom til nytte da jeg senere ville snevre søkene inn mot bestemte saksnummer og enkeltprosjekter.

Researchdelen av arbeidet med Amaila Falls-kraftverket falt altså sammen med en svært turbulent politisk situasjon i Guyana der også Norge ble en sentral aktør. Midt oppe i dette ble jeg også kjent med at Etikkrådet til Statens pensjonsfond – utland anbefalte utestengelse av selskapet China Railways Group Ltd (CRG) for mistanke om grov korrupsjon.

Dette var interessant fordi CRG tilhører samme selskapsgruppe som China Railways First Group. Det er det sistnevnte selskapet som skal bygge kraftverket. Selskapet hadde også deltatt i byggingen av tilførselsveien til kraftverket. Veibyggingen var allerede blitt en stor skandale i Guyana med massive kostnadsoverskridelser og korrupsjonsanklager.

Satt jeg nå på informasjon det hastet å få ut, eller skulle vi fortsatt ha is i magen og satse på at opplysningene ikke ble fanget opp av andre norske medier?

Vi hadde planlagt publisering av Amaila Falls-historien i slutten av mars. 10. mars publiserte det bistandsfaglige tidsskriftet Development Today (DT) en sak om den norske utbetalingen av 600 millioner kroner til kraftverket. Heldigvis berørte ikke denne artikkelen de viktigste poengene i det som skulle bli vår første hovedartikkel, urfolksproblematikken, miljørisiko, korrupsjonspåstander og braket rundt den norske pengeutbetalingen.

Development Today er for øvrig eneste norske publikasjon som jevnlig har omtalt sider ved Norges engasjement i Guyana de siste årene. Vårt Land hadde i 2010 flere artikler om partnerskapet. Interessen for Guyana-samarbeidet i andre norske medier har ellers vært liten, basert på en gjennomgang i Atekst.

3.8 Spørsmålene

Jeg stod foran en omfattende runde med tilsvarende fra norske og guyanske myndigheter både om kraftverket og andre saker. Guyana-ansvarlig i KLD hjalp til med å organisere intervjuavtale med naturressursminister Robert Persaud da han besøkte Oslo 18. mars. Det var også gjort avtale med politisk ledelse og ledelsen for regnskogsatsingen i KLD dagen etter.

Jeg fikk vite at statsråd Tine Sundtoft ikke kunne prioritere å stille til intervju, noe som var skuffende ettersom forespørselen var lagt inn god tid i forveien. Statssekretær Lars Andreas Lunde svarte på vegne av regjeringen, sammen med Per Fredrik Pharo. Guyana-ansvarlig i departementet og en kommunikasjonsrådgiver var også til stede under intervjuet.

Jeg ble bedt om å sende alle spørsmål i forkant, og i tillegg spesifisere hvilke som skulle stilles til statssekretæren i videointervju. Det hadde jeg i utgangspunktet ingen motforestillinger til, ettersom flere av spørsmålene var nokså detaljerte. Det var også i min interesse å få så fyllestgjørende svar som mulig.

Men var det taktisk klokt å sende *alle* spørsmålene på forhånd?

Visste for eksempel departementet at selskapet som skulle bygge kraftverket var svartelistet av Etikkrådet for korrupsjon?

Ved å sendte dette spørsmålet i forkant, mistet jeg muligheten til å fange opp akkurat dette poenget.

3.9 Departementet ville ha navn på kilder

Departementet overrasket imidlertid to ganger med å be meg informere om hvilke andre aktører/personer jeg hadde intervjuet til sakene. I det siste tilfellet fikk jeg dette spørsmålet på epost fra en av pressekontaktene:

Hva er hovedvinklingen din og hvilke andre navngitte kilder kommer du til å bruke i saken?

Jeg svarte at vi ikke pleier dele slik informasjon, men gjorde oppmerksom på at kildene var representanter for myndighetene i Guyana og sivilsamfunnet i landet.

Kommunikasjonsrådgiveren fulgte også opp i telefonsamtale med å fremholde at de hadde krav på å få vite hvem de navngitte kildene i den forestående artikkelen var. Vi stilte oss uforstående til dette kravet, og det ble ikke imøtekommet.

Tilfanget av kilder både i Guyana og andre land vokste underveis i arbeidet. Noen informanter viste seg å bli svært nyttige, ikke minst da føljetongen om det planlagte kraftverket tok en ny vending på ettersommeren i fjor.

3.10 En budsjettale og en lekket epost

10. august fikk jeg epost med lenke til budsjettalen som finansminister Winston Jordan holdt samme dag i parlamentet i Georgetown. Den inneholdt noen oppsiktsvekkende formuleringer om Amaila Falls-kraftverket, blant annet dette:

The problem, Mr. Speaker, is that as currently
configured, it would not only be irresponsible, but a downright criminal act of deception, were we to proceed with the Amaila Falls.

Flaggskipet i den norske regnskogsatsingen i Guyana var ikke bare omstridt, finansministeren omtalte det nærmest som en kriminell handling å gå videre med prosjektet.

Jeg var spent på den norske reaksjonen. Den offisielle kommentaren fra statssekretær Lunde var avventende. Syv dager senere reiste en delegasjon fra den norske klima- og skogsatsingen

til Guyana, og fremtiden for Amaila Falls var naturligvis høyt på agendaen. Erfaring hadde vist at departementets egne referater og notater i mange tilfeller var gode og poengterte kilder til informasjon, selv om deler av dokumentene ofte var sladdet. I reisereferatet fremgikk det at en avklaring om Amaila Falls var viktig for fremtiden til hele partnerskapet.

Men denne gang hadde jeg også fått tilgang til en epost som ga innblikk i hvordan en sentral regjeringskilde i Guyana oppfattet møtet med nordmennene. Blant mottakerne av meldingen var tre av ministrene i Guyana.

The Norwegian delegation was, in my opinion, being deliberately disingenious. Everything we know, even from instinct, tells us that the project in its present construct was/is very bad for Guyana. We will continue to press them to see the light.

Vi kom til at det var relevant å gjengi innholdet i eposten. Vi visste den var ekte og avsenderen tillot oss å gjengi den under løfte om at avsenderen ikke ble avslørt. Eposten viste hvor betent saken var, og dokumenterte de sprikende oppfatningene om kraftverket.

Flaggskipet var plutselig blitt stridens kjerne i et spill om 600 millioner norske skattekroner, pluss 300 millioner som Norge holdt tilbake. Det siste poenget kommer jeg tilbake til.

3.11 Det “hemmelige” møtet

Fremtiden for partnerskapet og uenigheten rundt kraftverket skulle bli løftet opp på høyt politisk nivå. I et brev til statsråd Tine Sundtoft hadde Guyanas minister for ansvar for miljø og styresett, Raphael Trotman, bedt om samtaler. Og de to ministrene kunne knapt ha valgt en mer passende arena for samtalene; Klimatoppmøtet i Paris i desember. Dette mente jeg var vel verdt å følge videre.

I et møte med representanter for regjeringens klima- og skogsatsing i Oslo en uke før klimamøtet begynte, ba jeg om å bli orientert om dette møtet siden det ville være en glimrende anledning for meg å møte begge parter ansikt til ansikt for aller første gang. Ønsket ble notert og jeg oppfattet at jeg skulle bli orientert om tid og sted for et eventuelt møte i Paris. Det var også nokså åpenbart i mine øyne at jeg ville bli varslet om dette møtet gitt min utstrakte kontakt med departementet gjennom det siste året om Guyana-partnerskapet.

Overraskelsen var derfor stor da jeg sent på kvelden mandag 7. desember fikk vite av helt andre kilder i Paris at Tine Sundtoft skulle møte sin guyanske kollega Trotman og finansminister Jordan neste morgen klokken ni. Jeg var på samme arrangement som deler av den norske delegasjonen kvelden før møtet. Selv om jeg tydelig hadde gitt til kjenne min interesse for det planlagte møtet, var det altså ingen fra departementet som informerte meg.

Jeg valgte ikke å konfrontere departementets folk om dette, selv om jeg oppfattet det hele som nokså provoserende. Vurderingen ble likevel at det ville være mer fruktbart å dukke opp utenfor møterommet neste morgen, enn å opptre forurettet i møte med representantene fra departementet.

Møtet ga journalistisk utbytte. Jeg fikk intervjuet de to guyanske ministrene Winston Jordan og Raphael Trotman. Samtalen førte til det foreløpig siste kapitlet i føljetongen om Amaila Falls-kraftverket. Jeg fikk vite at regjeringen i Guyana ved en endelig skrinlegging av kraftverkplanene, vil bruke den over 100 km nye, veien til kraftverktomten til et helt annet formål. Finansministeren sa rett ut at Amaila Falls-veien vil åpne store skogområder til gruvedrift og hogst av tropisk tømmer, og at de ikke har råd til å la den ligge ubrukt.

Flere rapporter og konsekvensutredninger jeg tidligere hadde lest om kraftverket ble nå plutselig svært relevant og nyttig. Disse dokumentene hadde advart mot ødeleggelse i regnskogen dersom den nye veien blir brukt til andre formål enn det Norge hadde lagt til grunn, nemlig bygging av kraftverket.

Flaggskipet i den norskstøttede klima- og skogsatsingen kan altså bli droppet og i stedet ende med storstilt rasering av regnskog. Dette var nye opplysninger for den norske regjeringen, og utløste kritiske kommentarer og reaksjoner fra miljø- og urfolksorganisasjoner.

3.12 Gull eller grønne skoger?

Hvordan har utviklingen i den guyanske regnskogen vært etter at Norge involverte seg i landet? Det var ett av hovedspørsmålene i arbeidet.

Først litt om avtalen mellom Norge og Guyana:

- Grunnlaget for partnerskapet er nedfelt i dokumentene Memorandum of Understanding og Joint Concept Note fra 2009. Grunnlaget for utbetalingene fra Norge er basert på såvel kvantitative (avskogingstall) og kvalitative indikatorer, som bedre styresett i skogsektoren.
- Avskogingen i Guyana har historisk sett vært svært lav. Gjennom avtalen med Norge kan Guyana øke den årlige avskogingen til 0,1 prosent uten at det fører til stans i utbetalingene.
- Tre av de fem siste årene har imidlertid økningen lagt over et terskelnivå på 0,056 prosent, noe som har gitt reduserte utbetalinger fra Norge.

Flere rapporter som tok for seg avskoging, miljøproblemer og korrupsjon i gruvesektoren ga grunnlag for å trekke i tvil Guyanas vilje til å gripe fatt i problemene. Også hos norske myndigheter økte bekymringen over utviklingen på dette området. Det kom til uttrykk i flere interne notater, som dette til klima- og miljøminister Tine Sundtoft 10. mars 2014.

«Guyanske myndigheter har en lang vei å gå i forhold til åpenhet (...) og for å forhindre økt avskoging fra gruvedrift».

3.13 Gruvelisensene

Jeg ønsket ikke bare å basere meg på andres vurderinger og undersøkelser. Kunne jeg finne data om utviklingen i tallet på gruvelisenser i Guyana de siste årene?

Guyana Geology and Mines Commission (GGMC) hadde merkelig nok ingen årsstatistikk, men en 1398 sider lang oversikt over tildelte lisenser til leting og utvinning av gull, edelsteiner og andre mineraler. Det var en relativt omstendelig prosess å trekke ut tall for hvert år. Kortversjonen er at det lot seg gjøre ved å bruke den klassiske ctr+F-metoden. Jeg dobbeltsjekket og kvalitetssikret fremgangsmåten hos en kilde som var kjent med databasen. Statistikken for 2014 forelå ikke, men for dette året brukte jeg et antall som ble referert i guyanske medier i februar 2015.

Resultatet var avslørende nok:

Det ble gitt 9708 tillatelser til leting og utvinning av gull og edelsteiner i de fem årene etter at avtalen mellom Norge og Guyana ble inngått i 2009. Det var mer enn en fordobling sammenlignet med de fem årene før klima- og skogavtalen trådte i kraft, da det ble gitt 4365 lisenser til små- og mellomstore gruveoperasjoner.

Guyana skulle i henhold til den opprinnelige avtalen i løpet av femårsperioden frem til 2015 også oppfylle to andre kriterier. Det første var å kvalifisere seg som kandidatland til Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) innen 2013. Dette er et samarbeid mellom mineralrike land som forplikter seg til åpenhet om pengestrømmer og korrupsjonsbekjempelse. Det ble tidlig klart at Guyana var på etterskudd. I en uavhengig evaluering fra 2013 heter det:

“Det kan stilles spørsmål ved om regjeringen i Guyana i det hele tatt mener alvor med å bli kandidatland i EITI”.

Ved inngangen til 2016 har Guyana fortsatt ikke levert noen søknad om å bli kandidatland.

Guyana har heller ikke inngått en avtale med EU om handel med lovlig tømmer under det såkalte FLEGT-initiativet. En slik avtale for å sikre godt styresett i skogsektoren er en av betingelsene i avtalen med Norge.

Gjennom intervjuer og epost-svar fra den guyanske regjeringen og sjefen for Guyana Forestry Commission har budskapet vært at prosessene med EITI og FLEGT “går fremover, men at de er litt forsinket”.

Den norske tålmodigheten begynner likevel å bli tynnslitt.

Regnskogsatsingens leder, Per Fredrik Pharo, sa til BT 30. desember 2015 at Norge ikke vil diskutere noen forlengelse av partnerskapet med pengebevilgninger før Guyana har levert som avtalt. Han siktet da til vilkårene om bedre styresett om naturressursene og at regjeringen i landet må komme opp med en alternativ plan for fornybar energiforsyning hvis de gjør alvor om å droppe Amaila Falls-kraftverket. En endelig avgjørelse om kraftverket er varslet innen juni 2016.

3.14 Norske penger inn i valgkampen

Sent på ettermiddagen fredag 8. mai fikk jeg denne epostmeldingen fra Klima- og miljødepartementet:

Hei,

Vedlagt en pressemelding som Klima- og miljødepartementet legger ut i morgen om at Norge vil utbetale 300 millioner kroner til Guyana for at landet har redusert sin avskoging. Tenker dette er av interesse for deg!

Men det var timingen som fanget min interesse. Kunngjøringen kom fire dager før parlamentsvalget i landet. Det ante meg at nyheten fra Norge kom til å bli et tema i innspurten av valgkampen. Den mest åpenbare metoden for å sjekke det, var å lese guyanske aviser. To dager senere dukket det opp helsides annonser i avisene Kaieteur News og Stabroek News der millionene fra Norge stod i sentrum. I valgannonsene blir pengene brukt i valgpropaganda for å slå tilbake mot opposisjonens “korrupsjonsløgner”. Daværende president Donald Ramotar uttalte at pengene var en tillitserklæring fra Norge.

Fremfor å bruke NTB-saken som gjenga departementets pressemelding, valgte vi å problematisere denne pengeoverføringen i en større nyhetssak. I denne artikkelen henviste vi også til anklager i guyanske medier om at den norske “pengeoverføringen var perfekt timet for å påvirke valgfallet i Guyana”.

Svarene fra politisk ledelse var at beslutningen om utbetaling ble fattet og annonsert i henhold til normal prosess. “Å holde tilbake penger som Guyana i henhold til partnerskapsavtalen har gjort seg fortjent til, ville vært en uheldig innblanding”, uttalte politisk rådgiver Jens Frølich Holte.

Opposisjonen vant valget, og kort tid senere valgte departementet likevel å holde tilbake de 300 millionene. Nå var begrunnelsen for pengefrysingen at den nye regjeringen i Guyana måtte avklare sitt forhold til den såkalte lavkarbonstrategien som lå til grunn for partnerskapet med Norge. Argumentasjonen som først var knyttet til formell prosedyre og avskogingstall, hadde plutselig fått et politisk innhold.

3.15 Regnskogpenger til PR-konsulenter

Kunngjøringen om den norske pengeoverføringen få dager før valget utløste en umiddelbar pressemelding fra presidenten i Guyana. Jeg fikk tilsendt denne pressemeldingen som også inneholdt lenker til infografikker om Amaila Falls og regnskogsatsingen i Guyana. Kontaktperson i pressemeldingen var Katie Sarro. Hun jobbet ikke i den guyanske presidentens stab, men stod oppført som talsperson for Outreach Strategies. Dette viste seg å være et amerikansk PR/kommunikasjonsbyrå med base i Washington D.C.

Nettstedet REDD Monitor hadde alt fattet interesse for hvem som betalte denne kampanjen, men Outreach Strategies nektet overfor nettstedet å opplyse om det var norske regnskogpenger som finansierte oppdraget.

Men dette ville vi finne ut av. Og var det mulig å få tak i hele kontrakten?

For det første bekreftet Klima- og miljødepartementet at Outreach Strategies hadde drevet kommunikasjonsarbeid for den norske regnskogsatsingen tidligere, da som underleverandør i en rammeavtale departementet har med konsultentselskapet Meridian Institute.

I dette tilfellet var det guyanske myndigheter som hadde inngått kontrakt med Outreach Strategies for levering av kommunikasjons- og PR-tjenester, men dette var under et program Norge finansierer under regnskogsatsingen i Guyana.

Departementet henviste oss til Norad for mer detaljer om kontrakten, fordi det var Norad som administrerte dette programmet. Men i Norad var svaret at de ikke hadde noen kopi av kontrakten.

Etter en epost-henvendelse med flere spørsmål, valgte Outreach Strategies litt overraskende å sende oss hele kontrakten og anbudsdokumentet. Det viste seg også at dokumentene lå åpent tilgjengelig hos det amerikanske justisdepartementet, nærmere bestemt på fara.gov, som er en åpen, søkbar database under Foreign Agents Registrations Act. Denne loven krever at alle amerikanske lobbyister som arbeider på vegne av utenlandske klienter må gjøre informasjon om sine aktiviteter tilgjengelig.

Click Here	6286	Outreach Strategies, LLC	03/25/2015	Office of the Climate Change Office of the President - Guyana	GUYANA	Active	03/25/2015
----------------------------	------	--------------------------	------------	---	--------	--------	------------

Selve kontrakten hadde en varighet på fire måneder og verdi på rundt to millioner norske kroner. Pengene kom altså fra regjeringens regnskogpott, selv om bestillingen kom fra guyanske myndigheter. To millioner kroner er et relativt lite beløp i denne sammenhengen, men saken var interessant fordi den ga offentligheten innsyn i hvordan PR-byråer opererer også på klima/regnskog-feltet. Rapporten var konkret og eksplisitt på hvordan det skulle legges en "aggressiv" mediekampanje som også skulle involvere "kulturikoner" og internasjonale kjendiser, for eksempel Kofi Annan. The Guardian ble også utpekt som en ideell partner.

Jeg valgte å gjøre The Guardians miljøredaktør oppmerksom på at de var blinket ut av PR-rådgiverne. Avisen ble også kjent med dette gjennom denne meldingen på Twitter:

Truls Gulowsen @TrulsGulowsen · 1 Jun 2015

PR firm @OS_Wire was paid Norwegian ODA through CI to #greenwash project in Guyana. @guardianeco targeted bt.no/nyheter/utenri... by @btatle

Saken i BT ble fanget opp av den guyanske avisen Kaieteur News.

Kommunikasjonsprosjektet ble senere lagt på is av den nye regjeringen i landet, blant annet fordi de nye makthaverne ikke deler oppfatningen av Amaila Falls-kraftverket som noe grønt flaggskip for Guyana.

3.16 Hvor er pengene?

Et sentralt punkt i prosjektet var altså å finne ut mer om den norske pengestrømmen til Guyana. Landet kommer dårlig ut på Transparency Internationals korrupsjonsindeks, og en rekke rapporter har fremhevet manglende åpenhet og kontroll med bruken av offentlige midler. Kilder jeg intervjuet i Guyana advarte også Norge mot naivitet i forhold til korrupsjonsproblemene i landet.

EU frøs på senhøsten 2014 overføring av såkalt budsjettstøtte til Guyana. Jeg ba EU-delegasjonen i landet om begrunnelse, og fikk vite at pengene ble holdt tilbake inntil landets myndigheter kunne sikre "budsjettmessig åpenhet og oversikt, og tilfredsstillende fremgang når det gjelder styring med offentlige midler".

Frem til sommeren 2015 var det overført, eller kunngjort utbetalinger, på rundt 1,3 milliarder kroner fra Norge. 600 millioner øremerket kraftverket står altså ubrukt på konto i Den interamerikanske utviklingsbanken, og disse pengenes videre skjebne er høyst uss. Et mulig utfall er at pengene blir overført til Norge. 300 millioner kroner er som nevnt også holdt tilbake.

Hva er så status for resten av pengene, de rundt 400 millionene?

Den mest detaljerte og oppdaterte oversikten over utbetalinger ligger i rapporteringen til det såkalte GRIF-fondet (Guyana Redd-Plus Investment Fund Trust Fund). De norske pengene kanaliseres gjennom dette fondet, som administreres av Verdensbanken. Norge er det eneste landet som tilfører penger til dette fondet.

Beholdningen per 30. juni 2015 viste at Norge hadde tilført fondet rundt 70 millioner dollar. Av dette beløpet stod nesten 40 millioner dollar fortsatt ubrukt. Begrunnelsen er prosjektørke i Guyana.

Det totale regnestykket viste at av rundt 1,3 milliarder kroner fra Norge, inkludert kraftverket og de tilbakeholdte pengene, så har bare rundt 16 prosent av regnskoppengene hittil utbetalt til konkrete prosjekter på bakken i Guyana.

-Det bekymrer oss og er uheldig, uttalte Per Fredrik Pharo, leder for regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ i en kommentar.

Jeg har bedt om å få innsyn i rapporteringer og evalueringer til et par av de norskfinansierte prosjektene som er i igangsatt og har pågått i flere år. Internasjonale aktører som FNs utviklingsprogram (UNDP) og miljøorganisasjonen Conservation International forvalter og koordinerer programmene, men pengene brukes av guyanske myndigheter. Sikringsmekanismene til partnerorganisasjonene skal fange opp eventuelt misbruk eller mislighold av norske skattepenger.

Det fremgår av UNDPs egne beskrivelser at organisasjonen skal gjennomføre regelmessige, uavhengige evalueringer av programmene. Norad skal også motta resultatrapportering. Når dette skrives, venter jeg fortsatt på disse dokumentene. I et svar fra Norad fremgår det at “vi er enig i at rapporteringsdelen kan styrkes”. Norad opplyser videre at de har purret på rapportene, og har fått forsikringer om at de nå (medio januar 2016) skal være like rundt hjørnet.

3.17 Superministeren, prinsen og presidenten

Hvorfor ble Guyana valgt som samarbeidsland? Spørsmålet var sentralt helt fra jeg begynte å interessere meg for dette partnerskapet. Jo mer oversikt jeg fikk, desto mer fascinerende ble det. Persongalleriet og maktspeilet var spennende. Her var en britisk prins, en omstridt president og en norsk “superminister”. Det ble klart for meg at denne historien måtte fortelles i en nyhetsdokumentar.

Litt om kildearbeidet med denne artikkelen:

Den viktigste skriftlige kilden var masteroppgaven ”Aid in a rush”, skrevet av Heidi Bade i 2012. Jeg ønsket også å intervju Bade i forbindelse med artikkelen. Hun hadde imidlertid begynt å jobbe i regjeringens klima- og skogsatsing, og mente at den nye stillingen var uforenelig med å delta som kilde.

Det fantes rapporter om tilstanden i Guyana fra korrupsjonsforskere, det amerikanske utenriksdepartementet, Freedom House osv. Hovedkonklusjonen i Norads risikovurdering, som jeg for øvrig ble nektet innsyn i to ganger, var at giverlandet Norge løp en stor omdømmerisiko ved å involvere seg i landet. Dårlig styresett og angrep på pressefriheten var blant forholdene som ble trukket frem.

Prins Charles dukket opp som en aktør i historien. Søk i arkivene på nettsidene til prinsen av Wales og Klima- og miljødepartementet ga verdifull informasjon om hendelser og milepæler som kunne brukes i artikkelen. Et svært omstridt regnestykke fra konsulentselskapet McKinsey om hvor mye Guyana burde få betalt for å la regnskogen stå, var omtalt i flere rapporter, deriblant et dokument fra den daværende presidenten i Guyana. Jeg fant artikler i The Guardian og The Economist som beskrev hvordan den samme presidenten, Bharrat Jagdeo, gikk i svart på klimatoppmøtet i 2010. Presidenten hadde Jens Stoltenberg ved sin side da han fyrte løs mot treghet i utbetalingene fra Norge.

Kilder i embetsverket uttalte seg villig om prosessen rundt valget av Guyana under løfte om anonymitet. Avgjørelsen om å bruke lukkede kilder var i dette tilfelle ikke vanskelig. Koblet med skriftlige kilder og en svært åpen og sentral kilde, tilførte de anonyme intervjuobjektene relevant informasjon, krydret med spenstige sitater som: “Det var røde flagg på alle bauger og kanter”. Vedkommende siktet til korrupsjonsrisikoen og styresettproblemene i Guyana.

Den åpne kilden var daværende statsråd Erik Solheim, som i 2009 var både miljø- og utviklingsminister. Solheim kom også selv med uttalelser som støttet det som ble artikkelens hovedvinkling: -Vi hadde aldri gått i gang med Guyana-samarbeidet om ikke jeg hadde hatt styringen både over Miljøverndepartementet og bistandsmidlene i Utenriksdepartementet, sa han.

4. Hva er genuint nytt i artikkelserien?

- Norge overførte senhøsten 2014 rundt 600 millioner kroner fra regnskogsatsingen til et planlagt vannkraftverk som vil oversvømme nær 24 kvadratkilometer med tropisk vegetasjon i det indre av Guyana. Patamonafolket i landsbyen Chenapou sier til BT at de bruker disse områdene til jakt og fiske. Urfolkrepresentanter sier de aldri er blitt skikkelig konsultert om kraftverket, noe som bryter med FNs urfolkserklæring.
- Kraftverket som er døpt flaggskipet i det norsk-guyanske partnerskapet, skal bygges av selskapet China Railway First Group. Dette selskapet er del av den statseide kinesiske entreprenørgiganten CRG som høsten 2014 ble svartelistet av Oljefondets etikkråd for mistanke om grov korrupsjon.
- Det amerikanske PR-byrået Outreach Strategies får norske bistandsmillioner for å markedsføre Guyanas klima- og skogsatsing, Amaila Falls-kraftverket og dessuten tilbakevise kritikk mot prosjektet. Kontrakten avslører blant annet at PR-rådgiverne ville engasjere internasjonale kjendiser som Kofi Annan til å fronte det positive budskapet. Internasjonale medier som The Guardian og National Geographic skulle brukes i en «aggressiv mediekampanje» for å presentere Guyana som en modell for andre regnskogland.
- Gullrush i regnskogen undergraver milliardavtalen med Norge. En gjennomgang av tilgjengelig statistikk i landet, viser at guyanske myndigheter har utstedt dobbelt så mange tillatelser til gull- og mineralutvinning i femårsperioden etter at Norge inngikk partnerskapet, sammenlignet med de fem foregående årene.
- Guyana har ikke oppfylt vilkår og frister i avtalen med Norge om å slutte seg til internasjonalt samarbeid og avtaleverk om bedre styresett og mer åpenhet rundt pengestrømmene i gruvesektoren og handel med regnskogtømmer.

- Carter-senteret i USA fikk nei da de ba Norge om støtte og bidrag til korpset av valgobservatører i Guyana i mai 2015. Det politiske klimaet i Guyana er preget av vold, trusler og gjensidige korrupsjonsanklager. Organisasjoner som arbeider med menneskerettigheter og anti-korrupsjon i Guyana, reagerer på at Norge som bruker hundrevis av regnskogmillioner i landet ikke ser seg råd til å støtte gjennomføringen av valget.
- Norge kunngjør utbetaling av 300 millioner kroner til Guyana fire dager før valget i landet. Nyheten blir utnyttet av regjeringspartiet PPP i storstilt kampanje i valgkampinnspurten, mens kritikere anklager Norge for å opptre som støttespiller for minoritetsregjeringen. Opposisjonen vinner valget, og Klima- og miljødepartementet beslutter kort tid senere å holde tilbake pengeoverføringen.
- Avgjørelsen om å satse på Guyana som partnerland blir tatt av tidligere miljø- og utviklingsminister Erik Solheim sammen med toppbyråkratene Hans Brattskar og Per Fredrik Pharo i det daværende Miljøverndepartementet. Solheim trosset advarsler fra UD og Norad om korrupsjonsrisiko og dårlig styreset i Guyana.
- Planene om Amaila Falls-kraftverket legges på is av den nye regjeringen i Guyana av økonomiske årsaker. BT får tilgang til epost fra sentral regjeringsskilde i landet der det uttrykkes frustrasjon over det de oppfatter som utidig norsk press for å få bygget kraftverket.
- Guyanas regjering åpner for å heller bruke den 100 kilometer lange og nybygde veien frem til kraftverktomten i regnskogen til å åpne nye områder for gruvedrift, hogst og ny bosetting, altså det stikk motsatte av formålet med Norges regnskogsatsing.
- Bare 16 prosent av nærmere 1300 norske regnskogmillionene til Guyana fra den siste femårsperioden har hittil kommet befolkningen i landet til gode. Resten av pengene står fortsatt urørt på konti på grunn av prosjektørke i Guyana eller blir holdt tilbake av norske myndigheter.
- Norske myndigheter vil ved årsskiftet 2015/2016 ikke diskutere noen forlengelse av partnerskapet med pengestøtte til Guyana. Kravet fra Norge er at guyanske myndigheter først må oppfylle betingelser i den utgående avtalen.

5. Noen oppsummerende betraktninger

Artikkelserien har dokumentert at den norske regnskogsatsingen i Guyana har støtt på store problemer, og det er usikkert om samarbeidet blir videreført med nye penger fra Norge. Klima- og skoginitiativet er Norges viktigste bidrag i det internasjonale klimaarbeidet. Initiativet har fått mye positiv omtale både i Norge og utlandet.

Daværende klima- og miljøminister Tine Sundtoft (H) stilte aldri til intervju med BT om Guyana-samarbeidet. Hun overlot til øvrig politisk ledelse å besvare våre spørsmål. Sundtoft skrev imidlertid tre debattinnlegg i BT. I et av innleggene kom statsråden med dette hjertesukket om avisens dekning: “Overalt hvor jeg kommer i internasjonale møter, blir Norge hyllet for denne innsatsen. Bergens Tidendes lesere må få et helt annet inntrykk” Sundtoft valgte altså å tolke artiklene som et angrep på hele regnskogsatsingen.

Regjeringens internasjonale regnskoginitiativ har fått berettiget ros, også på lederplass i BT. Det vi har gjort med denne journalistiske satsingen, er å se på pengebruken og status i partnerskapet med Guyana. Det har gitt innblikk i konflikter og hittil ukjente sider ved Norges mest prestisjefylte klimaprojekt.

Respons og konsekvenser: I en masteroppgave skriver Irene Øvstebø Tvedten at den norske regnskogsatsingen er blitt avpolitisert, og at det kan være årsak til mangelen på mediedekning. På Stortinget er satsingen politisk allemannseie, og Guyana-artiklene har heller ikke utløst noen strøm av kommentarer fra de politiske partiene. Sakene har ført til noen debatter i BT, blant annet mellom statsråd Sundtoft og tidligere BT-redaktør Gard Steiro om avisens dekning. Noen av sakene ble tatt av NTB, og er kommentert i medier som Bistandsaktuelt. Flere av artiklene ble publisert i BTs samarbeidsaviser, Stavanger Aftenblad, Adresseavisen og Fædrelandsvennen.

Flere av nyhetene i BTs artikler er imidlertid fanget opp og sitert i de store guyanske avisene, det samme er lederartikkel i Bergens Tidende om Guyana-samarbeidet. Historien om PR-byrået Outreach Strategies ble en hovedsak i avisen Stabroek News. Det internasjonale nettstedet Redd Monitor som følger utviklingen på klima- og regnskogfeltet tett, har brukt to av BTs artikler som utgangspunkt for egenproduserte saker. Tre av hovedartiklene er oversatt til engelsk, to av dem av organisasjonen Forest Peoples' Programme. Den engelskspråklige versjonen av “Gull mot grønne skoger” ble publisert av den internasjonale nyhetsportalen Oximity, og er hittil delt 2228 ganger på Facebook. Flere av sakene har også fått svært positiv oppmerksomhet på sosiale medier. Forskere som arbeider med tema har også tatt kontakt med innspill til nye saker.

Forholdet til hovedkilden: I løpet av arbeidet har jeg hatt mye kontakt med Klima- og miljødepartementet gjennom telefonsamtaler, eposter og innsynsbegjæringer. Jeg har i rapporten fremhevet noen negative erfaringer, som at statsråden aldri stilte til intervju om Guyana-samarbeidet og at departementet unnlot å informere om ministermøtet i Paris. Det er likevel på sin plass å fremheve profesjonaliteten og hjelpsomheten til flere av de ansatte i Klima- og skogsatsingen. Disse personene viste at de hadde stor forståelse for min rolle. De reagerte raskt på henvendelser og delte mye viktig og relevant informasjon.

Bergen 16. januar 2016
Atle Andersson

Juss-karrieren gikk rett i jazz

Mads Berven

Slik er det perfekte påskeegg

Legen som ble pasient

Hans Kristian Bakke

Mohn vil ha Ap på plass når gaver deles ut

TYNN SUPPE:

Jeg har lest min første Jo Nesbø. Jeg føler meg lurt. Det blir du også.

btmagasinet

NYHETER // SIDE 8

KOMMENTAR // SIDE 2-3

Norske regnskog-penger vil rasere Amazonas-jungel

FOTO: TOR HØVIK

POPULÆR BADEPLASS: Guyana er et land med mange elver. Landets første store vannkraftverk skal bygges i et område som landsbyfolk i Chenapou sier de bruker til jakt og fiske.

Penger fra den norske regnskogsatsingen skal brukes på vannkraft som vil oversvømme jungel i Sør-Amerika. Ur-folk i landsbyen Chenapou i Amazonas føler seg overkjørt.

– Vi blir frarøvet rettigheter til områder som er viktige for oss, sier de. Eierne av utbyggings-selskapet er anklaget for korrupsjon og svartelistet av Oljefondets etikkråd. NYHETER // SIDE 16-21

NYGÅRD SHØYDEN

ROSENBERGSGATEN 25

Et praktfullt murbygg som troner majestetisk i en tilnærmet bilfri gate. Beliggenheten er perfekt for den som ønsker å bo midt i Bergen sentrum med kort avstand til alt hva byen har å tilby. Nydelig 4-roms leilighet i rolig og etablert område midt i Bergen sentrum. Delikat kjøkken, helfisert bad, 3 soverom, stor takhøyde og bevarte originale detaljer.

➔ **Prisantydning: Kr. 4 650 000,-**

PROAKTIV
Eiendomsmegling

BOLIGTYPE: EIERSEKSJON
BYGGEÅR: 1913

P-ROM/BRA/BTA: 96/96/105
ANT. ROM: 4 / TOMT: 418 KVM

MAN. 30.3 KL. 17.00-18.00

EIENDOMSMEGLERFULLMEKTIG/JURIST: KRISTINE HIMLE
M: 48 08 13 57 / KRISTINE.HIMLE@PROAKTIV.NO

URFOLKS-FRYKT: Patamona-indianerne landsbyen Chenapou lever isolert, langt inne i Guyanas regnskog. Nå vil landets myndigheter, med pengestøtte fra den norske klima- og regnskogsatsingen,

Hvorfor bruker Norge 600 millioner på å bygge et kraftverk her, midt i regnskogen i Amazonas?

I AMAZONAS

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto TOR HØVIK

Norge bruker milliardbeløp på å redde regnskogen i Amazonas. Men i Guyana går pengene til et kraftverk som vil legge jungelen under vann.

LEVEBRØDET: Paul Benjamine jobber i åkeren i regnskogen. Her dyrker han kassava, søtpoteter og yam. Indianerbefolkningen i Chenapou lever av å dyrke jorden, fiske, jakte og noen driver med gullgraving.

DEN HELLEGE SKRIFT: Monica Garcia (72) leser litt i Bibelen hver dag. De fleste i Chenapou tilhører en av landsbyens tre kristne menigheter.

OMSTRIDT VEI: Den nye, 85 kilometer lange veien mot det planlagte kraftverket er ferdig. Mange frykter at veien også vil åpne for storstilt utvinning av tømmer og mineraler.

– Norske skattebetalere ønsker nok ikke at pengene deres blir sløst vekk på et risikoprosjekt ledet av en korrumpert regjering.

Uttalelsen kommer fra en av Guyanas fremste opposisjonspolitikere, Khemraj Ramjattan. I det lille, sør-amerikanske landet er Norge blitt en aktør i striden rundt et planlagt vannkraftverk dypt inne i regnskogen i Amazonas. Et prosjekt der korrupsjonsfrykt, miljødeleggelse, kostnadsprekk og en omstridt norsk pengeoverføring er noen av stikkordene.

CHENAPOU er omkranset av regnskog, en elv og noen ufremkommelige høydedrag der de truede jaguarene har sine skjulesteder. Landsbyen ligger isolert i det indre av Guyana, flere dagsmarsjer fra nærmeste by med veiforbindelse. Her finnes verken mobildekning eller internett-tilgang. En humpete gresstripe er så vidt lang nok til at piloten klarer å lande den slitte Cessna-maskinen mellom de høyreste trærne og Potaro-elven.

For Patamona-indianerne i landsbyen Chenapou handler konflikten om oversvømmelse av et regnskogområde på flere tusen hektar.

– Det er ikke snilt å frarøve oss rettigheter til landområde som betyr mye for oss. Vi bruker disse områdene til fiske, jakt og andre aktiviteter, sier Paul Benjamine.

Han synes det er merkelig at Norge bruker regnskogpengene til å ødelegge regnskog i regionen.

Benjamine er medlem av landsbyrådet i Chenapou. I møte med BT inviterer urfolksrepresentantene den norske klima- og miljøministeren til landsbyen. De vil fortelle statsråd Tine Sundtoft sin mening om vannkraftprosjektet som Norge støtter med 600 millioner kroner gjennom Den inter-amerikanske utviklingsbanken.

GUYANA ER rikt på elver, stryk og spektakulære fossefall. Myndighetene i landet vil nå utnytte vannkraften, og har planene klare for det største og mest omstridte byggeprosjektet i Guyanas historie: Amaila Falls Hydropower Project.

Kraftverket ble kalt flaggskipet i Guyanas strategi for en klimavennlig fremtid av landets tidligere president Bharrat Jagdeo. Han fikk Norge med på laget rett før klimatoppmøtet i København i 2009. Guyana, som historisk sett har hatt svært lav avskoging, ble et av hovedsamarbeidslandene i den norske klima- og skogsatsingen.

Avtalen Guyana har med Norge skiller seg fra det som er vanlig i regnskogbevaringen. Guyana trenger ikke kutte i hogsten. Landet får lov til å øke den årlige avskogingen opp til et visst nivå, uten at størrelsen på pengeoverføringene krymper.

Norge vil betale inntil halvannen milliard kroner frem til 2015, hvis Guyana holder sin del av avtalen. Så langt er nær én milliard kroner utbetalt. Det er ingen liten sum, når en vet at hele statsbudsjettet i Guyana er på 7,5 milliarder kroner.

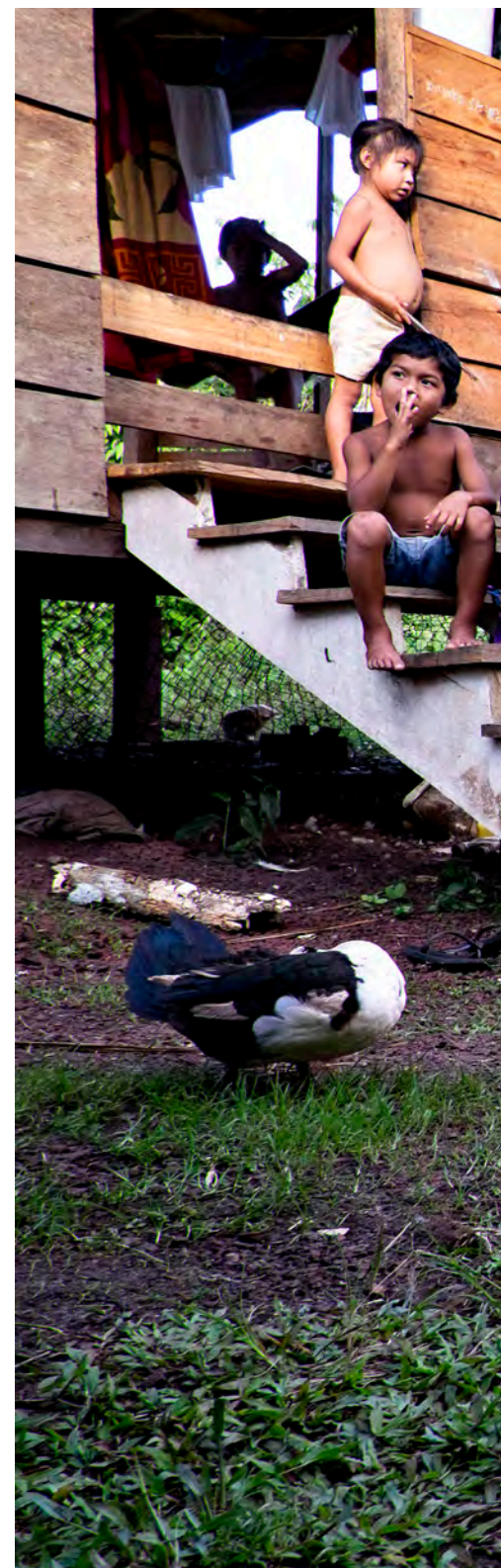
PENGENE som den norske stat bruker på kraftverket i Amazonas kommer fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ. Hovedpoenget med den norske storsatsingen er å redde verdens regnskoger. Regjeringen bruker hvert år tre milliarder kroner på formålet.

Når Amaila Falls-demningen står ferdig, vil vannmassene oversvømme 23,3 kvadratkilometer med tropisk vegetasjon. Den 85 km lange veien som alt er ferdig, raserer også mye regnskog.

Men kraftprosjektet kan få langt mer dramatiske konsekvenser for regnskogen enn oppdemning og oversvømmelser, mener flere organisasjoner og eksperter. Både utenlandske og nasjonale selskaper står nemlig i kø for å utvinne gull og diamanter i Guyanas skoger. Veien til det planlagte kraftverket kan åpne store områder for mulig hogst av verdifullt, tropisk tømmer. Tap av biologisk mangfold og økt avskoging kan bli resultatet, fremgår det av flere studier.

HVERDAGSLIMT: Den 220 kilometer lange Potaro-elven som renner gjennom Chenapou brukes til det meste, også klesvask.

INGEN TIDSKLEMMER: En vanlig ettermiddag i samlet foran huset i regnskogen. Ann (til v) og

FAKTA

Klima- og skogsatsingen

- Norge lovet på klimatoppmøtet på Bali i 2007 å bruke inntil 3 milliarder kroner årlig på tiltak for å redusere utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland.
- Hittil er det utbetalt mer enn tolv milliarder kroner under det norske klima- og skoginitiativet.
- Brasil alene har fått 5,45 milliarder kroner så langt, mens Guyana har mottatt 970 millioner kroner.
- Guyana har historisk sett hatt svært lav avskoging. Avtalen med Norge gir Guyana lov til å øke avskogingen noe, men utbetalingene blir redusert dersom skogødeleggelsene overstiger 0,056 prosent det foregående året.
- De norske pengene til Guyana kanaliseres gjennom investeringsfondet GRIF, som administreres av Verdensbanken. Prosjektene skal for godkjenning kvalitetssikres av enten Verdensbanken, Den Inter-Amerikanske utviklingsbanken (IDB) eller FNs utviklingsprogram (UNDP).

Kilde: Klima- og miljødepartementet

Chenapou, en av landsbyene der Patamona-indianerne lever. De fleste familiene i området har mange barn, og noen av dem har også spektakulære navn. Her er kvinner og barn i familien Skybar Princess Skybar har funnet roen sammen med noen av storfamiliens yngste medlemmer.

Den nye veien gjennom hittil utilgjengelige regnskog-områder er en større risiko for artsmangfoldet enn selve neddemmingen av skog rundt kraftverket, mener et ekspertpanel. Flere andre rapporter fremhever den samme risikoen.

– Veien vil åpne opp Patamona-folkets land og urskog for intensiv tømmerhogst og gruvedrift som vil føre til avskoging, forurensning og store sosiale og kulturelle omveltninger, fastslår organisasjonen Forest Peoples Programme i en rapport.

GUYANA-PLATÅET her i det nordøstlige Amazonas er av de mest artsrike områdene i verden. Her lever anakondaen – verdens største slange – og 750 ulike fuglearter. I skogbunnen tramper også Goliath Birdeater, verdens største edderkopp, som er på størrelse med en hundevalp og hveser når den blir forstyrret.

Menneskene i Chenapou er omgitt av et biologisk mangfold de færreste på kloden er forunt. Regnskogen er deres supermarked.

– **VEIBYGGING** er alltid første skrittet på veien mot total ødeleggelse av intakt regnskog. Når veiene er bygget, kommer hogstselska-

pene og gruveselskapene etter, sier seniorrådgiver Vemund Olsen i Regnskogfondet. Organisasjonen jobber for å ta vare på regnskog og styrke rettighetene til mennesker som lever i de artsrike skogområdene.

Veien vil åpne opp Patamona-folkets land og urskog for intensiv tømmerhogst og gruvedrift.

Forest Peoples Programme

Vannkraftverket er ikke bra for oss. Dette er våre jaktmarker. Vi leter også etter gull i disse områdene.

Luis Skybar

Frykten for ødeleggelser av regnskogen i Guyana er overdrevet, ifølge Robert Persaud, Guyanas minister for miljø- og naturressurser.

– Påstander om at denne veien blir en ny inngangsport til utnyttelse av regnskogen, stemmer ikke. Veien er bygget helt spesifikt for vannkraftverket,

og det blir klare restriksjoner på hvem som får adgang til å bruke den, sier Persaud til BT.

Guyanas skogkommissær James Singh opplyser likevel at det allerede er tildelt tillatelser til hogstaktiviteter og gruvedrift i regionen, men tilføyer: «Vi forutser ikke direkte kobling mellom veien og nye aktiviteter i skogen», skriver han i en post til BT.

TVILLINGENE Kendrick og Luis Skybar (39) viser pilene de bruker i jakten på villsvin, hjort og annet vilt. Hver av pilspissene er håndlaget og tilpasset artene de skyter i jungelen. Håndverket og kunnskapen om den urgamle jaktmetoden går i arv hos Patamona-folket. Brødrene er de beste jegerne i Chenapou. For å komme til området som vil bli oversvømt hvis kraftverket blir bygget, padler og går tvillingene i to-tre dager. Så slår de leir et par uker, før de tar fangsten med seg hjem til sine koner og til sammen fjorten barn.

Det røkte kjøttet vi blir servert til middag en av kveldene i landsbyen, stammer fra en laba – en storvokst gnager – som Kendrick felte på et av sine tokt med pil og bue.

Nå frykter Kendrick, Luis

og mange andre innbyggere i Chenapou at vannkraftverket vil drukne området der labaen bukket under for Kendricks presise pilskudd.

– Vannkraftverket er ikke bra for oss. Dette er våre jaktmarker. Vi leter også etter gull i disse områdene, sier Luis Skybar.

AMAILA FALLS har i årevis vært et skandalebefengt prosjekt. Prislappen har økt fra fire til mer enn syv milliarder kroner. Veibyggingen gjennom regnskogen ble en farse, med kostnader som løp løpsk etter at en ubrukkelig entreprenør først fikk oppdraget, og senere ble sparket i en affære der anklagene om korrupsjon har haglet.

Det kinesiske selskapet som skal stå for selve utbyggingen av kraftverket, China Railways First Group, inngår i selskapskonglomeratet China Railway Group Ltd (CRG). Både dette selskapet og et datterselskap har med høy grad av sannsynlighet vært delaktig i grov korrupsjon i Kina, ifølge en rapport som Oljefondets etikkråd offentliggjorde i januar.

Etikkrådet fremhever også at det kinesiske selskapet opererer i land og sektorer med stor korrupsjonsrisiko. Guyana

ligger på 124. plass av 175 land på korrupsjonsindeksen til Transparency International.

Oljefondets forvaltere har nå kvittet seg med aksjeholdningen til en verdi på drøyt 300 millioner kroner i selskapet.

Men det er fortsatt et av CRGs heleide datterselskaper som skal stå for byggingen av kraftverket. Det uroer Mike McCormack, president i Guyana Human Rights Association. Organisasjonen krever at prosjektet stilles i bero inntil det er gjort grundige undersøkelser av selskapene som er involvert i utbyggingen.

– Vår hovedbekymring er mangelen på åpenhet knyttet til kostbare prosjekter som dette, og mangelen på offentlig innsyn i kontraktene med selskapene som får oppdragene, sier McCormack til BT.

Regjeringen i Guyana mener det er irrelevant å trekke parallell mellom det korrupsjonsanklagede selskapet og datterselskapet som skal bygge kraftverket.

AMAILA FALLS -prosjektet vekker sterke følelser hos Paul Benjamin i Chenapou. Han tar BT med til en åpning i skogen. Her rydder han åkermarken for røtter og ugress. >>>>

DEMNING I JUNGELN: 23,3 kvadratkilometer med tropisk skog vil bli oversvømt når demningen står ferdig.

ILLUSTRASJON: SITHE GLOBAL

Familien høster det de trenger av grønnsaker, frukter og krydder til eget forbruk. Den viktigste avlingen er kassava. Den inngår også i kasseri, en alkoholholdig, men leskende drikk som landsbyens gjester blir invitert til å slurpe i seg fra baljer som går på rundgang.

– Dette store prosjektet er negativt for våre muligheter til å fortsette vårt levesett i fremtiden. Også steder som er hellige i vår kultur vil bli rammet av denne utbyggingen, sier han.

Motstanden i Chenapou er vanskelig å spore i rapportene som Norge henviser til i sin støtte til vannkraftutbyggingen. Det heter riktignok at Amaila Falls-området har symbolsk verdi for Patamona-folket i Chenapou og flere omkringliggende landsbyer.

– Men som jaktområde har regnskogen begrenset betydning for disse lokalsamfunnene. Folk i Chenapou bruker de berørte områdene bare sporadisk, heter det i rapporten som Den interamerikanske utviklingsbanken har fått laget.

NORGE BETALER den guyanske statens eierandel på 80 millioner dollar (drøyt 600 millioner kroner) i Amaila Falls-prosjektet. Pengene er satt på konto i Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB).

Før byggingen kan begynne, må styret i IDB – der Norge er en av eierne – gi grønt lys. En ny storinvestor må også på plass. Det amerikanske selskapet Sithe Global trakk seg ut i 2013 ut fordi prosjektet splitter parlamentet i Guyana.

Mangelen på politisk enighet stanser likevel ikke Norge fra å overføre penger. 19. november i fjor kunngjorde sjefen for klima- og skoginitiativet, Per Fredrik Ilsaas Pharo i Klima- og miljødepartementet, i et brev til IDB at de norske pengene var på vei. Det var en triumf for Guyanas president Donald Ramotar. Pengene fra Norge var en av godbitene i presidentens nyttårstale til det guyanske folket.

MEN PENGESTØTTEN har trigget voldsomme reaksjoner hos opposisjonen i Guyana. Nyheten kom nemlig få dager etter at president Ramotar hadde gått til det dramatiske skritt å suspendere parlamentet. Årsaken var et mistillitsforslag mot den sittende mindretallsregjeringen.

Det politiske flertallet hevder at regjeringen opptrer i strid med grunnloven fordi den bruker store beløp på prosjekter som ikke er godkjent av parla-

FAKTA

Guyana

- Land i det nordøstlige Sør-Amerika med rundt 735.000 innbyggere.
- Tidligere britisk koloni. 43 prosent av befolkningen er av østindisk opprinnelse, rundt 30 prosent av afrikansk opprinnelse og den øvrige befolkningen tilhører urfolksgrupper.
- Mer enn 80 prosent av landarealet er regnskog. Hovedstaden er Georgetown.
- Guyana er rikt på mineraler, men likevel et av Latin-Amerikas fattigste land.
- President er Donald Ramotar fra People's Progressive Party (PPP). Parlamentet ble suspendert i november i fjor og det skal holdes nytt valg i mai i år.

FRYKTER VANNKRAFT: Kendrick Skybar (nærmest) og tvillingbroren Luis (i kanoen) er ofte på jakt og fiske i regnskogen.

PÅ SKOLEVEIEN: Potaro-elven er livsnerven og transportåren for folk i Chenapou-området. De fleste barna padler til skolen.

mentet. USA og Storbritannia refset presidenten for å sette demokratiet til side. Presidenten har senere kunngjort at det skal holdes valg 11. mai.

Midt oppe i dette politiske sirkuset er Norge blitt en av hovedaktørene.

– Norge deltar i en konspirasjon for å få bygget Amaila-

kraftverket, uten å ta hensyn til at Guyana mangler et sittende parlament, tordner opposisjonspartiet WPA i landets aviser.

President Donald Ramotar svarer med å forlange at motstanderne sender en uforbeholden unnskyldning til den «høyt respekterte, internasjonale partneren Norge».

BASISMAT: Kassava brukes i alle måltider, og Anthony (7 måneder) er med når planten høstes og skrelles.

KHEMRAJ RAMJATTAN, som leder opposisjonspartiet Alliance for Change (AFC), er også fortørnet over Norge. I et brev til Klima- og miljødepartementet advarer Ramjattan den norske stat om at nordmenns skatte kroner kan bli sløst bort på et «risikoprojekt ledet av en korrumpert regjering».

– Jeg er dypt skuffet og veldig

overrasket over Norge. Pengene blir overført i en periode der parlamentet er suspendert av presidenten. Norske myndigheter bør også vite at Guyana, ifølge Transparency International, er et av de mest korruperte landene i Sør-Amerika, sier Ramjattan til BT.

Etter seks uker fikk Ramjat-

Vi bruker områdene som vil bli oversvømt av det planlagte kraftverket, sier de to medlemmene av Patamona-folket.

tan svar på brevet han sendte til departementet i Oslo. Det avsluttes slik: «Vi tror at vannkraftprosjektet vil gi Guyana tilgang til stabil, ren energi og har potensial til å gi formidable gevinster til folk og næringsliv i Guyana».

PAUL BENJAMINE ser ingen gevinster for sitt folk. Han kaller inn til møte når BT kommer til Chenapou. En mann blåser i en lur for å samle folket. Noen døsige hunder kvepper til. En liten strøm av mennesker kommer ut av de små trehusene som omkranser landsbyen.

Flere griper ordet på møtet. Amailla Falls-kraftverket kommer ikke til å levere en kilowattime til Chenapous innbyggere, noe som provoserer én av de fremmøtte.

– De sa at det blir for dyrt å legge kraftlinjer til oss, selv om Chenapou er en av landsbyene som ligger nærmest demningen, sier han.

Flere av innbyggerne sier at folk i Chenapou er blitt overkjørt.

– Det har vært noen folk her og

fortalt mange fine ting om kraftverket, men vi ble aldri spurt om vår mening. Det var ingen konsultasjon, vi ble bare fortalt om kraftverket. De sa vi kunne finne mer informasjon på nettet. Men det er jo ingen her som har internett, sier talsmann Benjamine.

FNs urfolkserklæring slår fast at urfolk skal konsulteres med mål å oppnå såkalt «informert forhåndssamtykke gitt på fritt grunnlag». Prinsippet om medbestemmelse er skrevet inn i avtalen mellom Norge og Guyana.

– Konsultasjonsprosessen i forbindelse med Amailla Falls-prosjektet har så langt ikke overholdt den internasjonale standarden om fritt og informert forhåndssamtykke. Landsbyer i området har ikke fått nok informasjon og påvirkningen på deres liv og leveområder er ikke blitt ordentlig evaluert eller diskutert med innbyggerne, sier Oda Almås, Guyana-kjenner og prosjektleder i organisasjonen The Forest Peoples Programme (FPP).

Den guyanske miljøvernminis-

teren Robert Persaud svarer dette når BT konfronterer ham med uttalelsene fra folk i Chenapou om at de aldri har fått si sin mening om prosjektet.

– Alle landsbyene er blitt konsultert og har vært involvert gjennom denne prosessen. Det er lagt ned et enormt arbeid med disse konsekvensanalysene. Utbyggingens innvirkning på urfolkssamfunnenes levesett er også blitt vurdert. Faktum er at de vil bli minimalt påvirket. Vi har dessuten avsatt et verneområde lenger oppe i Amailla-vassdraget der urfolkene kan drive sine tradisjonelle aktiviteter. Dette området er mye større enn det som går tapt ved utbyggingen, sier ministeren, før han tilføyer:

– Dette er et av de mest miljøvennlige vannkraftverkene i verden. Samarbeidet og støtten fra Norge gjenspeiler hvor grønt dette vannkraftprosjektet vil bli.

Se også video fra Guyana på bt.no

– Selvfølgelig er vi bekymret for korrupsjon

– Vannkraftverket i regnskogen vil gi en stor klimagevinst, mener den norske regjeringen.

På spørsmål om hvorfor Norge støtter et vannkraftprosjekt som vil legge store regnskogområder under vann, svarer statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet:

– Guyana er et av Sør-Amerikas minst utviklede land, og trenger økonomisk vekst. Helheten i dette prosjektet er positiv både for utvikling og miljø. Det er riktig at kraftverket vil legge noe areal under vann, men Amailla Falls vil bidra til at klimagassutslippene i Guyana blir redusert med hele 87 prosent fordi fossile dieselaggregater vil bli erstattet med fornybar vannkraft. Dette vil gi en betydelig klimagevinst. Myndighetene i Guyana vil samtidig verne et område som er ti ganger så stort som det området som legges under vann.

Statssekretær Lunde mener at urbefolkningen har fått si sin mening i tråd med retningslinjene til Den inter-amerikanske utviklingsbanken.

– Men folk i Chenapou sier de aldri er blitt konsultert?

– Det ble gjennomført konsultasjoner i denne landsbyen i 2010 og 2011, og vi har tillit til at utviklingsbanken har gjort dette på en tilfredsstillende måte i tråd med internasjonale retningslinjer, svarer Lunde.

Korrupsjon

Selskapet China Railways Group har vært involvert i korrupsjon, og det er et datterselskap som skal stå for byggingen av kraftverket.

– Gir det grunn til bekymring?

– Ja, selvfølgelig. Vi er opptatt av å bekjempe korrupsjon og har nå tatt denne saken opp med Guyanas miljøminister Persaud. Den inter-amerikanske utviklingsbanken, som finansierer prosjektet, skal også gjøre en grundig jobb og gjennomgå utbyggingsselskapet for å unngå korrupsjon, sier Lunde.

– Vil dere takke ja til invitasjonen om å besøke Chenapou?

– Både statsråden og

jeg synes det ville være interessant å besøke både denne landsbyen og andre deler av Guyana fordi denne regnskogavtalen er viktig for Norge. Men vi må se dette an i forhold til andre forpliktelser vi har i Norge og andre steder.

«Alltid en risiko»

Mange frykter at den nye veien inn til kraftverket vil åpne regnskogområder for storstilt hogst og gruvedrift.

Skadevirkningene må veies opp mot fordelene.

Per Fredrik Ilsaas Pharo

– Veier innebærer alltid en risiko for avskoging. Skadevirkningene må veies opp mot fordelene. Kompensasjonen her ligger i den helhetlige miljøgevinsten fra Amailla Falls-kraftverket. Og i den grad veien fører til økt avskoging vil dette få betydning for utbetalingene fra Norge, sier Per Fredrik Ilsaas Pharo, lederen for Norges internasjonale klima- og skoginitiativ.

Pharo avviser kritikken mot at Norge overførte penger øremerket kraftverket i en periode der presidenten i Guyana har satt parlamentet ut av funksjon, og opposisjonen i parlamentet er lammet.

– Uproblematisk

– Det er ingenting ekstraordinært med denne pengeoverføringen. Pengene som er overført er betaling for Guyanas avskogingsresultater i 2011 og 2012, og ble annonsert for lenge siden. Det grunnleggende poenget er at Amailla Falls har ligget inne som et prioritert prosjekt i Guyanas lavkarbonstrategi som ble vedtatt av landets parlament i 2009. De norske pengene vil heller ikke bli tilført selve prosjektet før det er endelig godkjent i Den inter-amerikanske utviklingsbanken, sier Pharo.

Ifølge Pharo var det ikke noe alternativ å la pengene bli i Norge, alternativet ville vært å overføre dem til Guyana-fondet i Verdensbanken.

FOLKEMØTE: Innbyggere i Chenapou er samlet for å si sin mening om det norskstøttede vannkraftprosjektet Amaila Falls. – Vi blir frarøvet et område som betyr mye for urbefolkningen, sier Paul norske støtten til kraftverket skader omdømmet til den norske regnskogsatsingen.

– Skaper omdømme-problem for regnskogsatsingen

– Den norske støtten til Amaila Falls-kraftverket skader omdømmet til regjeringens internasjonale skoginitiativ, mener Regnskogfondet.

I AMAZONAS

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto **TOR HØVIK**

– Å bruke regnskospenger til å oversvømme urskog møter liten forståelse blant folk flest. Dette er også et svært kontroversielt prosjekt der det har vært anklager om korrupsjon fra første dag, sier seniorrådgiver Vemund Olsen i Regnskogfondet til BT.

Korrupsjonsanklagene hittil

har vært knyttet til tildeling av veibyggingskontrakter i forbindelse med kraftverket i det søramerikanske landet Guyana.

BT skrev i går om det planlagte kraftverket i regnskogen i Guyana som Norge støtter med en bevilgning på 600 millioner kroner fra den norske regnskogsatsingen. Utbyggingen vil oversvømme rundt 23 kvadratkilometer med regnskog. Urfolk i landsbyen Chenapou sier de vil miste jakt- og fiskeområder hvis kraftverket blir bygget.

Det er styret i Den inter-amerikanske utviklingsbanken – der Norge er en av eierne – som skal avgjøre om det kontroversielle kraftverket blir en realitet. Fra norsk side forventes det at banken fatter et vedtak i år.

– Er dette klokt?

Både Verdensbanken og en rekke aktører i Guyana stiller spørsmål ved hvor klokt det er av Norge å støtte byggingen av et stort kraftverk, langt unna de store befolkningskonsentrasjonene

Hvorfor bruker Norge 600 millioner på å bygge et kraftverk i nær midt i regnskogen i Amazonas?

URFOLKS-BEKYMRING: Faksimile av gårsdagens artikkel i BT om den norskstøttede vannkraftutbyggingen i regnskogen i Guyana.

ved kysten i Guyana. NORAD fremhever denne motforestillingen i en evalueringsrapport som kom i august i fjor.

Flere av urfolksrepresentantene i Chenapou uttaler også til BT at de aldri er blitt skikkelig konsultert om kraftverkplanene, noe de har krav på ifølge FNs urfolkserklæring.

– Dette er dessverre svært vanlig i Guyana. Vi har også sett mange eksempler på at urfolksgrupper i landet blir presentert ting i en form som de vanskelig

Benjamine (til v.), et av medlemmene i landsbyrådet. Regnskogfondet mener den

kan forstå. Urfolkssamfunn som våger å være kritiske risikerer også å miste økonomisk støtte fra myndighetene, sier seniorrådgiveren i Regnskogfondet.

– Blir ikke fulgt opp

Prinsippet om såkalt «informert forhåndssamtykke gitt på fritt grunnlag» er skrevet fritt inn i avtalen mellom Norge og Guyana.

– Norge stiller krav til respekt for urfolks rettigheter, biomangfold og godt styresett i avtalen med Guyana, men innholdet blir ofte ikke fulgt opp i praksis. Norge baserer samarbeidet med Guyana på sporadiske evalueringsrapporter fra konsulenter, sier Vemund Olsen.

– Det har vært noen folk her og fortalt mange fine ting om kraftverket, men vi ble aldri spurt om vår mening. De sa vi kunne finne mer informasjon på nettet. Men det er jo ingen her som har internett, uttalte Paul Benjamine, medlem av landsbyrådet, da BT nylig besøkte den isolerte landsbyen Chenapou.

– Uheldig pengeoverføring

I en uavhengig evaluering av det norske Guyana-samarbeidet fra 2012, fremheves det også at lokalsamfunnene som vil eller kan bli berørt av kraftverkutbyggingen, neppe har mulighet, eller er i stand til å vurdere, de prosjektdokumentene som publiseres på internett.

Representanter for den norske og guyanske regjeringen mener likevel at konsultasjonene med urfolk i forbindelse med kraftverk-prosjektet har skjedd i tråd med internasjonale retningslinjer.

Regnskogfondet er i likhet med flere av opposisjonspartiene i Guyana kritisk til den norske pengeoverføringen på 600 millioner kroner som er øremerket kraftverket. Pengene ble satt på konto i Den inter-amerikanske utviklingsbanken (IDB) kort tid etter at presidenten i Guyana suspenderte parlamentet i november i fjor.

– Det er mulig man formelt sett har sitt på den tørre siden pengene overføres til IDB, men inntrykket som skapes er at Norge forsøker å pushe frem et prosjekt som det er korrupsjonsmistanke rundt, og at dette skjer i en periode uten et fungerende parlament i Guyana, sier seniorrådgiver Vemund Olsen.

«Alltid en viss risiko»

Statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet begrunner støtten med at prosjektet «som helhet vil være positivt for utvikling og miljø i Guyana».

– Kan støtten til kraftverket gi den norske klima- og skogsatsingen et omdømmeproblem?

– Det er alltid knyttet en viss risiko til store prosjekter i utviklingsland, men akkurat dette prosjektet er vi rimelig trygge på vil komme ut positivt. Miljø- og utviklingsgevinsten er større enn ulempene knyttet til oversvømmelsene fordi klimagassutslippene reduseres med 87 prosent, sier Lunde.

Årsaken til klimagevinsten er at vannkraften fra Amailla Falls skal erstatte fossile dieselaggregater som i dag står for mesteparten av kraftforsyningen i landet.

DEMNING I SKOGEN: 23,3 kvadratkilometer med tropisk skog vil bli oversvømt når demningen står ferdig.

ILLUSTRASJON: SITHE GLOBAL

– Norge bør stille alvorlige spørsmål

– Amailla Falls blir et av verdens dyreste kraftverk, og vil måtte stanse driften i tørre perioder.

Det er noe av kritikken som rettes mot det norskstøttede kraftverket i Guyanas regnskog. Flere av aktørene som angriper prosjektet, hevder prosjektet er sløsing med penger. Andre stiller spørsmål ved om kraftverket i det hele tatt klarer å dekke Guyanas kraftbehov.

Noe av kritikken er også gjengitt i Norad-evalueringen av regnskogsatsingen som kom i fjor. – Det er ikke garantert vannføring i vassdraget hele året, og det kan bli behov for nye store investeringer i prosjektet, heter det i rapporten.

– Må stille spørsmål

Lederen av det guyanske opposisjonspartiet AFC, Khemraj Ramjattan, mener Norge må legge støtten til prosjektet på is inntil videre.

– Norske myndigheter bør stille noen alvorlige spørsmål til de som er ansvarlig for prosjektet. Hvorfor har kostnadene økt fra 400 millioner dollar til nesten én milliard dollar? Er det fortsatt økonomisk lønnsomt? Jeg tror ikke det, sier Ramjattan til BT.

– Må slå av

Han mener det må gjøres grundige studier ved om kraftverket, med en installert kapasitet på 165 MW, vil levere som forespeilet i de tørre periodene.

Flere medier i Guyana har siteret analyser der det fremgår at vannmagasinet i tørre perioder bare kan forsyne kraftverket i

23 dager før turbinene må slås av.

– Idiotti

– Det er idiotti å basere hele landets kraftforsyning på en enkelt dam som vil gå tørr i en normal tørkeperiode. Det vil kreve at man må opprettholde dagens oljefyrte aggregater som back-up i elforsyningen, noe som også vil kreve store beløp til vedlikehold. Dessverre ser det ikke ut til at lederne for den norske klima- og skogsatsingen forstår dette, sier John Palmer, ved University of British Columbia til Bergens Tidende. Palmer er tilknyttet et internasjonalt skogprogram ved universitetet. Han har lenge vært en av de fremste kritikerne av det norske engasjementet i Guyana.

Ifølge Palmer og andre kritikere vil byggingen av Amailla Falls-kraftverket bli den desidert dyreste i verden, målt per MW.

Avviser kritikken

Guyanas miljø- og naturressursminister Robert Persaud tilbakeviser kritikken.

– Denne kritikken er ikke basert på teknisk innsikt, men er politisk motivert. Vi er overbevist om at Amailla Falls vil levere som forutsatt, sier Persaud.

Et av hovedargumentene bak den norske støtten er at den fornybare vannkraften fra Amailla Falls vil redusere klimagassutslippene i Guyana med 87 prosent.

– Helheten i dette prosjektet er positiv, både for utvikling og miljø, har statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet uttalt til BT.

FAKTA

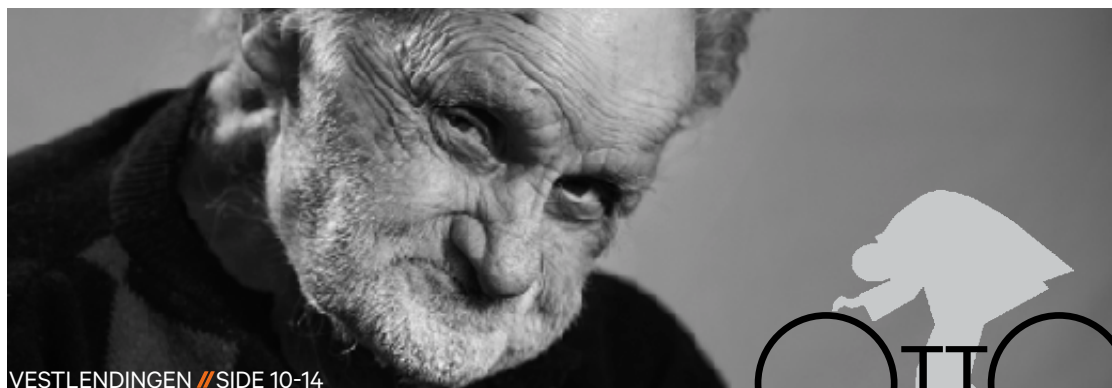
Guyana-kraftverket

- Det søramerikanske landet Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i Norges internasjonale klima- og skoginitiativ.
- Det er så langt utbetalt 970 millioner kroner fra Norge, og beløpet kan komme opp i halvannen milliard kroner dersom Guyana klarer å holde avskogingen lav, og i tillegg oppfyller noen andre kriterier.
- Et av prosjektene som Norge støtter i Guyana, er byggingen av kraftverket Amailla Falls. Norge betaler Guyanas andel i prosjektet på 600 millioner kroner.

Inntrykket som skapes er at Norge forsøker å pushe frem et prosjekt som det er korrupsjonsmistanke rundt.

Vemund Olsen, seniorrådgiver i Regnskogfondet

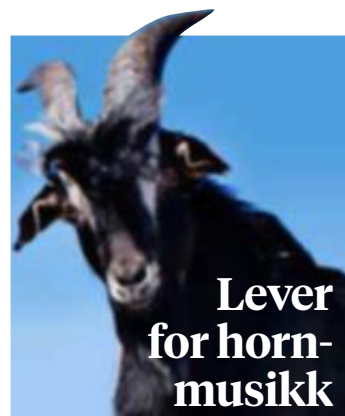
VESTLENDINGEN // SIDE 10-14

Ikke alle byer har sin egen

KOMMENTAR // SIDE 8-9

FRP: Debatten om syriske flyktninger lettet Siv Jensens jobb på landsmøtet, men Frps smerteterskel vil bli testet igjen.

Lever for hornmusikk

KULTUR // SIDE 38-39

GULLFEBER: Jakten på gull gjør skog til gjørme i Amazonas. Ødeleggelsene truer norsk regnskogsatsing i Guyana.

FOTO: TOR HØVIK

UTLAND // SIDE 16-20

FLYTTESALG

Varer til lørdag 9. mai!

20-50%

på deler av kolleksjonen

Bjerke
URMAKER

Engen 6, Bergen
Tlf 55 23 03 60

urmaker-bjerke.no

**Alle trenger en
TYSSE tilhenger**

Fra kr **7.800,-**

Mer info: www.tilhengerspesialisten.no

**TILHENGER
SPESIALISTEN**

Tlf 55 53 10 00 Heiane 2, 5131 Nyborg

TYSSE

- tilhenger av norsk kvalitet

UTLAND

Leder: **TROND OLAV SKRUNES** tlf. 55 21 45 23
e-post: utland@bt.no

SKOGDØD // Den storstilte jakten på gull ødelegger ikke bare regnskog i Guyana, den kan også true milliardavtale med Norge.

Gull mot grønne skoger

I AMAZONAS

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto **TOR HØVIK**

KEVIN RAMKISSOON står halvveis begravd i hvit gjørme. Han styrer innsuget til pumpen, en blytung og farlig del av jobben som gullgraver i Amazonas-jungelen. Beinets kan knekke som en fyrstikk hvis det kommer borti slamsugeren. Røft, skittent og risikofylt arbeid stanser likevel ikke gullgruvegraverne her i The White Hole i Amazonas. Det hvite kraterlandskapet utenfor landsbyen Mahdia er Guyanas svar på Klondike i Det ville vesten.

– Mange svir av inntekten på barene og gledeshusene i Mahdia, sier Prince Wilkie. Få kjenner gruvevirksomheten bedre enn lokalpolitikeren i småbyen. Mahdia har fire hoteller og fire bordeller, ifølge Wikipedia. Kriminalitet, kjønnsykdommer og korrupsjon er baksiden av gullmedaljen i Mahdia og andre gruvesamfunn i Guyana.

Gullgraver Aram Kennedy tørker svetten og smiler når vi spør om jobben er innbringende.

– Vi finner jo noe, sier han hemmelighetsfullt.

JAKTEN PÅ gull og annet edelt metall i Guyanas regnskoger har også konsekvenser for bruken av norske skatte kroner. Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i regjeringens klima- og skogsatsing. Bare Brasil har mottatt flere norske regnskogmillioner enn Guyana. Utbetalingene til det lille, søramerikanske landet

nærmer seg én milliard kroner, av en potensiell pott på halvannen milliard innen utgangen av 2015. Men gullrush og løftebrudd om korrupsjonsbekjempelse undergraver avtalen.

Gravedriften står for over 90 prosent av skogødeleggelsen i Guyana. Frodig og artsrik regnskog omdannes til gjørmehauger, trestubber og turkisfargede, forurensede pytter og tjern.

Sammenhengen mellom gruve drift og avskoging skaper også økende bekymring hos norske myndigheter.

2. september 2014 deltar statssekretær Hans Brattskar i Utenriksdepartementet på FNs toppmøte for små øystater i stillehavsparadiset Samoa. I hovedstaden Apia møter Brattskar den guyanske utenriksministeren Carolyn Rodrigues-Birkett. Det følsomme temaet gruve drift kommer på bordet.

Brattskar minner den guyanske ministeren om at gruve driften er en stor kilde til avskoging i Guyana.

«Den økonomiske betydningen av gullgruvene for Guyana er større enn betydningen av olje og gass for Norge», påpekte den guyanske utenriksministeren, ifølge referatet fra møtet.

Stemningen var langt mer lystig mellom norske og guyanske myndigheter i 2009. Da undertegnet tidligere miljøvernminister Erik Solheim (SV) avtalen med det søramerikanske regnskoglandet.

– Et lite land som Guyana går nå virkelig foran som et godt eksempel for resten av verden, sa en smilende Solheim.

Guyana har tradisjonelt hatt lav avskoging, i motsetning til nabolandet Brasil. Avtalen innebærer at Guyana får lov å øke skogødeleggelsene opp til et visst nivå, uten

UNGE GULLGRAVERE: «The White Hole» utenfor Mahdia har tiltrukket seg lykkejegere og selskaper i hopetall i flere år.

90 prosent av avskogingen i Guyana er forårsaket av gruvevirksomheten i landet. Guyana har store forekomster av gull, diamanter, bauksitt og såkalte sjeldne jordartselementer.

970 millioner kroner er hittil utbetalt fra Norge til Guyana for oppnådde avskogingsresultater.

Det meste av området er nå gravd ut og de fleste gullgraverne har flyttet til andre områder. De siste restene av edelt metall på et felt i kraterlandskapet.

FRYKTER FOR ELVEN: Vencio Williams (28) må padle i tre dager og deretter gå to timer gjennom skogen for å komme til nærmeste landsby. Han tilhører Akawaio-folket og frykter at fisken i elven v

at det får konsekvenser for pengestrømmen fra Norge. Dette til forskjell fra land som Indonesia og Brasil, som må redusere avskogingen for å få penger fra Norge.

Men det er klare tegn som tyder på at Guyana er mer opp-tatt av å få fart på gruvedriften enn av å tekkes sine norske klima- og skogpartnere.

BT HAR gjennomgått tilgjengelig statistikk over gruvelisenser i Guyana. Beregninger viser at det er utstedt 9708 tillatelser til leting og utvinning av gull og edelsteiner i de fem årene etter at avtalen mellom Norge og Guyana ble inngått i 2009. Det er mer enn en fordobling sammenlignet med de fem årene før klima- og skogavtalen trådte i kraft, da det ble gitt 4365 lisenser til små- og mellomstore gruveoperasjoner, ifølge tall fra Guyana Geology and Mines Commission.

Mye av jakten på det edle metallet foregår på lykke og

fromme. Gullgravere rykker inn i jomfruelige skogområder med sine maskiner og kjemikalier, og etterlater seg ofte områder og ferskvann som økologiske katastrofeområder. For hvert kilo gull som utvinnes, havner et kilo kvikksølv ut i naturen, ifølge en rapport skrevet av Masuma Farooki og Sohinee Mazumdar.

Regjeringen i Guyana vil nå øke inntektene fra utvinning av gull, diamanter og bauksitt. Gruveselskaper fra Canada, USA, Brasil og Australia er på vei inn i regnskogen. Selskapenes geologiske eksperter har kartlagt potensielle mineralrikdommer og fått konsesjoner til storskala utvinning.

UTENLANDSKE milliardinvesteringer forventes å bidra til mer enn en tredobling av gullproduksjonen frem til 2020. Avtalen Guyana har med Norge om skogbevaring er ikke nevnt med ett ord i en fersk rapport myndighetene i Guyana har fått

laget om fremtidig utnyttelse av naturressursene. Den samme rapporten forteller imidlertid at regjeringen i Guyana oppfattes som «gruvevennlig» blant internasjonale mineralselskaper.

Men urbefolkningen i Kakoområdet viser ingen gjestfrihet overfor gruveinteressene.

KAKO-ELVEN slanger seg oppover regnskogen i det indre av Guyana. Keron Hastings er lokalkjent og senker farten der råtne trestammer duver faretruende like under vannspeilet. Alligatorene har åpenbart gått i dekning under støyen fra påhengsmotoren. Vi er på vei dypt inn i jungelens indre.

Bak et grønt teppe av regnskog ruver nesten tre tusen meter høye Mount Roraima, fjellplatået der grensene til Guyana, Brasil og Venezuela møtes. I skogene og savanneområdene under Roraimas stupbratte fjellsider oppdages det til stadighet nye arter som er unike for denne regionen. I elvene har storøyde forskere de siste årene registrert et par dusin hittil ukjente fiskeslag. Den aller siste var en elektrisk ål-lignende skapning som har fått navnet Akawaio penak, oppkalt etter urfolket som bor her i Upper Mazaruni-regionen. Dette er et av de minst utforskede og mest artsrike områdene på kloden, men nå er mineraljegerne på vei – til akawaio-folkets fortvilelse og sinne.

– Jeg ønsker ikke at elven her skal bli brun, ekkel og forurenset, sier Vencio Williams (28). Han står på et svaberg og forteller om sin frykt for at fisken skal forsvinne og jomfruelige regnskogområder bli rasert for alltid. Den første lete-

FAKTA

Klima- og skogsatsingen

- Norge lovet på klimatoppmøtet på Bali i 2007 å bruke inntil tre milliarder kroner årlig på tiltak for å redusere utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland.
- Brasil alene har fått 5,45 milliarder kroner så langt, mens Guyana har mottatt 970 millioner kroner.
- Guyana har historisk sett hatt svært lav avskoging. Avtalen med Norge gir Guyana lov til å øke avskogingen noe, men utbetalingene blir redusert dersom skogødeleggelsene overstiger 0,056 prosent det foregående året. Avskogingen i 2012 og 2013 var på henholdsvis 0,079 prosent og 0,068 prosent.
- De norske pengene til Guyana kanaliseres gjennom investeringsfondet GRIF, som administreres av Verdensbanken. Prosjektene skal før godkjenning kvalitetssikres av enten Verdensbanken, Den Inter-Amerikanske utviklingsbanken (IDB) eller FNs utviklingsprogram (UNDP).

Kilde: Klima- og miljødepartementet

operasjonen er alt i gang nær familiens boplass.

INDIANERBEFOLKNINGEN i landsbyen Kako har siden 2011 flere ganger fysisk stanset gullgravere som var på vei opp vassdraget med maskiner og gruveutstyr, blant annet ved å lage blokade i elven. Urfolkene i Kako og fem andre landsbyer gikk i 1998 til høyesterett for å få formell rett til landområdene som den britiske kolonimakten i 1959 anerkjente som Upper Mazaruni Amerindian District. Etter 17 år og et utall utsettelse, foreligger det ennå ingen domsavgjørelse.

I mellomtiden har myndighetene utstedt gruvekonsesjoner i områder som urfolket i Kako gjør krav på. Dette har skjedd uten såkalt fritt og informert forhåndssamtykke fra indianerbefolkningen, noe som har fått FNs rasediskrimineringskomité til å rette pekefingeren mot Guyana.

KONFLIKTEN i Kako er ikke unik. I landsbyen Isseneru har gullgravere rykket inn på landområder som urfolket formelt har rettighetene til. Landsbyrådet hadde ingenting å stille opp med fordi gruvekonsesjonen var gitt før indianerne fikk formell anerkjennelse over landområdet og før dagens urfolkslov trådte i kraft i 2007.

Den internasjonale organisasjonen Forest Peoples Programme mener giverlandet Norge må stille Guyana til ansvar for brudd på internasjonale forpliktelser om urfolksrettigheter. Folk i Kako ber også Norge om hjelp.

– Våre stemmer blir ikke hørt. Fortell folk i Norge at skogen og elven betyr alt for oss. Vi

ÅPNE SÅR: Guyana har fortsatt mye intakt regnskog, men gruvedriften står for 90 prosent av skograseringen i landet.

600 millioner kroner av den norske støtten til Guyana er øremerket bygging av kraftverket Amaila Falls i regnskogen i Amazonas.

84 prosent. Så stor var økningen i gullproduksjonen i Guyana mellom 2008 og 2013.

Il død og den uberørte skogen blir rasert når gullgraverne rykker inn.

jakter, vi fisker og vi tar vare på skogen, sier en av innbyggerne på et folkemøte. Landsbysjef Mario Hastings har trommet sammen et hundretalls mennesker når BT ankommer Kako. Stemningen er preget av sinne og oppgitthet. Noen anklager politi og myndigheter for å være korrupte. Andre frykter at kvikksølv og annen gift kommer til å kvele livet i elven og gjøre drikkevannet helsefarlig.

-DET ER EN sterk oppfatning blant aktører i gruvesektoren om at korrupsjon er utbredt på mange nivåer. Dessverre har ikke regjeringen gjennomført noen reformer eller tatt noen initiativer, noe som viser mangel på politisk vilje til å bekjempe problemet, sier Ester McIntosh. Hun er et av styremedlemmene i Transparency Institute Guyana (TIGI), den nasjonale avleggeren til Transparency International. McIntosh og hennes kolleger krever blant annet mer åpen-

het rundt tildeling av gruve- og hogstkonsesjoner i landet.

Et av antikorrupsjonstiltakene er å få Guyana med i Extractive Industries Transparency Initiative (EITI). Hensikten med det internasjonale initiativet – som hittil har samlet 48 land med store og potensielt innbringende mineralressurser – er å sikre større åpenhet om betalingsstrømmer, bedre styresett og mindre korrupsjon. Guyana forpliktet seg i avtalen med Norge å søke om status som kandidatland innen mai 2013. Hittil er ingen søknad sendt.

I et notat til statsråd Tine Sundtoft (H) fra ledelsen i regjeringens Klima- og skoginitiativ i fjor kom frustrasjonen rundt Guyanas manglende oppfølging tydelig til uttrykk. «Denne prosessen har hatt minimal fremdrift», heter det. I det interne dokumentet heter det også at «Guyanske myndigheter har en lang vei å gå forhold til åpenhet og inkludering av sivil-

samfunn, og for å forhindre økt avskoging fra gruvedrift».

Departementet ble også advart i en evalueringsrapport om Guyana-samarbeidet i 2013: «Det kan stilles spørsmål ved om regjeringen i Guyana i det hele tatt mener alvor med å bli kandidatland i EITI».

ROBERT PERSAUD er en mektig mann i Guyana. Han er minister for både miljø og naturressurser, og har myndighet til å utstede konsesjoner til gruvedrift og tømmerhogst. Flere av tildelingene har vært omstridte. BT møter Persaud på Grand Hotell i Oslo. Han har bedt om et møte med sin norske kollega Tine Sundtoft. Persaud vet at en ny skogavtale med Norge henger i en tynn tråd. Pengeoverføringer i milliardklassen kan gå fløyten.

«En videreføring av klima- og skogsamarbeidet med Guyana utover 2015 er avhengig av at Guyana øker innsatsen for å

gjennomføre avtalen og kan vise til konkrete resultater», heter det i referatet fra møtet Brattskar hadde med den guyanske utenriksministeren på Samoa.

MELLOM 30 OG 80 prosent av inntektene fra gullgruvedriften forsvinner ut av Guyana uten at myndighetene innkasserer

noen skatteinntekter, ifølge en rapport publisert av antikorrupsjonssenteret U4 på Chr. Michelsens institutt og Transparency International i 2010. Senere har det kommet rapporter om at over halvparten av gullproduksjonen smugles til nabolandene.

Amerikanske myndigheter har i flere år utpekt Guyana som et sentralt transitland for kokain på smuglerruten fra Colombia, via Venezuela og videre til USA, Europa og Karibien. Smuglerne tiltrekkes av Guyanas avsidesliggende flystriper, innflokke elvesystemer og porøse grenseområder, skriver det amerikanske narkotikabyrået i årsrapporten for 2015. USA er også kritisk til Guyanas håndhevelse av egne lover mot hvitvasking og finansuell kriminalitet. Forskeren Summer Walker skriver i en studie om organisert kriminalitet i Guyana at det foregår hvitvasking av penger via kjøp av konsesjoner for gruvedrift og tømmerhogst.

BT møtte flere personer i Guyana som forteller at de ikke tør stå offentlig frem i frykt for reaksjoner og represalier fra myndighetene. Transparency International og flere andre organisasjoner i Guyana krever en ny lov som beskytter varslerne.

MILJØ- OG naturressursminister Robert Persaud svarer dette når han blir konfrontert med rapporter om utbredt korrupsjon.

– Folk har en oppfatning av korrupsjon som problem, men det finnes ingen konkrete bevis. En amerikansk undersøkelse viser at når folk i Guyana blir spurt om kjennskap til faktisk korrupsjon, så kommer vi svært godt ut sammenlignet med andre land i Sør-Amerika. Vår politikk

«MANGEL PÅ BEVIS»: Robert Persaud avviser at korrupsjon er utbredt i gruvesektoren i Guyana. – Det finnes ingen harde bevis på at korrupsjon er et problem, sier miljø- og naturressursministeren. FOTO: HÅVARD BJELLAND

DER ELVENE MØTES: Den brunfargede Mazaruni-elven renner gjennom område med forurensende gruvedrift. Kamarang-elven (nærmest) er fortsatt fri for miljøskadelige stoffer og silt fra utvinning av gull og mineraler.

1,5 milliarder liter med cyanidholdig gruveslam rant ut i elvene Omai og Essequibo da en barriere brøt sammen ved et gruveanlegg i 1995. Hendelsen forårsaket store miljødeleggelser.

14 prosent av landarealet i Guyana er offisielt anerkjent som territorier for urfolksamfunnene i landet.

innen gruve- og mineralutvinning er preget av full åpenhet. Hvis noen vet om korrupsjon, ber jeg dem komme til oss eller stå frem i offentligheten og fortelle alt de vet. Vi gjør alltid det som trengs for å rydde opp, sier Persaud.

Han avviser at det er en motsetning mellom gruvedrift og bevaring av regnskog.

– Det er fullt mulig å øke produksjonen og samtidig redusere avskogingen. Det kommer an på hvordan man styrer disse aktivitetene, sier han.

Vi kommer til å svare på fiendtlighet med fiendtlighet

Casey Hastings, pastor i Kako

Ifølge Persaud vil Guyana nå dreie utvinningen av gull og mineraler over på færre, men større gruver. – Disse gruvene vil bli utformet slik at miljøeffektene blir minimale, sier han.

Guyanas skogkommissær James Singh skriver i et e-post-svar at Guyana har lovverk og institusjoner som både overvåker og regulerer mineralutvinningen.

Singh trekker også frem at flere store og mellomstore gruveanlegg nødvendigvis vil føre til avskoging, men at «virksomhetene er pålagt å gjennomføre tiltak som skal sikre rehabilitering av områdene der skogen forsvinner. «Myndighetene vil også bare godkjenne slike virksomheter etter en omfattende vurdering av hvilke verdier de vil tilføre Guyana», skriver Singh.

Skogkommissæren skriver videre at myndighetene i Guyana ikke tillater ny gruvedrift eller kommersiell hogst i områder som urbefolkningen har formelle rettigheter til. Ifølge Singh vil både gruve- og hogstkonsesjoner bli flyttet til andre steder hvis et urfolkssamfunn får anerkjent krav om et landområde. Skogsjefen i Guyana bekrefter imidlertid at konflikter rundt gruvekonsesjoner i urfolksområder har ført til rettsaker.

I LANDSBYEN Kako er folk rede til å gå i åpne konfrontasjoner med inntrengerne hvis de taper kampen mot gruvedrift i rettsapparatet. Pastor Casey Hastings står utenfor landsbyens metodistkirke, et steinkast fra elven som fortsatt renner blank forbi småhusene som står på påler i det flomutsatte området. Pastoren håper at lokalsamfunnet også kan få flere bein å stå på. Han drømmer om å utvikle økoturisme. Regnskog med eksotisk mangfold av dyr og planter, spektakulære elveløp og fossefall, er noe av det urfolkene i Kako kan vise frem.

Gruvefolk, derimot, er ikke velkommen.

– Vi kommer til å svare på fiendtlighet med fiendtlighet. Og det er slett ikke sikkert det blir så pent, sier pastor Hastings.

RASERT: Gullgraverne har forlatt stedet, og det som en gang var frodig regnskog er forvandlet til gjørme og sølevann. Myndighetene har gitt tusenvis av gruvekonsesjoner etter at regnskogsamarbeidet med Norge ble inngått. Myndighetene sier de i fremtiden vil satse på større gruver med høyere miljøstandard, og sikre at det blir plantet vegetasjon på forlatte områder.

– Korrupsjon er en realitet

– Guyana må bedre balansen mellom miljø og gruvedrift, mener regjeringen.

Statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet sier at land som er rike på naturressurser, og har svake styresett, er utsatt for korrupsjon.

– Vi gjør alt vi kan for å hindre misbruk av regnskogmidler, enten det gjelder Guyana eller andre land vi samarbeider med. I Guyana blir alle prosjekter som Norge støtter overvåket og godkjent av kjente internasjonale organisasjoner som FNs utviklingsprogram, Verdensbanken og Den interamerikanske utviklingsbanken, sier statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet.

På spørsmål om Guyanas mål om å øke inntektene fra gruvedrift er forenelig med fortsatt norsk regnskogstøtte, svarer Lunde:

– Stiller klare krav

– Vi har forståelse for at Guyana ønsker å utnytte sine naturressurser for å skape økt velferd og økonomisk vekst. Samtidig er det veldig viktig at dette foregår på en bærekraftig og effektiv måte slik at naturverdiene ivaretas best mulig. I fremtiden blir det enda viktigere for Guyana å bevare balansen mel-

lom miljøhensyn og gruvedrift. Vi vet at myndighetene jobber for å redusere skadene som gruvesektoren påfører skogen, sier Lunde.

– Hva må Guyana gjøre for at avtalen med Norge skal bli videreført?

– Vi er i gang med å vurdere dette nå, og Norge stiller klare krav til guyanske myndigheter. I utgangspunktet er Guyana et attraktivt land for Norge på grunn av høyt skogdekke og tradisjonelt lav avskogingsrate. Men nå må vi se på om Guyana har hatt nok fremgang og kan vise til gode nok resultater. Det har vi også formidlet til miljø- og naturressursminister Robert Persaud, sier Lunde.

Han legger særlig vekt på at Guyana fortsatt klarer å holde avskogingsraten lav og slutter seg til Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), det internasjonale rammeverket som blant annet stiller krav om mer åpenhet om betalingsstrømmer i forbindelse med mineralutvinning.

Lunde sier det også er viktig at Guyana får på plass en avtale med EU om eksport av lovlig tømmer, noe som også er et vilkår i avtalen med Norge.

– Manglende fremdrift

Guyanas manglende oppfølging av avtalen om å bli kandidatland til EITI innen 2013, er noe av det som irriterer

Regnskog-
milliarden
til Guyana

- Norge har lovet Guyana inntil halvannen milliard kroner innen utgangen av 2015 hvis landet klarer å holde avskogingen lav.
- Hittil er det utbetalt rundt en milliard kroner. Pengene kommer fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.
- Rundt 85 prosent av landarealet i Guyana er dekket av regnskog. Landet har rundt 735.000 innbyggere, og er et av de fattigste i Sør-Amerika.
- Avskogingen har tradisjonelt vært lav i det fattige landet. Pengene fra Norge skal bidra til at Guyana lar det meste av skogen stå.
- BT setter i en serie artikler søkelyset på bruken av de norske regnskogpengene i Guyana.

norske myndigheter aller mest.

– Det er uheldig at Guyana er forsinket. Denne prosessen har gått langsommere enn det vi hadde avtalt. Manglende fremdrift er også årsaken til den reduserte utbetalingen fra Norge til Guyana i 2014. Vi har understreket overfor myndighetene i Guyana at dette er et prioritert område for Norge, sier Per Fredrik Ilsaas Pharo, leder for regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.

Han mener Guyana har tatt noen skritt i riktig retning det siste halvåret, og viser til naturressursminister Persauds besøk til EITI-sekretariatet i mars i år.

– Det er ikke noen tvil om at korrupsjon i gruvesektoren i Guyana er en realitet, sier Pharo.

Guyanas miljø- og naturressursminister Robert Persaud svarer dette på hvorfor de ikke har overholdt avtalen om EITI-søknad.

– Vi har brukt litt lengre tid på forberedelsene. Nå setter vi fart på prosessen, og har engasjert det britiske konsulentfirmaet Moore Stephens til å legge til rette for at Guyana kan bli kandidatland. Dette er viktig, både for samarbeidet med Norge og for å styrke styresettet i gruvesektoren, sier Persaud. De britiske konsulentene har nå sendt en forstudie til EITI-sekretariatet på vegne av Guyana, med sikte på å levere en søknad på et senere tidspunkt.

«DRAPSTRUET»: Journalist Leonard Gildaire ble oppringt av regjeringsadvokaten i Guyana. – Han fremsatte drapstrusler mot meg og mine kolleger, sier Gildaire. Fem ansatte i avisen Kaieteur News

VALG OG VOLD // Trusler, vold og korrupsjonsanklager preger politikken i Guyana. Norge støtter landet med milliardbeløp, men da Jimmy Carter ba om penger til å overvåke valget, sa Utenriksdepartementet nei.

Ja til regnskog- milliard, nei til valgobservasjon

I GUYANA

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto TOR HØVIK

– **JEG KIKKER MEG** alltid over skulderen, sier Leonard Gildaire. Journalisten viser BT rundt i lokalene til Kaieteur News, den største avisen i Guyana. Utenfor redaksjonslokalet står en røslig, bevæpnet vakt og sjekker alle som skal inn i kontorlandskapet der et trettitalls nyhetsreportere har sin arbeidsplass.

Gildaire og hans kolleger har gravd frem en rekke saker som rammer medlemmer av den politiske eliten i Guyana. Mange av oppslagene har handlet om tildeling av rettigheter og lisenser til venner og slektninger av ministre og eks-presidenten. Det har kostet avisen dyrt.

– Vår jobb er å bidra til åpenhet og avdekke hvordan myndighetene bruker pengene

og gir privilegier til sine venner. Vi har mottatt mange trusler på grunn av våre avsløringer, sier Gildaire.

10. NOVEMBER 2014 satte president Donald Ramotar parlamentet i Guyana ut av funksjon. Landets lovlige valgte nasjonalforsamling ble suspendert etter at presidentens regjeringsparti tapte et mistillitsforslag.

Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i den norske regnskogsatsingen. Klima- og miljødepartementet kunngjorde i går at landet får nye 300 millioner kroner. Dermed har Norge utbetalt nesten 1,3 milliarder kroner til det søramerikanske landet med 740.000 innbyggere. Kommende mandag er det valg i Guyana. Da skal det parlamentariske demokratiet gjeninnføres.

Guyana er beryktet for sitt giftige politiske klima, og The Carter Centre i USA har fått oppdraget med å overvåke gjennomføringen av mandagens valg. USAs tidligere president Jimmy Carter skal selv lede observatørkorpset. 20. februar i år ba Carter senteret om norsk økonomisk støtte til oppdraget. Observatører

DREPT I VALGKAMPEN: Den politiske aktivisten Courtney Crum-Ewing ble likvidert i hovedstaden Georgetown 10. mars i år. FOTO: KAIETEUR NEWS

SORG OG SINNE: Drapet på Crum-Ewing utløste sterke reaksjoner. Tusenvis av mennesker deltok i sørgemarkeringen. FOTO: KAIETEUR NEWS

«I NORGES INTERESSE»: Mike McCormack leder Guyanas største menneskerettighetsorganisasjon. – Norge bør være interessert i hvordan landet bruker pengene som tilhører norske skattebetalere, sier han.

fra 24 land skal undersøke om parlamentsvalget foregår på en fri og rettferdig måte. Guyana er valgobservasjon nummer 100 for senteret som ble opprettet av fredsprisvinner Jimmy Carter for å fremme demokrati og menneskerettigheter rundt om i verden.

CARTER-SENTERET skriver til Utenriksdepartementet at den norske regjeringen – som er et av få giverland i Guyana – har interesser i utviklingen i landet.

Solberg-regjeringen skal i løpet av året avgjøre om Guyana får en ny regnskogavtale med Norge, en avtale som har stor økonomisk betydning for Guyana. BT har tidligere skrevet at Norges støtte på 600 millioner kroner til et vannkraftprosjekt i Amazonas-jungelen tilsvarer omtrent ni prosent av statsbudsjettet i landet.

Selv om Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i den norske regnskogsatsingen, og er lovet inntil halvannen milliard kroner, har Norge ingen ambassade eller annen fast tilstedeværelse i landet.

Men i det norske Utenriksdepartementet blir forespørselen om støtte til valgovervåking i Guyana blankt avvist. UD skriver at de ikke vil prioritere å bruke penger på valgobservasjon i Guyana.

I begrunnelsen heter det at «Norges interesser i Guyana begrenser seg til investeringene i REDD+». UD henviser til at dette klima- og skogprogrammet (Redd+, journ.anm.) styres av Klima- og miljødepartementet».

FAKTA

Guyana

- Land i det nordøstlige Sør-Amerika med rundt 735.000 innbyggere.
- Tidligere britisk koloni. 43 prosent av befolkningen er av østindisk opprinnelse, rundt 30 prosent av afrikansk opprinnelse og den øvrige befolkningen tilhører urfolksgrupper.
- Guyana er rikt på mineraler, men likevel et av Latin-Amerikas fattigste land.
- President er Donald Ramotar fra People's Progressive Party (PPP). Parlamentet ble suspendert i november i fjor og det skal holdes nytt valg i mai i år.

80

prosent av landarealet i Guyana er regnskog.

I Klima- og miljødepartementet sender de forespørselen fra Carter-senteret i retur til UD, og viser til at det er Utenriksdepartementet som har mandat til å støtte valgobservasjoner. De ber UD behandle søknaden på nytt, og skriver at «... støtte til det guyanske valget vil bidra til en helhetlig norsk tilnærming til utviklingen i landet».

Men Utenriksdepartementet holder fast på avslaget.

28. OKTOBER i fjor ble journalist Gildaire oppringt av Guyanas regjeringsadvokat Anil Nandlall, som også er landets justisminister. I løpet av den 19 minutter lange samtalen kom Nandlall med en serie uttalelser som journalist Gildaire oppfattet som rene drapstrusler mot avisens medarbeidere og eier. Journalisten hadde laget oppslag om skattesnusk som involverte en slektning av regjeringsadvokaten. Videre hadde regjeringsadvokaten fått kjennskap til at Gildaire jobbet med en sak om at landets skattebetalere tok regningen for konens private helseutgifter.

– Mitt råd til deg er å komme deg ut fra det stedet, det er en livsfarlig plass å jobbe. Jeg sier deg, det er en farlig plass, les mellom linjene. Jeg trenger ikke gå til retten eller lage pressemeldinger. Jeg kan gripe til langt mer effektive metoder, var blant uttalelsene fra regjeringsadvokaten.

–Jeg opplevde innholdet i oppringningen som en helt klar trussel. Det føyer seg inn i et mønster av sjikane og angrep på den kritiske pressen, sier Gildaire.

Journalisten gjorde opptak av hele samtalen. Den skapte politisk storm i Guyana og førte til fordømmelse fra internasjonale presseorganisasjoner. Regjeringsadvokaten har ikke svart på BTs henvendelser om å kommentere saken. Han har overfor medier i Guyana uttalt at det var en privat samtale og at truslene ikke var alvorlig ment. Nandlall fikk fortsette som regjeringsadvokat og justisminister.

FOR SJEFREDAKTØR Adam Harris og resten av staben i Kaieteur News brakte telefonsamtalen minnene tilbake til 2006 da fem av avisens ansatte ble likvidert mens de var på jobb. I fjor stormet en bevæpnet bande inn i redaksjonslokalene og tvang journalistene ned på gulvet. De skrek at de skulle ta avisens eier. Han var ikke til stede, og geværmennene forlot avishuset – denne gangen uten å påføre noen av de ansatte fysiske skader.

– Når noen fremsetter trusler mot avisen, tar vi det på største alvor. Vi vet av erfaring at ting kan skje, sier Adam Harris. Avisen har også hatt oppslag om saker med betydning for det norske regnskogsamarbeidet med Guyana, blant annet omstridte kontrakter og konsesjoner til hogst- og gruvedrift i landet.

Kriminelle politiske bander er et velkjent fenomen i Guyana. Væpnede grupper kobles både til regjeringspartiet og opposisjonen, og har i flere tiår stått for drap, vold og trakassering av motstandere, ifølge forskerne Taylor Owen og Alexandre Grigsby. I en rapport om krimi-

nelle nettverk i Guyana skriver de at bandene er særlig aktive i oppkjøringen til valgene.

Det var trolig en av de politiske bandene som tok livet av aktivisten Courtney Crum-Ewing i mars i år.

OM KVELDEN 10. mars i år ble Crum-Ewing drept av tre skudd i hodet i nærheten av hjemmet i hovedstaden Georgetown. Han ble skutt på kloss hold i mørket i en folketom gate. Aktivisten som støttet opposisjonen i landet, var også en av Guyanas fremste antikorrupsjonsaktivister. Før drapet hadde Crum-Ewing demonstrert i åtti dager utenfor kontoret til regjeringsadvokaten. En av kampsakene var å få regjeringsadvokaten fjernet fra stillingen etter trusselsaken mot Kaieteur News.

Mitt råd til deg er å komme deg ut fra det stedet, det er en livsfarlig plass å jobbe. Jeg sier deg, det er en farlig plass, les mellom linjene.

Anil Nandlall, regjeringsadvokat

Jeg opplevde innholdet i oppringningen som en helt klar trussel.

Leonard Gildaire, journalist

Ingen er ennå pågrepet for drapet. Tusenvis av sørgende mennesker deltok i begravelsen. Crum-Ewings kiste var drapert i det guyanske flagget. Flere av landets medier gjorde det til et poeng at ingen fra regjeringspartiet PPP deltok i begravelsen.

Valgkampen i Guyana har også inneholdt en rekke skandaler av mindre dramatisk kaliber. Landets helseminister Bheri Ramaran truet foran åpent kamera med å slå til en av landets ledende kvinneaktivister, og skulle i tillegg få noen til å kle henne naken i all offentlighet. Ministeren ble tvunget til å gå av. Og landets tidligere president Bharrat Jagdeo – hovedarkitekten bak regnskogavtalen med Norge – skapte også overskrifter da han støttet etterfølgerens avgjørelse om å suspendere parlamentet.

– Noen ganger må vi administrere noe annet enn demokrati også, sa Jagdeo, og pådro seg enda større vrede hos sine politiske motstandere.

I GUYANA reagerer representanter for sivilsamfunnet med undring når BT opplyser om at Norge avslø søknad om støtte til valgobservasjon i landet.

–Det bør være i Norges interesse å ha særlig oppmerksomhet på styresettet i Guyana, ikke minst i lys av den tunge, økonomiske støtten til regnskogsatsingen i landet, sier Mike McCormack, president i Guyana Human Rights Association.

Esther McIntosh og resten av styret i Transparency Institute i Guyana (TIGI) deler oppfatningen.

– Valgobservasjon i Guyana vil også bidra til å sikre at Norges investeringer vil bli forvaltet av en regjering som >>>

ÅPENHET: De krever mer åpenhet og bedre styresett i Guyana, og mener Norge burde støttet valgobservasjon i landet. Her er fire av styremedlemmene i Transparency Institute of Guyana (fra v.) Calvin Bernard, Compton Meerboux, Esther McIntosh og Gino Persaud.

Regnskog-
milliarden
til Guyana

- Norge har lovet Guyana inntil halvannen milliard kroner innen utgangen av 2015 hvis landet klarer å holde avskogingen lav.
- Hittil er det utbetalt 1,3 milliarder kroner. Pengene kommer fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.
- Rundt 85 prosent av landarealet i Guyana er dekket av regnskog. Landet har rundt 735.000 innbyggere, og er et av de fattigste i Sør-Amerika.
- Avskogingen har tradisjonelt vært lav i det fattige landet. Pengene fra Norge skal bidra til at Guyana lar det meste av skogen stå.
- BT setter i en serie artikler søkelyset på bruken av de norske regnskogpengene i Guyana.

blir ansett som legitim og troverdig, og som gjenspeiler folkets vilje, sier McIntosh på vegne av TIGI, som er den guyanske avdelingen til antikorrupsjonsorganisasjonen Transparency International.

REGJERINGEN i Guyana er de siste årene blitt refset for manglende respekt for demokratiske verdier og prinsipper av flere land og internasjonale organisasjoner. Kritikken toppet seg etter at presidenten suspenderte parlamentet for et halvt år siden. Den britiske høykommissæren i landet kalte handlingen for «konstitusjonell kriminalitet».

Storstilt pengebruk uten parlamentarisk innsyn og kontroll var opposisjonens begrunnelse for å reise mistillitsforslag mot mindretallsregjeringen i landet. Mistilliten førte altså til at presidenten fra regjeringspartiet

svarte med å sette parlamentet av spill i et halvt år. Men også utenfor Guyana er det økende uro over manglende åpenhet om regjeringens pengebruk.

BT får bekreftet av EU-delegasjonen i Guyana at de har frosset rundt 45 millioner euro i budsjettstøtte til landet.

– Årsaken er at Guyana ikke har oppfylt vilkår om budsjettmessig åpenhet og tilfredsstillende fremgang når det gjelder styring av offentlige finanser, skriver EU-delegasjonen i en e-post.

Kritikken har imidlertid ikke stoppet norske pengeoverføringer via klima- og skogsatsingen. Senest i går kunn gjorde statsråd Tine Sundtoft (H) at nye 300 millioner kroner er på vei til Guyana. I begrunnelsen fra departementet heter det at utbetalingen skjer «både på bakgrunn av gode avskogings-

tall fra 2013, og fordi Guyana har hatt fremgang på avtalte kriterier for å bedre styresett».

FLERE sivilsamfunnsorganisasjoner i Guyana krever økt åpenhet for å hindre misbruk av penger. De krever også tiltak som sikrer at det regjerende partiet ikke utnytter statlige midler til egen valgkamp.

Guyanas miljø- og naturressursminister Robert Persaud avviser kritikken. Han sier regjeringen i landet praktiserer full åpenhet, og mener påstander om korrupsjon og misbruk av midler «er basert på oppfatninger, ikke realiteter». Om valgkampen i Guyana sier Persaud dette:

– Atmosfæren er den samme som foran valg i andre land. Det vil alltid være mange anklager i et valgår. Når disse anklagene ikke stemmer med virkeligheten, griper vi fatt i dem raskt og

effektivt. Vi kan ikke tillate at de som har personlig og politisk agenda skaper et forvridt bilde av virkeligheten, sier Persaud.

Men Mike McCormack er ikke beroliget over myndighetenes respekt for grunnleggende politiske prinsipper.

– Det norske folk har grunn til å være bekymret for hvordan skattepengene deres blir brukt i Guyana. Det største problemet er fraværet av ansvarliggjøring på alle nivåer i det politiske systemet, sier presidenten i Guyana Human Rights Association. Han mener norske myndigheter bør stille strengere krav.

– Det forestående valget er av avgjørende betydning for å sikre økt åpenhet i gruveindustrien og fremtiden til regnskogsatsingen som Norge støtter. Derfor hadde det vært fint hvis Norge bidro med hjelp og støtte til valgovervåkingen, sier McCormack.

UD skylder på pengemangel

Utenriksdepartementet begrunner avslaget til valgstøtte i Guyana med pengemangel.

Klima- og miljøminister Tine Sundtoft slapp i går nyheten om at Guyana får nye 300 millioner kroner fra regjeringens internasjonale klima- og skogsatsing. Samtidig begrunner Utenriksdepartementet avslaget til valgobservasjon i Guyana med begrensede midler til denne typen oppdrag.

I avslaget til Carter-senteret skriver UD imidlertid også at de norske interessene i Guyana begrenser seg til investeringene i

klima- og regnskogprogrammet.

– Vil det ikke være nærliggende for Norge å støtte valgobservasjon i et av landene som får aller mest bistand og som har store utfordringer når det gjelder styresett?

– Guyana er ikke blitt prioritert. Ikke fordi vi ikke har interesser i landet, men fordi det er begrensede midler til denne typen oppdrag. I år prioriterer vi ett land i Latin-Amerika, og det er Guatemala. Dette fordi menneskerettighetssituasjonen der er svært alvorlig, sier kommunikasjonsrådgiver Ane Haavardsdatter Lunde i UD.

Ledelsen i regjeringens klima- og skogsatsing, som ligger under Klima- og miljø-

departementet, ba Utenriksdepartementet om å omgjøre beslutningen.

– Valgobservatører spiller en viktig rolle. I land som Guyana, der valgene er jevne og politikken polarisert, er valgobservatører spesielt viktige. Observatørene er med på å gi legitimitet til den demokratiske valgprosessen, og i Guyana har det vært viktig ved de siste valgene, sier Per Fredrik Pharo, leder av klima- og skogsatsingen.

Statssekretær Hans Brattskar (H) i Utenriksdepartementet avviser at regnskogsatsingen er frikoblet fra regjeringens vektlegging av menneskerettigheter og godt styresett i bistandspolitikken.

– Krav til godt styresett og respekt for menneskerettighetene er de samme til skogsatsingslandene som til andre bistandsland, uttaler Brattskar i et e-post-svar.

Grov politivold og angrep på pressefriheten er to av forholdene Amnesty refser Guyana for. Det samme gjelder landets knallharde linje mot homofile. Menn som har frivillig sex risikerer i verste fall livstidsstraff.

– Vi vet at utfordringene i Guyana er reelle, og Norge har tatt opp situasjonen i forhold til pressefrihet og homofile i FNs menneskerettighetsråd, sier statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet.

UTLAND

Leder: **TROND OLAV SKRUNES** tlf. 55 21 45 23
e-post: utland@bt.no

«**GAVEPAKKE**»: Klima- og miljøminister Tine Sundtoft kunngjorde at Guyana får 300 millioner kroner fra Norge noen få dager før valget. Guyanske kritikere hevder pengene var en bevisst

Norske klima-millioner utnyttet i omstridt valg-PR

Statsråd Tine Sundtoft (H) kunngjorde norsk utbetaling på 300 millioner kroner til Guyana fire dager før valget i landet. Regjeringspartiet utnytter nyheten i helsides annonser for å slå tilbake mot opposisjonens «korrupsjonsløgn».

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto TOR HØVIK

– Norge har inntatt den overraskende rollen som støttespiller for minoritetsregjeringen i Guyana, sier Janette Bulkan. Den guyanske forskeren, som er tilknyttet British Columbia-universitetet i Canada, mener Norge gjennom pengeoverføringen på 300 millioner kroner er blitt en viktig aktør på regjeringspartiets side i kampen om makten i Guyana.

Norge lovet i 2009 å støtte Guyana med inntil 1,5 milliarder kroner frem til 2015 hvis det søramerikanske landet klarer å holde avskogingen lav og i tillegg bedrer styresettet på flere områder, deriblant mer åpenhet om pengestrømmer i gruve-sektoren i Guyana.

Torsdag ettermiddag kunn-

VALG-PR: I helsides annonser i alle de største avisene i Guyana blir den norske pengeoverføringen på 300 millioner kroner rett før valget omtalt som Norges respons på opposisjonspartiernes korrupsjonsløgner.

gjorde klima- og miljøminister Tine Sundtoft (H) en overføring fra Norge på 300 millioner kroner til Guyana. Dermed har utbetalingene nådd opp i snaut 1,3 milliarder kroner de fem siste årene. Den uavhengige avisen Stabroek News i Guyana mener den norske overføringen var timet for å påvirke utfallet av mandagens parlamentsvalg i landet.

«**Skuffende av Norge**»

– Det regjerende partiet har

brukt nyheten om de norske pengene som en stor triumf like før valget. Det er skuffende at den norske regjeringen bryter med vanlig praksis blant siviliserte nasjoner om å unngå å favorisere et bestemt parti ved valg i et annet land, sier Janette Bulkan. Foruten å være forsker på regnskogproblematikk, har Bulkan i en årrekke vært kritisk til den sittende regjeringen i Guyana og det hun oppfatter som manglende norsk oppfølging av kritikkverdige forhold rundt regnskogavtalen med Guyana.

– **Tillitserklæring**

Regjeringspartiet Peoples Progressive Party (PPP/C) og partiets president Donald Ramotar utnyttet de norske pengene tungt i valginnspurten. Partiet rykket inn helsides annonser i landet største aviser der uttalelser fra statsråd Tine Sundtoft om torsdagens pengeoverføring blir presentert som Norges respons på opposisjonspartiernes «korrupsjonsløgner».

President Ramotar rykket også ut og omtalte pengene som en «tillitserklæring» fra Norge. Han hevder videre at Norge har annonsert en klar vilje til å inngå en ny regnskogavtale frem til 2020. Den guyanske presidenten satte for øvrig parlamentet ut av funksjon i november i fjor etter

gavepakke til den sittende regjeringen i landet.

FAKTA

Regnskogmilliarden til Guyana

- Norge har lovet Guyana inntil halvannen milliard kroner innen utgangen av 2015 hvis landet klarer å holde avskogingen lav.
- Hittil er det utbetalt 1,3 milliarder kroner. Pengene kommer fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.
- Rundt 85 prosent av landarealet i Guyana er dekket av regnskog. Landet har rundt

735.000 innbyggere, og er et av de fattigste i Sør-Amerika.

- Avskogingen har tradisjonelt vært lav i det fattige landet. Pengene fra Norge skal bidra til at Guyana lar det meste av skogen stå.
- BT setter i en serie artikler søkelyset på bruken av de norske regnskogpengene i Guyana.

Det regjerende partiet har brukt nyheten om de norske pengene som en stor triumf like før valget.

Janette Bulkan, forsker ved British Columbia-universitetet i Canada

at regjeringspartiet tapte et mistillitsforslag. EU frøs i januar i år bistanden til Guyana på grunn av manglende budsjettmessig åpenhet rundt bruken av midlene.

Nei til valgobservatører

Den sittende regjeringen har

de siste årene vært i guyanske mediers søkelys som følge av korrupsjonsanklager og tildeling av lukrative kontrakter til venner og familiemedlemmer av ledende politikere og ekspresident Bharrat Jagdeo. Det var Jagdeo som inngikk avtalen på Guyanas vegne med Norge.

Ledelsen i Solberg-regjeringens klima- og skoginitiativ uttalte til BT 3. mai i år at korrupsjon er en realitet i gruvesektoren i Guyana, noe landets naturressursminister Robert Persaud har avvist i intervjuer med Bergens Tidende.

BT skrev sist lørdag at det norske Utenriksdepartementet ikke ville bidra med økonomisk støtte til Carter-senterets internasjonale valgobservasjon i Guyana. Det har vakt undring blant demokratiforkjempere i Guyana, ettersom Norge er et av de største giverlandene til landet.

– Det er veldig ukorrekt dersom den norske regjeringen bevisst tar hensyn til valgdatoen for å hjelpe en regjering i et annet land til valgseier. På den annen side blir det også feil om man bevisst lar være å utbetale bistand før et valg for å hjelpe opposisjonen. Det ryddigste vil kanskje være å fastsette en fast utbetalingsdato hvert år for å unngå denne type anklager, sier professor Frank Aarebrot ved Institutt for sammenliknende politikk på UiB.

Avviser kritikken

Klima- og miljødepartementet avviser kritikken mot pengeoverføringen.

Politisk rådgiver Jens Frølich Holte (H) svarer dette på BTs spørsmål om utbetalingen til Guyana. Svarene ble sendt på e-post.

– Hvorfor valgte departementet å kunngjøre nyheten så tett opp til valgdagen i Guyana?

– Beslutningen om utbetaling ble fattet og annonsert i henhold til normal prosess. Dersom vi hadde utsatt å kunngjøre utbetalingen, ville vil blitt anklaget for å blande oss inn i valget. – Vurderte dere muligheten for at de norske pengene ville bli brukt tungt av regjeringspartiet i innspurten av valgkampen?

– Vi ønsker et fritt ordskifte og kan ikke bestemme hvordan den politiske debatten i motakerland utvikler seg. Det er riktig å utbetale når resultatene foreligger og er kvalitetssikret.

– Regjeringspartiet bruker den norske utbetalingen som argument for å slå tilbake kritikernes anklager om korrupsjon og dårlig styresett. Er dere komfortabel med dette?

– Guyana har reelle styresettutfordringer, i likhet med de fleste norske bistandsmottakere. Nettopp derfor er et av hovedmålene for avtalen mellom Norge og Guyana økt transparens og forbedret styresett i naturressursforvaltningen.

Hollande på historisk besøk på Cuba

HAVANA: Frankrikes president François Hollande besøkte mandag sin cubanske kollega Raul Castro. Besøket gjorde også Hollande til den

første vestlige lederen som besøker Cuba etter at kommuniststaten og USA i fjor erklærte at de ville bedre forholdet seg imellom. NTB-AFP-TT

Forskere fant tomme dyremumier

MANCHESTER: En tredel av de egyptiske dyremumiene forskerne undersøkte, viste seg å være fylt med helt andre ting enn dyr. Forskere ved Manchester Museum og universitetet i Manchester har undersøkt 800 eldgamle mumier av dyr som katter, fugler og krokodiller ved hjelp av røntgen og CT-maskiner. Rundt en tredel inneholdt hele dyr, en tredel inneholdt deler av dyr, mens resten har vært uten dyr, melder BBC. NTB-AFP

Nazistisk svensk parti legges ned

STOCKHOLM: Det nynazistiske Svenskarnas parti legges ned på grunn av sviktende oppslutning og et dårlig valgresultat i fjor. Det opplyste partiet på sin hjemmeside søndag kveld. Ved riksdagsvalget i fjor håpet partiet på 10.000 stemmer, men fikk bare 4000 – noe som åpenbart har vært en stor skuffelse for de svenske nazistene. I tillegg har det vært vanskelig å finne folk som kan tenke seg å stille opp som kandidater ved fremtidige valg. NTB-TT

– Hellas innfrir nytt avdrag

BRUSSEL: Pengelense Hellas har innfridd et lånavdrag til IMF på 750 millioner euro, over 6,3 milliarder kroner, ifølge nyhetsbyrået Reuters' kilder. – Betalingsordren til IMF er effektivert, sa en tjenestemann i det greske finansdepartementet til byrået dagen før avdraget forfaller til betaling tirsdag. Den greske statskassen er bunnskrapt, men må dekke inn flere milliardregninger i vår og sommer. Flere IMF-avdrag skal betales, og det er uklart hvor mange Hellas kan dekke uten tilgang til nye midler fra de internasjonale långiverne i EU og IMF. NTB-REUTERS

Jeg skal ikke spekulere på intensjonene, men det er bekymringsfullt at vi ser denne stadige oppbyggingen av militært nærvær og støtte til separatistene.

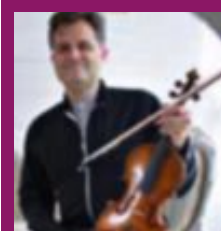
NATO-sjef Jens Stoltenberg om Russland i Øst-Ukraina

FOTBALLSKAM: Denne ukens avsløringer er ikke bare skammelig for Fifa og de arresterte, men også for Norges Fotballforbund.

LEDER // SIDE 2

Ole Bulls fiolin var savnet i 135 år. Nå er den hjemme.

KULTUR OG DEBATT // SIDE 40-41

Ny sandstrand blir lagt i grus

NYHETER // SIDE 4-5

Fergene får millionstøtte til elbilfrakt

NYHETER // SIDE 6

Flere millioner norske skattekroner brukes til å skjønne regnskogsatsingen i Guyana. Kampanjen skal avvise all kritikk mot prosjektet.

FOTO: TOR HØVIK

UTLAND // SIDE 16-17

FESTSPILLENE I BERGEN

GRIEGHALLEN 30. & 31. MAI

27. MAI—10. JUNI 2015

CIRQUE ÉLOÏZE

«... en oppvisning i nysirkuskunst smeltet sammen med rå street dance og grafisk iscenesettelse som kan få øynene til å falle ut av hodet ...»
— THE TELEGRAPH

UNDER 30? MAKS 150,-
Du som er under 30 år betaler kun 150 kr for festspillbilletter.

DNB DNV-GL Statoil Bergens Tidende Radisson DN Dagens Næringsliv

SE MER WWW.FIB.NO

UTLAND

Leder: TROND OLAV SKRUNES tlf. 55 21 45 23
e-post: utland@bt.no

Amerikansk PR-firma får norske bistands-millioner for å lage skrytekampanje og tilbakevise kritikk mot regnskogsatsing i Guyana.

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
EYSTEIN RØSSUM
foto TOR HØVIK

Det amerikanske PR- og kommunikasjonsbyrået Outreach Strategies i Washington D.C. skal presentere Guyana som et utstillingsvindu for vellykket regnskogforvaltning. Kontrakten som BT har fått innsyn i, forteller blant annet hvordan selskapet vil bruke kjendiser og velrenommerte medier for å formidle suksesshistorier for et internasjonalt publikum, og samtidig tilbakevise negativ omtale av storsatsingen som er betalt med norske skatte kroner.

BT har i en serie artikler de siste ukene vist at flere organisasjoner og politikere – også i Guyana – har vært kritisk til flere sider ved den norske regnskogsatsingen i landet. Norge har hittil utbetalt nær 1,3 milliarder kroner til Guyana over regjeringens klima- og skogsatsing.

2300 kroner timen

Avtalen som ble inngått 20. mars i år, har en varighet på drøyt fire måneder og en ramme på 249.510 dollar, eller nær to millioner norske kroner. Timesatsene blant de ansatte i Outreach Strategies skal jobbe med kampanjen varierer, med direktør Tad Segal som den best gadjerte med en timelønn på 300 dollar, eller rundt 2300 kroner.

Outreach Strategies opplyser at de vil engasjere anerkjente personer i sitt internasjonale miljønettverk i kampanjen. Disse personene vil bli bedt om å «presentere positive uttalelser og dessuten slå tilbake mot kritikk som er rettet mot Guyanas regnskog- og lavkarbonstrategi».

Vil gjerne bruke Annan

I kontrakten trekkes FNs tidligere generalsekretær Kofi Annan, cricketstjerner og «kulturikoner» frem som kjendiser som kan bli bedt om å spre budskapet om Guyanas innsats for klima og regnskogbevaring.

Selskapet skriver videre at de vil fokusere på å få publisert positive artikler i medier som har en sterk posisjon i de viktigste internasjonale målgruppene. Britiske The Guardian og National Geographic trekkes

FAKTA

Regnskogmilliarden til Guyana

- Norge har lovet Guyana inntil halvannen milliard kroner innen utgangen av 2015 hvis landet klarer å holde avskogingen lav.
- Hittil er det utbetalt 1,3 milliarder kroner. Pengene kommer fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.
- Rundt 85 prosent av landarealet i Guyana er dekket av regnskog. Landet har rundt 735.000 innbyggere, og er et av de fattigste i Sør-Amerika.
- Avskogingen har tradisjonelt vært lav i det fattige landet. Pengene fra Norge skal bidra til at Guyana lar det meste av skogen stå.
- BT setter i en serie artikler søkelyset på bruken av de norske regnskogpengene i Guyana.

frem som «potensielt ideelle partnere for Guyana». Outreach Strategies beskriver i detalj hvordan de vil legge opp til en aggressiv mediekampanje for å presentere Guyana som en modell for andre regnskogland.

Med bistandspengene fra Norge skal PR-selskapet også skrive fiks ferdige debattinnlegg – såkalte Op-Eds – i internasjonale medier som kan signeres av fremtredende eksperter. Konsulentene er videre «forberedt på raskt å skrive innlegg for å tilbakevise nyhetssaker og lederartikler som sprer uriktige opplysninger om Guyanas strategi for en lavkarbonutvikling».

Kontrakten beskriver også detaljert levering av såkalte interne talepunkter som skal sikre at ledere besvarer «tøffe spørsmål på en tydelig og komfortabel måte».

Informasjonskampanjen er bestilt av guyanske myndigheter og organisasjonen Conservation International, men finansiert med bistandsmidler fra NORAD.

Kontroversielt kraftverk

Et av prosjektene som skal markedsføres internasjonalt, er vannkraftverket Amaila Falls i Amazonas. Outreach Strategies har allerede laget en infografikk om gevinstene ved kraftverket for Guyana når det gjelder reduserte klimagassutslipp og lavere strømregninger.

BT har tidligere fortalt historien om indianerbefolkningen i landsbyen Chenapou som hevder at de aldri har fått si sin mening om prosjektet som vil legge 23 kvadratkilometer med regnskog under vann. Patamona-folket sier de bruker disse områdene til jakt- og fiske. Regnskogfondet og urfolksorganisasjoner frykter også at den nye 90 km lange veien frem til kraftverket vil åpne intakt regnskog for storstilt kommersiell hogst og utvinning av gull og andre mineraler.

Svartelistet

Amaila Falls-prosjektet skal etter planen bygges av et heleid datterselskap til China Railways Group, som er svartelistet av Oljefondets etikkråd for grov korrupsjon. Prislappen på vannkraftprosjektet har økt fra fire til

ET ANNET BILDE: Gruvedrift står for 90 prosent av skogødeleggelsene i Guyana, av NORAD.

mer enn syv milliarder kroner. Norge har overført 600 millioner kroner til prosjektet som skal bygges når styret i Den Interamerikanske utviklingsbanken har gitt grønt lys.

Den internasjonale organisasjonen Forest Peoples Programme (FPP) er svært kritisk til myndighetenes behandling av urfolksgrupper under gjennomføringen av den såkalte lavkarbonstrategien.

–Urfolk i Guyana og deres allierte har gjentatte ganger bevisst at det fortsatt er problemer med Amaila Falls-prosjektet og at gruvedrift og skogbruk truer urfolks tradisjonelle landområder. Disse problemene viser at det ikke blir lagt nok vekt på å beskytte urfolks rett til sine tradisjonelt eide landområder. Det er derfor overraskende at Norge

fortsetter å fremme Guyanas lavkarbonstrategi (LCDS) som en modell for grønn vekst. En slik modell må inkludere effektive metoder for å sikre urfolks landrettigheter og fritt og informert forhåndssamtykke, sier Oda Almås, prosjektleder i FPP.

PR-kampanjen nevner heller ikke at tallet på lisenser til gruvedrift og tillatelser til leting etter gull og mineraler i Guyana er blitt fordoblet i de fem årene som er gått siden Norge inngikk avtalen med Guyana, sammenlignet med femårsperioden fra 2005 til 2009. Denne gruvedriften står for rundt 90 prosent av avskogingen i landet. Guyana har tradisjonelt hatt svært lav avskoging, men de to siste årene har ødeleggelsen av regnskog oversteget nivået som gir maksimal utbetaling fra Norge.

FAKSIMILE: BT 3. mai

FAKSIMILE: BT 9. mai

FAKSIMILE: BT 12. mai

som her utenfor landsbyen Mahdia. Flere internasjonale selskaper står nå klar til å rykke inn i regnskogen for å utvinne gull og mineraler, men dette nevnes ikke i PR-kampanjen som er finansiert

NORAD har ikke kjennskap til innholdet i kontrakten

NORAD har ikke sett kontrakten om PR-tjenestene som er finansiert med norske bistandskroner.

– Vi kan derfor ikke kommentere innholdet i avtalen. På et generelt og overordnet plan vil jeg likevel si at det er bra at grønne vekststrategier blir kommunisert som positive eksempler for andre land og som et gode for verden, sier Lisetta Trebbi, underdirektør i Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD).

«Lokal forankring»

At direktoratet bevilger penger til en kommunikasjonsstrategi som direktoratet ikke deltar i

utformingen av, forklarer Trebbi slik:

– NORAD har fulgt vanlig praksis, som er at penger bevilges til en organisasjon som tar ansvaret for den detaljerte utformingen av aktivitetene. NORAD sikrer seg at regelverket for innkjøp av konsulenter følges. Derfor har ikke norske myndigheter deltatt i utformingen av kommunikasjonsstrategien om det norsk-guyanske partnerskapet, sier Trebbi.

BT har også bedt ledelsen i regjeringens klima- og skoginitiativ om kommentarer til kontrakten, men ble henvist til NORAD som rett adressat for spørsmålene.

Outreach Strategies gjør i prosjektbeskrivelsen et nummer av at selskapet tidligere har vært hyret inn av guyanske myndigheter for å slå tilbake kritikk som fremkom i en uavhengig evalueringsrapport i 2012. Evalueringen var bestilt av norske myndigheter, og ble laget av Rainforest Alliance. Denne rapporten konkluderte med at Guyana på det tidspunkt ikke hadde oppfylt flere av vilkårene i avtalen med Norge. Outreach Strategies oppgir også at de har levert strategi og rådgivning om det kontroversielle Amaila Falls-kraftverket.

Outreach Strategies har tidligere også laget kommuni-

kasjonskampanjer på oppdrag fra norske myndigheter. Det skjedde i 2012 og 2013, da selskapet var underleverandør til Meridian Institute, et amerikansk konsultentselskap som regnskogsatsingen i Klima- og miljødepartementet har en rammekontrakt med.

Øremerket 7,5 millioner

Den pågående avtalen med Outreach Strategies er inngått av guyanske myndigheter, men PR-kampanjen inngår i et program for informasjonsformidling som Norge finansierer i Guyana i forbindelse med klima- og regnskogsatsingen. Det er den internasjonale organisasjonen

Conservation International som administrerer informasjonsprogrammet, som er godkjent av Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD).

– Vi forholder oss til Conservation International som NORAD har avtale med om dette programmet. Rapporteringen er avtalefestet, og består blant annet av budsjett og måloppnåelse i forhold til et resultatrammeverk, sier Trebbi.

Det er øremerket 7,5 millioner kroner til programmet i 2014 og 2015. Formålet er «å øke forståelsen og bevisstheten om klimaendringer og Guyanas innsats, både nasjonalt og internasjonalt».

Storm og uvær

Kolonnekjøring, full storm, regn og snø. Og i dag er det 1. juni.

PÅL ENGESÆTER
pal.engesaeeter@bt.no

I går var det kolonnekjøring på Hardangervidda. I dag er har vi tippet over til juni, men de som styrer været kan umulig ha fått det med seg.

OBS-varsel

Meteorologene har sendt ut følgende OBS-varsel for Hordaland og Sogn og Fjordane: «Natt til mandag aukiing til sør og sørvest sterk kuling utsette stader, periodevis liten og kan hende full storm. Mandag ettermiddag minkande. Det ventast nedbør som snø over ca. 800 meter. I kombinasjon med sterk vind gir dette vanskelege køyretilhøve i fjellet.»

– Hvor ille blir det?

– Det blir mye vind og mye nedbør. Utemøbler, trampoliner og utegriller bør en få i hus, er meteorolog Steinar Skares klare melding.

Mye vind natt til mandag fra sør-østlig retning. Mandag morgen blir det sterk kuling. På utsatte steder langs kysten og i fjellet kan det bli liten og periodevis full storm.

Mye nedbør

Vinden minker utover ettermiddagen, og dreier mer mot sør til kvelden. Da blir det kuling og regn.

– Hvor mye nedbør kan vi regne med?

– 30 til 40 mm på tolv timer, og det er mye. Fra midnatt og utover kvelden mandag vil det gå over i enkelte byer. Natt til tirsdag dreier vinden over til sørøst, med sterk kuling utsatte steder. Kanskje verst i fjellet og i fjordstrøk.

Bedring mot helgen

Er det noe lysning i sikte?

– Det ligger et høytrykk over Frankrike og Spania nå. Det er håp om at det kan komme nordover mot Vestlandet torsdag og fredag, trøster meteorolog Steinar Skare ved Meteorologisk institutt.

Helsebro til Syria

OSLO: Venstre foreslår å etablere en midlertidig «helsebro» mellom Norge og Syria, slik at syrere med behov for medisinsk behandling kan bli sendt til Norge. Det er ett av ti forslag som Venstre har spilt inn i de pågående forhandlingene om Syriaflyktningene. Venstre mener at man alternativt kan bidra til en helsebro til andre land i regionen, som Kypros. NTB

Frp tar urfolkene i forsvar

DRUKNER: Frp-politiker Oskar Grimstad frykter at kritikk fra urfolksgrupper mot klima- og skogsatsingen i Guyana vil drukne i en norskfinansiert PR-kampanje verd millioner av kroner.

– Det er uholdbart at norske bistandsmidler brukes på PR-kampanje som overkjører hensynet til urfolk, sier Frps energi- og miljøpolitiske talsmann.

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto TOR HØVIK

Bergens Tidende skrev søndag at det amerikanske PR- og kommunikasjonsbyrået Outreach Strategies får nær to millioner kroner for å presentere det søramerikanske landet Guyana som en modell for vellykket klima- og regnskogsatsing.

«Pyntet budskap»

Kampanjen er bestilt av myndighetene i Guyana, men er betalt med penger fra NORAD.

Deler av den norskfinansierte regnskogsatsingen i landet er omstridt, og BT har i en serie artikler blant annet fortalt hvordan urfolk føler seg overkjørt i forbindelse med tildeling av gruvekonsesjoner og et planlagt

vannkraftverk i regnskogen.

Den pågående kampanjen koster nær to millioner kroner. Outreach Strategies har også tidligere utført PR-oppdrag både for guyanske myndigheter og som underleverandør av kommunikasjons tjenester til Norges internasjonale klima- og skoginitiativ.

Norge finansierer det meste av Guyanas såkalte lavkarbonstrategi, og har så langt utbetalt nær 1,3 milliarder kroner gjennom avtalen.

Miljøkjendiser

– Jeg ser at det er behov for kommunikasjonsrådgivere i vår tid, men ikke for enhver pris. Når de brukes til å formidle et budskap som er pyntet på, er det svært kritikkverdige, sier stortingsrepresentant Oskar Grimstad (Frp).

FAKSIMILE: Gårsdagens BT-sak fortalte om PR-kampanjen for regnskogsatsingen som er betalt av norske myndigheter.

I avtalen oppgir Outreach Strategies at de vil bruke internasjonale miljøkjendiser til å presentere Guyana som et utstillingsvindu, og til å tilbakevise kritikk mot satsingen. Selskapet varsler også at de vil bruke sitt nettverk til å få internasjonalt anerkjente medier som The

Guardian til å publisere positive artikler om det norsk-guyanske samarbeidet. Frp-politiker Grimstad frykter at kritikk fra urfolksgrupper mot klima- og skogsatsingen i Guyana vil drukne i en norskfinansiert PR-kampanje verd millioner av kroner.

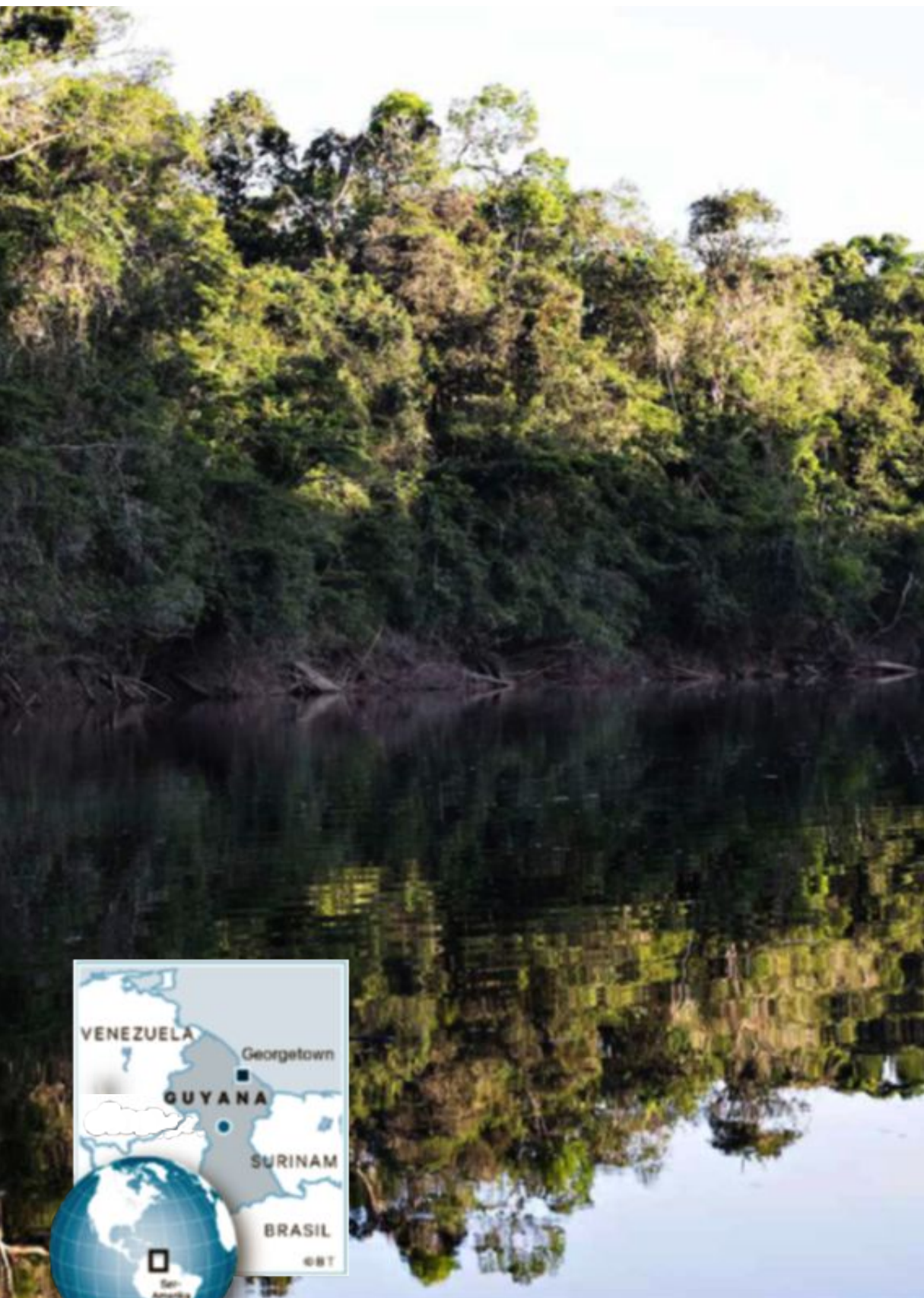
– Urbefolkningen rår ikke over de ressursene som motparten disponerer når det gjelder å formidle sine standpunkter. Dette blir veldig unfair, sier Grimstad. Han viser til at den norske regnskogsatsingen også er ment å ivareta urfolksinteresser.

Stortingsrepresentant Rasmus Hansson i MDG er mindre kritisk.

– Jeg synes ikke det er urimelig at Norge bruker noen midler til å kommunisere dette prosjektet internasjonalt, sier Hansson.

Han mener det norske klima- og skoginitiativet er et pionérprosjekt med stor signaleffekt.

– Guyana er dessuten et lite land med ekstremt små ressurser til å håndtere slik informasjonsformidling. Om det er

FAKTA

Regnskogmilliarden til Guyana

- Norge har lovet Guyana inntil halvannen milliard kroner innen utgangen av 2015 hvis landet klarer å holde avskogingen lav.
- Hittil er det utbetalt 1,3 milliarder kroner. Pengene kommer fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.
- Rundt 85 prosent av landarealet i Guyana er dekket av regnskog. Landet har rundt 735.000 innbyggere, og er et av de fattigste i Sør-Amerika.
- Avskogingen har tradisjonelt vært lav i det fattige landet. Pengene fra Norge skal bidra til at Guyana lar det meste av skogen stå.
- BT setter i en serie artikler søkelyset på bruken av de norske regnskogpengene i Guyana.

Jeg synes ikke det er urimelig at Norge bruker noen midler til å kommunisere dette prosjektet internasjonalt.

Rasmus Hansson (MDG),
stortingsrepresentant

riktig å bruke bistandsmidler til et sånt formål er selvfølgelig diskutabelt. Jeg går også ut fra at dette er gjort i tråd med den avtalen Guyana har inngått med Norge, sier Hansson.

Ansvar for urfolk

Det planlagte Amaila Falls-kraftverket er et av prosjektene som blir trukket frem i PR-kampanjen. Talspersoner for indianerbefolkningen i landsbyen Chenapou har tidligere uttalt seg kritisk om utbyggingen til BT. SVs Heikki Eidsvoll Holmås fremhever hensynet til urfolkene.

– Myndighetene både i Norge

og Guyana har et ansvar for å sikre urfolks rettigheter og medvirkning for lokalsamfunn når penger fra norsk regnskogsatsing skal brukes. Det er også svært viktig at kraftprosjekter klarer å skape lokale ringvirkninger og verdier til lokalsamfunn. Dette har dessverre mange kraftutbygginger i Latin-Amerika vært altfor dårlige på, sier Eidsvoll Holmås.

Ingen kommentar

Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD) opplyser til BT at de ikke har deltatt i utformingen av innholdet i avtalen som er inngått med Outreach Strategies. Direktoratet vil derfor ikke kommentere innholdet i kontrakten. Det er den internasjonale organisasjonen Conservation International som administrerer informasjonsprogrammet som er en del av den norske klima- og skogsatsingen i Guyana.

VELG BILLIG!

- Ei krone her, og ei krone der!

KYLLINGFILET

550 g Tinas Sommer, pr. kg 108,90

HAMBURGER

2x150 g Tinas Sommer, pr. kg 163,33

HAMBURGERBRØD, STORE, GROVE

480 g 6 stk Tinas Sommer, pr. kg 41,45

ASPARGES, GRØNN

500 g bunt, pr. kg 49,80

Aspargesprisen gjelder uke 23

KIWI mini pris

Kjøp kjapt, trygt og billig

UTLAND

Leder: **TROND OLAV SKRUNES** tlf. 55 21 45 23
e-post: utland@bt.no

FIKK NAPP I NORGE: Guyanas tidligere president Bharrat Jagdeo ville ha penger av rike land for å begrense avskogingen, og Norge punget ut.

TROSSET UD-RÅD: Daværende statsråd Erik Solheim (SV) parkerte embetsverket i Utenriksdepartementet på sidelinjen i striden om Guyana-avtalen.

Erik Solheim ble advart mot Guyana, men SV-statsråden overkjørte motstanderne i UD

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
illustrasjon **ENDRE M. LILLETVEDT**

– Guyana? Hvor i huleste er det? Spørsmålet ble stilt i Utenriksdepartementet da det ble kjent at daværende SV-statsråd Erik Solheim ville inngå avtale om regnskogbevaring med det lille, søramerikanske landet.

Norge hadde ingen ambassade i Guyana og de færreste var i stand til å plassere landet på verdenskartet. Noen husker kanskje at det var i Guyana at kultleder Jim Jones og de mer enn 900 medlemmene i sekten «Folkets tempel» ble funnet døde i november 1978 etter å ha inntatt cyanidholdig drikke.

Guyana har for øvrig fortsatt verdens høyeste selvmordsrate og er beryktet for korrupsjon og som transitland for narkotika på vei til USA og Europa. Men landet har også en fantastisk artsrikdom i regnskogen som fortsatt dekker 85 prosent av arealet.

Både i Utenriksdepartementet og Norad var det massiv motstand mot å inngå samarbeid med Guyana. Men i 2009 hadde Norge en statsråd fra SV som både var miljøvernminister

og utviklingsminister. «Superminister» Erik Solheim trosset advarsler fra embetsverket i UD og bistandsforvaltningen.

– Vi hadde aldri gått i gang med Guyana-samarbeidet om ikke jeg hadde hatt styringen både over Miljøverndepartementet og bistandsmidlene i Utenriksdepartementet, sier han til BT i dag.

«Røde flagg»

Bergens Tidende har intervjuet Solheim og flere av de andre aktørene som var sentrale i spillet rundt valget av Guyana. De fleste kildene vil være anonyme, unntaket er Solheim som i dag leder OECDs samarbeidsforum for bistand (DAC). Masteravhandlingen «Aid in a Rush» skrevet av Heidi Bade forteller også historien om hvordan embetsverket i Utenriksdepartementet ble overkjørt av Solheim da beslutningen ble tatt. En avgjørelse som i ettertid har ført til norske utbetalinger på nær 1,3 milliarder kroner til Guyana de fem siste årene. Bare Brasil har fått mer penger gjennom den norske skog- og klimasatsingen.

– Det var røde flagg på alle bauger og kanter. Guyana ble oppfattet som et høyrisikoland i

DØRÅPNEREN: Prins Charles inviterte til møter og middager på St. James Palace, og bidro til at Norge og Guyana ble regnskogpartnere.

Utenriksdepartementet og blant bistandsfolkene, forteller en av dem som var tett på prosessen.

Dårlig styresett, manglende åpenhet om pengestrømmer og angrep på pressefriheten. Norads risikovurdering av Guyana var full av varskumeldinger. Risikoen for at Norges om-dømme som bistandsland ville bli skadelidende var også høy, fremgår det av rapporten som fortsatt er hemmeligstempelt.

Det er et mysterium at vi valgte Guyana.

Anonym embetsmann

Klimaendringer kan bli god business for oss. Det er sannsynligvis det beste som kunne skjedd skogland som Guyana.

Bharrat Jagdeo, eks-president

Advarslene mot Guyana kom fra flere kanter. «Omfanget av den uformelle og ulovlige økonomien avler kriminelle aktiviteter som narkotika og ulovlig hogst, som igjen er

sterkt koblet til korrupsjon». Dette var bare noe av innholdet i en ekspertvurdering som ble publisert av Transparency International og antikorrupsjonsprogrammet U4 på Chr. Michelsens institutt i forbindelse med Guyana-avtalen.

– Det er et mysterium at vi valgte Guyana, sier en av embetsmennene som er intervjuet i avhandlingen til Bade.

Knallhard tautrekking

Den norske regnskogsatsingen ble født i desember 2007, da statsminister Jens Stoltenberg overrumplet selv sine nærmeste medarbeidere ved å kunngjøre at Norge ville bruke tre milliarder kroner årlig på bevaring av verdens regnskoger. Offentliggjøringen skjedde midt under klimatoppmøtet på Bali. Ideen var først unnfanget av duoen Lars Haltbrekken og Lars Løvold, som også den gang var sentrale aktører i den norske miljøbevegelsen, i henholdsvis Naturvernforbundet og Regnskogfondet.

Men Solheim sier det var han som drev regnskogsatsingen ut av idéstadiet, sammen med toppbyråkratene Hans Brattskar og Per Fredrik Pharo i det

daværende Miljøverndepartementet.

Tidspunktet kunne knapt vært bedre. Stoltenbergs rødgrønne regjering hadde lovet velgerne at bistanden til fattige land skulle opp på én prosent av Norges bruttonasjonalinntekt. Men innad i regjeringen var det knallhard tautrekking om regnskogmilliardene skulle regnes som tradisjonell utviklingshjelp.

Solheim og partikollega Kristin Halvorsen kjempet mot Stoltenberg for å holde skogpengene unna bistandsbudsjettet. SV-politikerne ville ikke at regnskogsatsingen skulle gå på bekostning av den tradisjonelle bistanden til helse, utdanning og annen fattigdomsbekjempelse.

– Kompromisset ble at regnskogpengene skulle hentes fra veksten i bistandsbudsjettet, sier Solheim.

Med regnskogpengene på bordet, gjaldt det å finne noe fornuftig å bruke dem på. Det nærmet seg det store klimatoppmøtet i København, og Norge ville demonstrere for verden at regnskogbevaring er en del av klimaløsningen. Men Solheim og de såkalte skogfolkene i Miljøverndepartementet begynte å få alvorlig hastverk. De

Regnskogmilliarder til Guyana

- Norge har lovet Guyana inntil halvannen milliard kroner innen utgangen av 2015 hvis landet klarer å holde avskogingen lav.
- Hittil er det utbetalt 1,3 milliarder kroner. Pengene kommer fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.
- Rundt 85 prosent av landarealet i Guyana er dekket av regnskog. Landet har rundt 735.000 innbyggere, og er et av de fattigste i Sør-Amerika.
- Avskogingen har tradisjonelt vært lav i det fattige landet. Pengene fra Norge skal bidra til at Guyana lar det meste av skogen stå.
- BT setter i en serie artikler søkelyset på bruken av de norske regnskogpengene i Guyana.

fattet interesse for Guyana, mye takket være landets karismatiske president.

Britene takket nei

– President Bharrat Jagdeo hadde en svært tillitvekkende fremtoning, sier Solheim.

En annen kilde beskriver Jagdeo mest av alt som en lur selger.

Guyanas daværende president reiste verden rundt for å fortelle at land som Guyana – med historisk sett svært lav avskoging – burde få betalt av rike land for å la skogen bli stående.

– Klimaendringer kan bli god business for oss. Det er sannsynligvis det beste som kunne skjedd skogland som Guyana, uttalte Jagdeo på en konferanse i Canada.

Konsulentselskapet McKinsey hadde regnet ut at Guyana burde innkassere over fire milliarder kroner i året – mer enn halvparten av Guyanas statsbudsjett – som kompensasjon for at de ikke hogger ned skogen.

– Jagdeo fortalte verden at «hvis dere ikke betaler meg, så har jeg ikke annet valg enn å hogge ned skogen i Guyana og utnytte naturressursene», sier en kilde til BT. >>>

OVERRASKET: Jens Stoltenberg overrumplet selv egne medarbeidere på Statsministerens kontor da han kunngjorde den norske regnskogsatsingen på Bali.

Jagdeo skal først ha gått til den gamle kolonimakten Storbritannia.

– Britene hadde diplomater i landet, og god kjennskap til styresettet. De ville nok aldri gått inn på en avtale lik den Norge gjorde med Guyana, sier kilden.

«Sunn fornuft»

Solheim tilbakeviser at Jagdeo drev med økologisk utpressing, slik enkelte kritikere hevdet.

– Nei, dette var sunn fornuft. Systemet bør også belønne et land som historisk sett har hatt liten avskoging, sier han.

En norsk delegasjon som besøkte Guyana, ble imidlertid advart av andre donorer om at Guyana var et komplisert land med store korrupsjonsproblemer. Norge ble oppfattet som naiv. Mange stilte seg undrende til at Norge ville utbetale milliardbeløp uten å ville stasjonere et eneste menneske til å overvåke pengebruken og den politiske utviklingen i landet.

Men Solheim og skogfolkene i Miljøverndepartementet hadde fått sansen for Jagdeo og hans idé. Guyana ville passe perfekt i porteføljen av land som kunne

få regnskogpenger fra Norge.

En kongelig høyhet kom også til å spille en forløsende rolle i tilnærmingen mellom Norge og Guyana.

Prins Charles' sterke engasjement for verdens regnskoger, brakte norske og guyanske ledere sammen på St. James Palace to ganger i 2009. Statsminister Jens Stoltenberg satt ved bordet på et av møtene i palasset i London i april det året. Prinsen av Wales blir beskrevet som «kickstarteren», den som sørget for at Norge til slutt inngikk partnerskap med Guyana.

Bremseklosser

– Prins Charles var døråpneren som både hadde god kunnskap og et sterkt engasjement for regnskogene. Og prinsen hadde en formidabel evne til å samle verdensledere. Når prinsen av Wales inviterer, så kommer folk. Så enkel er verden, sier Solheim.

Men i Utenriksdepartementet og Norad var det ingen som tok bølgen. Solheim lyttet nesten bare til sine allierte i Miljøverndepartementet om valget av Guyana, og da særlig til lederne i skogprosjektet, Hans Brattskar og Per Fredrik Pharo.

– Det var oss tre som styrte dette, sier Solheim.

– Vi som jobbet på bistandssiden ble oppfattet som bremseklosser, og det var nok en passende karakteristikk. Utenriksdepartementet ville nok heller aldri klart å komme opp med noe så kreativt som regnskogsatsingen, sier en UD-kilde til BT.

Det er et mareritt. Leveringen av denne utviklingshjelpen har vært elendig.

Bharrat Jagdeo, eks-president

Norske myndigheter bryr seg overhodet ikke med å kontrollere hvordan innbyggernes skattepenger blir brukt i Guyana.

John Palmer, Forest Management Trust

Mange av de ansatte i UD følte seg plassert på sidelinjen. Ifølge Solheim var folkene i Utenriksdepartementet «nervøse og litt

sjalu». Det forklarer han med at UD satt på pengene og var lite risikovillig, mens Miljøverndepartementet utformet politikken og var de som lå an til å innkassere æren for satsingen.

Historisk avtale

– Guyana-satsingen ble et prestisjeprojekt. Miljøverndepartementet ville ha det til å fungere, koste hva det koste ville, sier en av Norad-kildene som Bade har intervjuet i sin masteravhandling.

Bade arbeider nå i regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ, og ønsker derfor ikke å bli intervjuet om funnene i sin studie.

Da prinsen av Wales inviterte til ny regnskogsamling på St. James Palace 19. november 2009, hadde Norge og Guyana noen dager i forveien signert intensjonsavtalen. Det sør-amerikanske landet skulle få inntil halvannen milliard kroner fra Norge over en femårsperiode basert på oppnådde resultater. Prinsen var henrykt og skamroste Norge og Guyana.

Avtalen var historisk. Mens land som Brasil og Indonesia må redusere avskogingen for å få norske skogpenger, skulle

Guyana faktisk lov til å øke avskogingen opp til et visst nivå uten at det ville gi kutt i pengestrømmen fra Norge.

President Jagdeo fikk på langt nær så mye penger som den omstridte McKinsey-rapporten kunne gi forhåpninger om. Den norske regnskogstøtten var likevel av en størrelse Guyana ikke hadde sett maken til.

Kompiser

Solheim og Jagdeo ble gode venner. Begge ble utnevnt til «Champion of the Earth», en miljøpris som utdeles av FN til «enestående og visjonære ledere».

Men på klimatoppmøtet i den mexicanske byen Cancún i 2010 presenterte den ellers så karismatiske Jagdeo sine mer aggressive sider. Med Stoltenberg ved sin side på podiet grep en harmdirrende Jagdeo mikrofonen. Det var gått nøyaktig ett år siden avtalen med Norge ble signert i Guyana. Jagdeo hadde ennå ikke sett en cent av pengene.

– Det er et mareritt. Leveringen av denne utviklingshjelpen har vært elendig, sa Jagdeo. Stoltenberg stirret hardt på presidenten under innlegget,

FAKTA

Guyana

- Land i det nordøstlige Sør-Amerika med rundt 735.000 innbyggere.
- Tidligere britisk koloni. 43 prosent av befolkningen er av østindisk opprinnelse, rundt 30 prosent av afrikansk opprinnelse og den øvrige befolkningen tilhører urfolksgrupper.
- Guyana er rikt på mineraler, men likevel et av Latin-Amerikas fattigste land.
- David Granger er nyvalgt president i landet.

85

prosent av landarealet i Guyana er dekket av regnskog.

90

prosent av skogødeleggelsene i Guyana forårsakes av gruvedrift.

1,3

mrd. kroner er hittil utbetalt til Guyana fra Norge gjennom regnskogsarbeidet.

9

prosent av innbyggerne i Guyana tilhører ulike urfolksgrupper.

og tok ikke del i applausen etter Jagdeos voldsomme utbrudd.

Men de norske pengene begynte etter hvert å strømme til Guyana via investeringsfondet GRIF, som forvaltes av Verdensbanken. Flere organisasjoner i Guyana har overfor BT advart mot korrupsjon og misbruk av norske regnskogmillioner. EU valgte i januar i år å fryse bistand verd flere hundre millioner kroner til Guyana på grunn av manglende parlamentarisk innsyn og kontroll av pengebruken. Det skjedde etter at Jagdeos partikollega og etterfølger i presidentstolen, Donald Ramotar, satte landets nasjonalforsamling ut av spill i november i fjor.

Jagdeos eget ettermæle som president er heller ikke Blendahvitt. Tildeling av lukrative kontrakter til venner og bekjente i tiden før han gikk av i 2012, er bare noen av anklagene som er rettet mot ham i guyanske medier.

– Naive

En rekke personer BT intervjuet i Guyana tidligere i år mener Solheim og Norge har vært altfor godtroende, også i forholdet til Jagdeo.

– Vi baserte naturligvis ikke hele dette samarbeidet på inntrykket vi fikk av en tillitvekkende president. Derfor gikk vi inn med partnerorganisasjoner som har kjennskap til forholdene, har sikringsmekanismer mot korrupsjon og gode miljøstandarder. Et eksempel er Den Inter-amerikanske utviklingsbanken, sier Solheim.

Det er denne banken som skal avgjøre om det omstridte Amailla Falls-kraftverket langt inne i den guyanske regnskogen vil bli bygget. Norge har allerede skutt inn 600 millioner kroner i prosjektet, for å betale den guyanske statens andel.

Vannkraftprosjektet vil oversvømme 23 kvadratkilometer med tropisk skog, til fortvilelse for urfolk i landsbyen Chenapou. Den norske organisasjonen Regnskogfondet frykter dessuten at den nesten ti mil lange veien til kraftverket vil åpne intakt regnskog for miljøskadelig gruvedrift og stortiltet tømmerhogst.

BT har tidligere avslørt at selskapet som skal stå for byggingen av prosjektet er en del av det kinesiske entreprenør-konglomeratet Hongkong Railway Group Ltd, et selskap som

er svartelistet av Oljefondets etikkråd for grov korrupsjon.

– Hvor er revisorene?

Guyana er fortsatt et av de aller mest korrupte landene i Latin-Amerika, ifølge Transparency International.

– Norske myndigheter bryr seg overhodet ikke med å kontrollere hvordan innbyggernes skattepenger blir brukt i Guyana. Hvor er revisorene? I et notorisk korrupt land som Guyana er denne slappe holdningen en invitasjon til å stjele pengene, ikke minst når mye av midlene skal brukes til vage formål som såkalt kapasitetsbygging i offentlig sektor, sier John Palmer, en av de skarpeste kritikerne av Norges samarbeid med Guyana.

Palmer er tilknyttet Forest Management Trust i USA, og har i en årrekke advart Klima- og miljødepartementet mot det han betrakter som elendig norsk oppfølging av Guyana-partnerskapet.

Anklagene blir avvist av Per Fredrik Pharo, lederen av regjeringens klima- og skoginitiativ.

– Internasjonale aktører innestår for sikringsmekanismene mot misbruk, sier han, og viser til at Norge bruker organisasjo-

ner som FNs utviklingsprogram i forvaltningen av regnskog-pengene fra Norge.

Slår tilbake

Erik Solheim fyrer også løs mot de i Norge som kritiserer land som Guyana.

– I Norge har vi en veldig tro på at vi vet best hva land som Guyana bør gjøre, og hvilke prosjekter de ikke bør satse på. Men Norge har ingen forutsetninger for å sitte som overdommer og fortelle hva som er riktige eller feile prioriteringer. Det fine med regnskogprosjektet er at vi slipper å ha en mening om alt som skjer i samarbeidslandene. De får pengene hvis de leverer resultater som avtalt, sier Solheim.

BT har tidligere skrevet at Norge utbetalte 300 millioner kroner til Guyana for oppnådde resultater fire dager før valget 11. mai i år. Pengeoverføringen ble utnyttet av regjeringspartiet PPP/C i helsides avisannonser for å slå tilbake mot opposisjonens korrupsjonsanklager. Men regjeringen tapte valget.

Landets nye president, David Granger, har varslet storoffensiv mot korrupsjonskulturen i Guyana.

FAKSIMILER: BT 3. mai, 9. mai og 12. mai.

Stortinget ber Lars Sponheim tegne kart

Stortingets flertall pålegger fylkesmannen å tegne nye kart over sine fylker senest neste høst.

TERJE VALESTRAND

terje.valestrand@bt.no

– Vi går lengre enn regjeringen og pålegger fylkesmannen å legge frem sine forslag straks etter kommunenes frist går ut 1. juli neste år. Vi mener vår innstramming også gir fylkesmannen et klarere mandat når han drøfter sammenslåinger med den enkelte kommune. Det sier kommunalkomiteens leder Helge André Njåstad (Frp). Den oppjusterte tempoplannen for kommunesammenslåinger finnes i komiteens innstilling som skal opp i Stortinget neste uke.

– Vi gir med dette fylkesmannen en klarere og mer definert rolle i arbeidet med å slå sammen kommuner. Flere av disse embetsmennene har etterlyst et slikt mandat, sier Njåstad.

Nå er det bare ett år igjen til samtale mellom kommunene, med fylkesmannen som tilrettelegger, skal være gjennomført.

– Da må Lars Sponheim og hans kolleger sende de nye kartene til departementet, som igjen sender dem til oss i Stortinget, sier han.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet slår derimot bremsene på. De mener de borgerlige har det alt for travelt i sin iver etter å slå sammen kommuner. Derfor foreslår de å fjerne datoen 1. juli 2016 som frist.

– Jeg synes særlig Ap rir to hester i denne saken. De er sammen med oss i synet på at en kommunereform er nødvendig, men de hopper av når det kommer til konkret handling.

– Arbeiderpartiet synes nok det er mest beleilig at vi tar belastningen. Slik kan de berolige sine mange lokale ordførere, og legge skylden på det borgerlige flertallet.

SKOGRASERING: Gruvedriften skaper store ødeleggelse i regnskogen, som her utenfor byen Mahdia i Guyana. Jakten på gull og mineraler står for mesteparten av skogødeleggelsene i Guyana. Norge holder nå tilbake 300 millioner kroner til Guyana fordi det er usikkert om den nye regjeringen i landet vil videreføre samarbeidet med Norge.

Holder tilbake 300 mill. til Guyana

Klima- og miljødepartementet har stanset utbetalingen av 300 regnskogmillioner til Guyana etter at regnskoglandet fikk ny regjering.

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto TOR HØVIK

Regjeringens partiet i Guyana brukte nyheten om de norske regnskogmillionene i helsides avisannonser for å tilbakevise opposisjonens korrupsjonsanklager. Men valget ga maktskifte i landet, og de norske regnskogmillionene blir nå holdt tilbake. Ifølge fagtidsskriftet *Development Today* som omtaler saken i siste utgave, skyldes pengefry-

sen at flere nøkkelementer i avtalen med Norge nå skal gjennomgås på nytt.

– Vi kjenner ikke til hva det siktes til her. Vi har invitert til dialog, og avventer foreløpig Guyanas respons, sier statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet til BT.

– Må selv avgjøre

Ifølge Lunde vil pengene bli overført når den nye regjeringen i landet har bestemt seg for om den vil satse videre på den såkalte lavkarbonstrategien som partnerskapet med Norge bygger på.

– Den nye regjeringen må selv få avgjøre om den ønsker å videreføre partnerskapet med Norge, sier Lunde.

Bergens Tidende har i en serie artikler sett nærmere på det norske klima- og regnskogsamarbeidet med Guyana. Norge lovet i 2009 å støtte Guyana med inntil 1,5 milliarder kroner frem til 2015 hvis det søramerikanske landet klarer å holde avskogingen lav, og i tillegg bedrer styresettet på flere områder.

Kraftverk i det blå

Flaggskipet i samarbeidet og Guyanas omtalte lavkarbonstrategi er det kontroversielle Amaila Falls-kraftverket langt inne i den guyanske regnskogen. Det er foreløpig uvisst om den nye regjeringen i Guyana vil gå videre med dette prosjektet. Norge har tidligere utbetalt 600

FAKTA

Regnskogmilliard til Guyana

- Norge har lovet Guyana inntil halvannen milliard kroner innen utgangen av 2015 hvis landet klarer å holde avskogingen lav.
- Hittil er det utbetalt rundt 1 milliarder kroner. Pengene kommer fra regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.
- Rundt 85 prosent av landarealet i Guyana er dekket av regnskog. Landet har rundt 735.000 innbyggere, og er et av de fattigste i Sør-Amerika.
- Avskogingen har tradisjonelt vært lav i det fattige landet. Pengene fra Norge skal bidra til at Guyana lar det meste av skogen stå.
- BT har i en serie artikler satt søkelyset på bruken av de norske regnskogpengene i Guyana.

Mange frykter også at den nær 100 kilometer lange nye veien til kraftverket vil åpne intakt regnskog for gruvedrift og storstilt hogst av tropisk tømmer.

Den siste utbetalingen fra Norge på 300 millioner kroner ble kunngjort 7. mai i år, og ble av klima- og miljøminister Tine Sundtoft (H) begrunnet med avskogingstillene og andre resultater Guyana hadde oppnådd i 2013.

Kritikk mot Norge

Den uavhengige avisen *Stabroek News* i Guyana skrev at den norske overføringen var timet for å påvirke utfallet av parlamentsvalget fire dager senere.

– Norge har inntatt den overraskende rollen som støttespiller for minoritetsregjeringen i Guyana, uttalte den guyanske forskeren Janette Bulkan, som er tilknyttet British Columbia-universitetet i Canada, til Bergens Tidende.

Da nyheten om de norske pengene ble kjent i Guyana, rykket det daværende regjeringens partiet ut med digre annonser der tidligere uttalelser fra Tine Sundtoft ble fremstilt som Norges svar på opposisjonens «korrupsjonsløgner».

«Normal prosess»

– Beslutningen om utbetaling ble fattet og annonsert i henhold til normal prosess, sa Sundtofts politiske rådgiver Jens Frølich Holte da BT omtalte saken.

At pengene nå blir holdt tilbake, kan ifølge statssekretær Lars Andreas Lunde ikke tolkes dit hen at Norges engasjement i Guyana er knyttet til partiet PPP/C, som tapte valget for en måned siden.

– Nei, det er formidlet utvetydig til den nye regjeringen at vi står rede til dialog og fortsatt samarbeid. Så får den nye regjeringen vurdere når de er klare til å ha disse diskusjonene, sier Lunde.

GRATIS

somfy. MOTOR

OG FJERNKONTROLL

Ved kjøp av
terrassemarkise
før 30.06.

Gratis befring/tilbud:
www.kjellsmarkiser.no

815 00 570

kjells markiser

MARKISER PERSIENNER SCREEN INTERIØR

et Hunter Douglas selskap

millioner kroner som skal betale for Guyanas andel i det planlagte vannkraftverket.

BT har omtalt prosjektet som vil føre til at 23 kvadratkilometer med regnskog vil bli oversvømt.

UTLAND

Leder: **TROND OLAV SKRUNES** tlf. 55 21 45 23
e-post: utland@bt.no

URFOLK MOT VANNKRAFT: Kendrick Skybar og tvillingbroren Luis Skybar (i kanoen) tilhører Patamona-folket i Guyana-regnskogen. De driver jakt og fiske i et område som ville bli oversvømt hvis blir bygget. Nå kan hele prosjektet bli skrinlagt fordi prisen har passert åtte milliarder kroner.

Dropper å bygge norskstøttet kraftverk i Amazonas

Norge overførte 600 millioner kroner som skulle brukes til bygging av kraftverk i Amazonas. Nå kan hele prosjektet i Guyana bli

skrinlagt. – Det ville ha vært en kriminell handling å gå videre med de nåværende planene, ifølge landets finansminister.

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto **TOR HØVIK**

Korrupsjonsfrykt, urfolksmotstand og milliardsprek. Problemene har tårnet seg opp rundt det planlagte vannkraftverket Amaila Falls langt inne i

Guyanas jungel. Prosjektet er døpt «flaggskipet» i avtalen mellom Norge og Guyana om regnskogbevaring og en klimavennlig utvikling i det søramerikanske landet. Kraftverket vil oversvømme 23 kvadratkilometer med regnskog, men samtidig

erstatte det meste av Guyanas utslipp av klimagasser fra diesellaggregater med fornybar vannkraft.

Omstridt

Nå legger den nye regjeringen i Guyana det nåværende prosjektet på is, og varsler at landet heller vil bli forsynt med energi fra andre kilder i årene som kommer.

– Det ville ikke bare være uansvarlig, men en regelrett kriminell, svikefull handling å gå videre med Amaila Falls-prosjektet i dagens form, sa finansminister Winston Jordan da han presenterte statsbudsjettet i den guyanske nasjonalforsamlingen mandag.

Bergens Tidende har tidligere skrevet at selskapet som skulle stå for selve byggingen av kraftverket inngår i selskapsgruppen til China Railway Group Ltd. Dette selskapet er svartelistede av Oljefondets etikkråd som følge av mistanke om grov kor-

(IDB) før jul i fjor. Styret i utviklingsbanken skal fatte endelig vedtak, men nå har altså Guyanas egen regjering satt foten ned. Hvis prosjektet ikke kan realiseres til en langt billigere penge, vil det ikke bli bygget. Regjeringen i Guyana henviser til beregninger foretatt av IDBs egne eksperter.

Ber om klargjøring

– De fastslår at prosjektet er altfor risikabelt til at banken vil gå inn med finansiering, sa finansminister Winston Jordan mandag.

Den inter-amerikanske utviklingsbanken har ikke besvart BTs henvendelser om saken.

Statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet opplyser at de nå har bedt om en klargjøring fra guyanske myndigheter om veien videre for prosjektet.

«Vi har ikke informasjon fra Guyanas regjering om at den har fattet en endelig beslutning om Amaila Falls, og det er heller ikke vår tolkning av finansministerens tale. Han peker først og fremst på utfordringer knyttet til kostnadene ved prosjektet», skriver Lunde i en e-post til BT.

Pengene i retur?

– Hva skjer med de 600 millionene som Norge har overført hvis kraftverket likevel ikke blir bygget?

«Dersom pengene ikke skal benyttes til Amaila Falls-prosjektet, vil de bli tilbakeført til Norge eller et annet fond i henhold til instruksjoner fra Norge», svarer Lunde.

Det fattige landet har allerede brukt mer enn 300 millioner kroner på å bygge en nær ti mil lang vei frem til stedet der Amaila Falls-kraftverket etter planen skulle bli bygget. For å redusere tapet, har regjeringen i landet nå signalisert at det kan bli aktuelt å la selskaper som vil drive gruvedrift og hogge tropisk tømmer i området betale for bruk av veien.

Nytt og større prosjekt

Guyana legger nå opp til å få dekket landets kraftbehov fra andre kilder enn vassdraget rundt Amaila Falls. Et alternativ som nå utredes er å bygge et gigantisk vannkraftprosjekt i samarbeid med Brasil i Mazaruni-regionen i Guyana. Innbyggere og urfolksaktivister i denne regionen som BT snakket med tidligere i år, frykter at en storstilt utbygging her vil føre til massive ødeleggelser av intakt regnskog.

Statssekretær Lunde sier det er for tidlig å si om Norge vil støtte et nytt prosjekt i Mazaruni.

Møte i Guyana

Lederen av regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ, Per Fredrik Ilsaas Pharo, besøker Guyana neste uke.

– Formålet med møtet er å få en full orientering om den nye

FAKTA

Regnskogsatsingen i Guyana

- Guyana er et land i Sør-Amerika med rundt 735.000 innbyggere. Over 80 prosent av landarealet er regnskog.
- Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i Norges internasjonale klima- og skoginitiativ. Landet kan få opptil halvannen milliard kroner fra Norge hvis landet klarer å holde avskogingen på et lavt nivå og i tillegg oppfyller en del andre kriterier, som økt åpenhet om pengestrømmene i forvaltningen av landets naturressurser.
- Norge har hittil kunngjort utbetalinger på rundt 1,3 milliarder kroner for oppnådde avskogingsresultater. Av dette er rundt 600 millioner kroner øremerket Amaila Falls-kraftverket.
- Klima- og miljødepartementet kunngjorde i juni at de holder tilbake årets utbetaling på 300 millioner til Guyana inntil det er klart om den nye regjeringen ønsker å videreføre samarbeidet med Norge i fem nye år.

FAKSIMILE: BT hadde reportasjer om det planlagte Amaila Falls-kraftverket 28. (bildet) og 29. mars i år.

regjeringens politikk for skogbevaring og lavutslipp utvikling, opplyser Pharo.

Statssekretær Lunde sier norske myndigheter er gjort kjent med de nye kostnadsanslagene rundt kraftverket. Lunde sier at prosjektet fortsatt er «samfunnsøkonomisk lønnsomt og en god måte å dekke Guyanas energiforsyning på», før han tilføyer:

– Risikabelt

«Det er riktig at det er risiko knyttet til prosjektet. Det er generelt risikabelt for fattige land å gjøre store investeringer i infrastruktur, selv når disse er samfunnsøkonomisk lønnsomme på sikt», skriver Lunde.

Redigert av Ove Jacobsen

MH17-etterforskere kan ha funnet russiske rakettdeler

RAKETT: Ukraina og flere vestlige regjeringer har anklaget prorussiske opprørere for å ha skutt ned Malaysia Airlines-flyet med en Buk-rakett levert av Russland. Den endelige rapporten fra de nederlandske etterforskerne presenteres i oktober.

FOTO: REUTERS

AMSTERDAM: Etterforskerne som leder granskningen etter nedskytingen av MH17-flyet i Øst-Ukraina, sier noen av bitene som er funnet, kan høre til et russiskprodusert missilsystem av typen Buk.

Malaysia Airlines-flyet med 298 mennesker om bord ble skutt ned da det fløy over separatistkontrollert område i Øst-Ukraina i juli i fjor. De fleste av de døde var nederlendere.

Brukte batonger mot migranter

KAOS: 7000 migranter har kommet i land på ferieøyen Kos, som har en befolkning på 30.000.

FOTO: REUTERS

ATEN: Gresk politi brukte brannslukningsapparater og batonger mot migranter under sammenstøt som oppsto da migrantene ble bedt om å registrere seg ved et fotballstadion på øya Kos. Flere hundre migranter hadde samlet hvor de skulle registreres etter å ha slått leir langs ferieøyens veier og strender i ukevis.

IS startet offensiv nær Tyrkia

BEIRUT: IS har startet en ny offensiv mot syriske opprørsgrupper nord for Aleppo, nær grensen til Tyrkia. Offensiven skjer i et område USA og Tyrkia ønsker å gjøre fritt for den islamistiske opprørsgruppen. Et titalls opprørere er blitt drept på begge sider under kamper ved byen Marea, som ligger rundt 20 kilometer sør for grensen til Tyrkia.

Jagerflyger overlevde styrt

BERLIN: En amerikansk F-16-jager styrtet sør i Tyskland tirsdag. Flygeren skjøt seg ut i fallskerm og reddet livet. F-16-maskinen styrtet i et skogsområde nær byen Bayreuth i Bayern.

Vil gjeninnføre passkontroll

BERLIN: Det tyske politiforbundet tar til orde for å gjeninnføre passkontroll ved alle grenseoverganger mellom landene i Schengen-området. – Det vil være det beste å gå tilbake til grensekontrollen, sier Rainer Wendt, leder for politiforbundet. Forbundet krever også 1000 flere polititjenestemenn til å håndtere den store flyktningstrømmen.

Vi kommer til å fortsette vår kamp helt til ikke en eneste terrorist gjenstår innenfor våre grenser.

Tyrkias president Recep Tayyip Erdogan

rupsjon i noen andre prosjekter.

BT har også besøkt urfolk i regnskogen i Guyana som sier de vil miste jakt- og fiskeområder hvis Amaila Falls-kraftverket blir bygget.

Åtte milliarder

Den norske regjeringen har på sin side fremhevet kraftverkets positive miljøegenskaper, med reduserte klimagassutslipp og bidrag til økonomisk vekst i det fattige, søramerikanske landet.

Den guyanske regjeringen, som overtok makten i mai i år, fastslår at det planlagte prosjektet har en altfor høy prislapp. Nye undersøkelser viser at det vil koste rundt en milliard dollar – rundt åtte milliarder kroner – å bygge kraftverket. Et beløp som omtrent tilsvarer neste års statsbudsjett i Guyana.

Norge skal etter planen betale den guyanske statens andel i prosjektet, og overførte 600 millioner kroner til Den Inter-amerikanske utviklingsbanken

UTLAND

Leder: **TROND OLAV SKRUNES** tlf. 55 21 45 23
e-post: utland@bt.no

URFOLK MOT VANNKRAFT: Kendrick Skybar og tvillingbroren Luis Skybar (i kanoen) tilhører Patamona-folket i Guyana-regnskogen. De driver jakt og fiske i et område som ville bli oversvømt hvis blir bygget. Nå kan hele prosjektet bli skrinlagt fordi prisen har passert åtte milliarder kroner.

Dropper å bygge norskstøttet kraftverk i Amazonas

Norge overførte 600 millioner kroner som skulle brukes til bygging av kraftverk i Amazonas. Nå kan hele prosjektet i Guyana bli

skrinlagt. – Det ville ha vært en kriminell handling å gå videre med de nåværende planene, ifølge landets finansminister.

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no
foto **TOR HØVIK**

Korrupsjonsfrykt, urfolksmotstand og milliardsprek. Problemerkene har tårnet seg opp rundt det planlagte vannkraftverket Amaila Falls langt inne i

Guyanas jungel. Prosjektet er døpt «flaggskipet» i avtalen mellom Norge og Guyana om regnskogbevaring og en klimavennlig utvikling i det søramerikanske landet. Kraftverket vil oversvømme 23 kvadratkilometer med regnskog, men samtidig

erstatte det meste av Guyanas utslipp av klimagasser fra diesellaggregater med fornybar vannkraft.

Omstridt

Nå legger den nye regjeringen i Guyana det nåværende prosjektet på is, og varsler at landet heller vil bli forsynt med energi fra andre kilder i årene som kommer.

– Det ville ikke bare være uansvarlig, men en regelrett kriminell, svikefull handling å gå videre med Amaila Falls-prosjektet i dagens form, sa finansminister Winston Jordan da han presenterte statsbudsjettet i den guyanske nasjonalforsamlingen mandag.

Bergens Tidende har tidligere skrevet at selskapet som skulle stå for selve byggingen av kraftverket inngår i selskapsgruppen til China Railway Group Ltd. Dette selskapet er svartelistede av Oljefondets etikkråd som følge av mistanke om grov kor-

det norsk-støttede Amaila Falls-kraftverket

(IDB) før jul i fjor. Styret i utviklingsbanken skal fatte endelig vedtak, men nå har altså Guyanas egen regjering satt foten ned. Hvis prosjektet ikke kan realiseres til en langt billigere penge, vil det ikke bli bygget. Regjeringen i Guyana henviser til beregninger foretatt av IDBs egne eksperter.

Ber om klargjøring

– De fastslår at prosjektet er altfor risikabelt til at banken vil gå inn med finansiering, sa finansminister Winston Jordan mandag.

Den inter-amerikanske utviklingsbanken har ikke besvart BTs henvendelser om saken.

Statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljødepartementet opplyser at de nå har bedt om en klargjøring fra guyanske myndigheter om veien videre for prosjektet.

«Vi har ikke informasjon fra Guyanas regjering om at den har fattet en endelig beslutning om Amaila Falls, og det er heller ikke vår tolkning av finansministerens tale. Han peker først og fremst på utfordringer knyttet til kostnadene ved prosjektet», skriver Lunde i en e-post til BT.

Pengene i retur?

– Hva skjer med de 600 millionene som Norge har overført hvis kraftverket likevel ikke blir bygget?

«Dersom pengene ikke skal benyttes til Amaila Falls-prosjektet, vil de bli tilbakeført til Norge eller et annet fond i henhold til instruksjoner fra Norge», svarer Lunde.

Det fattige landet har allerede brukt mer enn 300 millioner kroner på å bygge en nær ti mil lang vei frem til stedet der Amaila Falls-kraftverket etter planen skulle bli bygget. For å redusere tapet, har regjeringen i landet nå signalisert at det kan bli aktuelt å la selskaper som vil drive gruvedrift og hogge tropisk tømmer i området betale for bruk av veien.

Nytt og større prosjekt

Guyana legger nå opp til å få dekket landets kraftbehov fra andre kilder enn vassdraget rundt Amaila Falls. Et alternativ som nå utredes er å bygge et gigantisk vannkraftprosjekt i samarbeid med Brasil i Mazaruni-regionen i Guyana. Innbyggere og urfolksaktivister i denne regionen som BT snakket med tidligere i år, frykter at en storstilt utbygging her vil føre til massive ødeleggelser av intakt regnskog.

Statssekretær Lunde sier det er for tidlig å si om Norge vil støtte et nytt prosjekt i Mazaruni.

Møte i Guyana

Lederen av regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ, Per Fredrik Ilsaas Pharo, besøker Guyana neste uke.

– Formålet med møtet er å få en full orientering om den nye

FAKTA

Regnskogsatsingen i Guyana

- Guyana er et land i Sør-Amerika med rundt 735.000 innbyggere. Over 80 prosent av landarealet er regnskog.
- Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i Norges internasjonale klima- og skoginitiativ. Landet kan få opptil halvannen milliard kroner fra Norge hvis landet klarer å holde avskogingen på et lavt nivå og i tillegg oppfyller en del andre kriterier, som økt åpenhet om pengestrømmene i forvaltningen av landets naturressurser.
- Norge har hittil kunngjort utbetalinger på rundt 1,3 milliarder kroner for oppnådde avskogingsresultater. Av dette er rundt 600 millioner kroner øremerket Amaila Falls-kraftverket.
- Klima- og miljødepartementet kunngjorde i juni at de holder tilbake årets utbetaling på 300 millioner til Guyana inntil det er klart om den nye regjeringen ønsker å videreføre samarbeidet med Norge i fem nye år.

FAKSIMILE: BT hadde reportasjer om det planlagte Amaila Falls-kraftverket 28. (bildet) og 29. mars i år.

regjeringens politikk for skogbevaring og lavutslipp utvikling, opplyser Pharo.

Statssekretær Lunde sier norske myndigheter er gjort kjent med de nye kostnadsanslagene rundt kraftverket. Lunde sier at prosjektet fortsatt er «samfunnsøkonomisk lønnsomt og en god måte å dekke Guyanas energiforsyning på», før han tilføyer:

– Risikabelt

«Det er riktig at det er risiko knyttet til prosjektet. Det er generelt risikabelt for fattige land å gjøre store investeringer i infrastruktur, selv når disse er samfunnsøkonomisk lønnsomme på sikt», skriver Lunde.

Redigert av Ove Jacobsen

MH17-etterforskere kan ha funnet russiske rakettdeler

RAKETT: Ukraina og flere vestlige regjeringer har anklaget prorussiske opprørere for å ha skutt ned Malaysia Airlines-flyet med en Buk-rakett levert av Russland. Den endelige rapporten fra de nederlandske etterforskerne presenteres i oktober.

FOTO: REUTERS

AMSTERDAM: Etterforskerne som leder granskningen etter nedskytingen av MH17-flyet i Øst-Ukraina, sier noen av bitene som er funnet, kan høre til et russiskprodusert missilsystem av typen Buk.

Malaysia Airlines-flyet med 298 mennesker om bord ble skutt ned da det fløy over separatistkontrollert område i Øst-Ukraina i juli i fjor. De fleste av de døde var nederlendere.

Brukte batonger mot migranter

KAOS: 7000 migranter har kommet i land på ferieøyen Kos, som har en befolkning på 30.000.

FOTO: REUTERS

ATEN: Gresk politi brukte brannslukningsapparater og batonger mot migranter under sammenstøt som oppsto da migrantene ble bedt om å registrere seg ved et fotballstadion på øya Kos. Flere hundre migranter hadde samlet hvor de skulle registreres etter å ha slått leir langs ferieøyens veier og strender i ukevis.

IS startet offensiv nær Tyrkia

BEIRUT: IS har startet en ny offensiv mot syriske opprørsgrupper nord for Aleppo, nær grensen til Tyrkia. Offensiven skjer i et område USA og Tyrkia ønsker å gjøre fritt for den islamistiske opprørsgruppen. Et titalls opprørere er blitt drept på begge sider under kamper ved byen Marea, som ligger rundt 20 kilometer sør for grensen til Tyrkia.

Jagerflyger overlevde styrt

BERLIN: En amerikansk F-16-jager styrtet sør i Tyskland tirsdag. Flygeren skjøt seg ut i fallskerm og reddet livet. F-16-maskinen styrtet i et skogsområde nær byen Bayreuth i Bayern.

Vil gjeninnføre passkontroll

BERLIN: Det tyske politiforbundet tar til orde for å gjeninnføre passkontroll ved alle grenseoverganger mellom landene i Schengen-området. – Det vil være det beste å gå tilbake til grensekontrollen, sier Rainer Wendt, leder for politiforbundet. Forbundet krever også 1000 flere polititjenestemenn til å håndtere den store flyktningstrømmen.

Vi kommer til å fortsette vår kamp helt til ikke en eneste terrorist gjenstår innenfor våre grenser.

Tyrkias president Recep Tayyip Erdogan

Andreas går uten sko året rundt

NYHETER // SIDE 8-9

Bergens Tidende

NR. 296 UKE 45 - 2015 - 148. ÅRGANG

LØSSALG KR 30

MANDAG
2. NOVEMBER

Drama til siste sekund for Åsane

SPORT // SIDE 18-19

«Göteborgs erfaring bør være en advarsel til byrådet i Bergen»

Politisk redaktør Frøy Gudbrandsen i Sverige
UTLAND // SIDE 16-17

Thea Hjelmeland i nytt samarbeid

KULTUR // SIDE 24-25

ROJAL ROLLE:

Gjennom SIKT-konferansen har kronprins Haakon skapt sin egen adel.

KOMMENTAR // SIDE 3

Norsk regnskogmilliard til Guyana står ubrukt

UROLIG: – Det bekymrer oss og er uheldig, sier Per Fredrik Pharo, leder for regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ. Mesteparten av de totalt 1,3 milliardene til Guyana står urørt eller blir holdt tilbake av Norge. Bildet er fra Guyanas regnskog. ARKIVFOTO: TOR HØVIK

Det søramerikanske landet Guyana har fått milliardbeløp fra Norge for regnskogbevaring.

Hittil er bare 16 prosent av pengene kommet befolkningen eller miljøet i landet til gode.

NYHETER // SIDE 4-5

«Når du selv er far, gjør det sterkt inntrykk å se barn i så kritiske situasjoner» *Skipsfører Lars Solvik*

Akkurat nå risikerer tusenvis av barn og voksne livet i Middelhavet, på flukt fra krig og konflikt. Ditt bidrag vil hjelpe flere familier trygt i land!
Send **LIVREDDER** til **2377** og gi 200 kroner.

Med vennlig hilsen Redningsselskapet og mannskapet på RS «Peter Henry von Koss» i Middelhavet.

RS
livredder.rs.no

KLIMA // Norge har gitt milliardbeløp til Guyana for å bevare regnskogen, men kun en brøkdel av pengene har så langt kommet befolkningen til gode.

Brenner inne med regnskogmillioner

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no

84 prosent av de norske regnskogmillionene til Guyana fra den siste femårsperioden står fortsatt urørt eller er holdt tilbake av norske myndigheter. Det viser gjennomgangen BT har gjort av pengestrømmen i partnerskapet Norge har med det lille, søramerikanske landet.

– Det bekymrer oss og er uheldig, sier Per Fredrik Pharo, leder for regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ.

Prosjekter i stampe

Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i Norges internasjonale klima- og skogsatsing. Guyana får betalt av Norge for å holde avskogingen lav, og har så langt tjent 1,3 milliarder kroner

NÅR IKKE UT: Urfolk i landsbyen Chenapou i Guyana er omgitt av et biologisk mangfold de færreste på kloden er forunt. Amazonas-regnskogen er deres supermarked. Norge har siden 2010 overført kommet innbyggerne og miljøet til gode.

under avtalen. Pengene fra norske skattebetalere skal brukes til å gjennomføre Guyanas såkalte lavkarbonstrategi. Ifølge denne strategien skal landet bygge ut fornybar energi, styrke urfolks landrettigheter og gjennomføre andre klima- og skogbevarings tiltak.

Men prosjektene står nå i stampe. Hovedårsaken til at pengene står ubrukt er prosjektørke i Guyana, og at et planlagt vannkraftverk dypt inne i Amazonas-regnskogen er lagt på is av den nye regjeringen.

Stoppet av regjeringen

Dette er status for regnskogmillionene til Guyana:

- En stor del av de norske utbetalingene til Guyana blir overført til et fond som Verdensbanken administrerer. Av 388

millioner kroner som er overført til det såkalte Grif-fondet de siste årene, står nesten 60 prosent fortsatt ubrukt, fremgår det av fondets siste kvartalsrapport.

- Norge overførte før jul i fjor

rundt 600 millioner kroner som er øremerket vannkraftverket Amaila Falls. Kraftverket skal forsyne landet med fornybar energi, men vil også legge 23 kvadratkilometer med intakt regnskog under vann. Den nye regjeringen i Guyana mener imidlertid at Amaila Falls-utbyggingen er et økonomisk høyrisikoprojekt, og vil derfor ikke gå videre med planene i sin nåværende form. Pengene fra Norge står derfor fortsatt på konto i Den inter-amerikanske utviklingsbanken.

● Norge holder dessuten tilbake utbetaling av 300 millioner kroner. Utbetalingen ble annonseret av klima- og miljøminister Tine Sundtoft (H) i mai år, men pengeoverføringen er stanset inntil guyanske myndigheter avklarer om de vil gjennomføre byggingen av Amaila Falls-kraftverket.

«Byråkratisk»

Klima- og miljødepartementet understreker likevel at det er store utfordringer med fremdriften i partnerskapet med Guyana, særlig Grif-fondet.

«Utbetalinger fra fondet går langsommere enn forventet og igangsettelsen av prosjekter er tidkrevende og byråkratisk», heter det i en fersk statusrapport om den norske klima- og skogsatsingen. Departementet skriver også at det jobbes med løsninger som «gjør at pengene raskere og mer effektivt kan komme befolkningen i landet til gode».

– Vi skulle helst sett at situasjonen var annerledes. Guyana er imidlertid et lite land, og nær halvparten av pengene fra Norge er planlagt brukt på vannkraftverket Amaila Falls. Dette prosjektet var nær ved å bli igangsatt under den forrige

regjeringen. Hadde det skjedd, ville forbrukstakten sett atskillig lysere ut, sier Per Fredrik Pharo. Han tilføyer «at det også i Brasil tok ganske lang tid å bygge opp en prosjektportefølje som sto i forhold til omfanget av de norske regnskogpengene».

Tidsfrister brutt

Avtalen mellom Norge og Guyana utløper i år. Det er uvisst om samarbeidet blir forlenget med nye norske bevilgninger i årene som kommer.

Guyana har ikke overholdt tidligere frister i samarbeidet med Norge om tilslutning til internasjonal avtale, som skal hindre salg av ulovlig hoggetømmer til EU. Landet har heller ikke oppfylt forpliktelsen om å slutte seg til de internasjonale EITI-prinsippene om åpenhet og ansvarlig forvaltning av naturressurser som gull, mineraler og tømmer. EITI er forkortelsen for Extractive Industries Transparency Initiative. Regjeringen i Guyana varslet nylig at den nå tar sikte på å sende søknad om EITI-kandidatur neste år.

Åpne gullgruver står for mer enn nitti prosent av avskogingen i Guyana, og det ble tidligere i høst avslørt omfattende gullsmugling til USA og nabolandene. Det er anslått at den guyanske staten taper mer enn fire milliarder kroner på smuglingen, noe som utgjør mer enn halvparten av landets statsbudsjett.

Per Fredrik Pharo mener det finnes lyspunkter i Guyana, som at avskogingen fortsatt er lav og signaler fra den nye regjeringen om at de ønsker å videreføre den grønne utviklingsstrategien og innsats for skogbeskyttelse.

– Men det gjenstår å se hvor de går videre med Amaila Falls-

Vil ha senter for grønt skifte

Bergen kan få eget forskningssenter om det grønne skiftet.

– Det er et toppet Bergenslag som ønsker å etablere et nytt senter for energi- og klimaforskning, sier professor Eystein Jansen ved UiB og Bjerknessenteret.

NHH, Universitetet i Bergen og Uni Research har sammen lansert planene der målet er å samle strategisk energi- og klimaforskning om «det grønne skiftet». Venstre støtter planene med en startbevilgning på fem millioner kroner i sitt alternative budsjettforslag som partiet presenterer mandag.

– Har byggesteinene

Hvis senteret blir etablert, vil det nye senteret få navnet ISCES, som er forkortelsen for Institute for Strategic Climate and Energy Studies. Eystein Jansen mener et slikt senter vil fylle en nisje som ikke dekkes andre steder i Norge.

– Vi vil få samlet de beste folkene i landet på flere viktige områder til å skaffe kunnskap om det grønne skiftet sin fulle bredde. Vi har mange av byggesteinene på plass allerede, sier Jansen.

Han mener det nye forskningssenteret kan bygges opp rundt kompetansen som NHH har på klima- og ressursøkonomi og de sterke, samfunnsvitenskapelige miljøene på UiB. På toppen av dette, kommer Bjerknessenterets ledende kompetanse på naturvitenskapelige klimamodeller.

Breivik optimist

Venstres finanspolitiske talsmann Terje Breivik går inn i budsjettforhandlingene tirsdag med godt håp om å finne plass til senteret på neste års statsbudsjett.

– Jeg vil selvsagt ikke forskuttere utfallet, men jeg vurderer sjansene som svært gode for å få senteret inn på statsbudsjettet. Et slikt forskningssenter vil fylle et tomrom, og bidra til å skaffe kunnskap om hvordan klimaet og energiomstillingen vil påvirke oss. Det ligger store muligheter i å finne klimaløsninger, og her kan særlig Vestlandet med sine naturressurser og sin industri spille en viktig rolle, sier Breivik.

I prosjektbeskrivelsen for senteret, nevnes en rekke potensielle forskningstema. Forbrukeratferd i forhold til klimainformasjon, scenarier for norsk energisektor og effekter for maritim industri av den nye energifremtiden, er noen eksempler.

FAKTA

Regnskogpenger til Guyana

- Guyana er et land i Sør-Amerika der 90 prosent av arealet er dekket av regnskog.
- Guyana har historisk sett hatt svært lav avskoging. Avtalen med Norge gir Guyana lov til å øke avskogingen noe, men utbetalingene blir redusert dersom skogødeleggelsene overstiger 0,056 prosent det foregående året. Foreløpige tall viser at skogødeleggelsen i Guyana i 2014 var på 0,065 prosent.
- Guyana ble lovet utbetalinger fra Norge på opptil 1,5 milliarder kroner i perioden fra 2009 til 2015 for å holde avskogingen på et fortsatt lavt nivå.
- De norske pengene til Guyana kanaliseres gjennom investeringsfondet Grif, som administreres av Verdensbanken. Prosjektene skal før godkjenning kvalitetssikres av partnere som Conservation International, Den inter-amerikanske utviklingsbanken (IDB) eller FNs utviklingsprogram (UNDP).
- Partnerorganisasjonene i Guyana skal sikre at pengene brukes forsvarlig og i overensstemmelse med internasjonale standarder.
- Blant prosjektene som Norge støtter i Guyana, er tiltak som skal styrke urfolks rettigheter, mikrokredittlån til lokalbefolkning og styrking av myndighetenes arbeid med klima og skog.

735.000

er innbyggertallet i Guyana. 10 prosent tilhører forskjellige urfolksgrupper. Landet er det eneste engelskspråklige i Sør-Amerika.

Utbetalinger fra fondet går langsommere enn forventet og igangsettelsen av prosjekter er tidkrevende og byråkratisk.

Klima- og miljødepartementet

OMSTRIDT: Amaila Falls-kraftverket skulle etter planen bli bygget i regnskogen, og ble kalt flaggskipet i partnerskapet mellom Norge og Guyana. Nå vil ikke lenger guyanske myndigheter gjennomføre

Dette kraftverket i Amazonas er blitt stridens kjerne i et spill om 900 norske regnskogmillioner.

er omtalt som flaggskipet i regnskogsamarbeidet med Guyana. Hovedargumentet er at kraftverket skal erstatte dagens fossilbaserte energiforsyning i landet med ren vannkraft.

Holder tilbake 300 mill.

Etter at Guyana fikk ny regjering på forsommeren i år, er imidlertid kraftverkets skjebne helt i det blå. Som følge av snuoperasjonen holder Norge tilbake den foreløpig siste utbetalingen på 300 millioner kroner som Guyana tidligere er blitt lovet for oppnådde avskogingsresultater. Norge har allerede overført 600 millioner kroner som skal betale den guyanske statens eierandeler i prosjektet. Disse pengene står på konto i Den inter-amerikanske utviklingsbanken (IDB).

Årsaken til at kraftverkplanene er stanset, er at regjeringen i Guyana oppfatter det som et hasardiøst prosjekt.

– Det vil ikke bare være uansvarlig, men en regelrett kriminell handling å gå videre med Amaila Falls-prosjektet i dagens form, sa landets finansminister Winston Jordan da han presenterte statsbudsjettet nylig.

«Freidig»

Kraftverket har en total prislapp på mer enn seks milliarder kroner.

I en e-post BT har fått tilgang til, gir en sentral regjeringskilde i landet uttrykk for frustrasjon over det som oppfattes som norsk press for å få bygget kraftverket.

«Alt det vi vet om dette prosjektet i sin nåværende form er at det er dårlig for Guyana», heter det i eposten. Regjerings-

kilden skriver videre at en norsk delegasjon som besøkte Guyana 17. august, opptrådte «bevisst freidig» da kraftverk-planene var tema under samtalen.

Kontroversielt

Leder for regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ, Per Fredrik Pharo, ledet den norske delegasjonen på møtet. Han avviser at norske myndigheter forsøker å presse Guyana til å bygge vannkraftverket. Han stiller seg også uforstående til kritikken som fremkommer i eposten fra regjeringskilden.

– Vi forholder oss til transparent argumentasjon og fakta, ikke til anonyme kilder. Vi forklarte Norges posisjon på en høflig og korrekt måte, sier Pharo.

– Guyanas nye regjering har sagt tydelig hva de mener om prosjektet. Når regjeringen velger å stoppe det, er det naturligvis deres soleklare demokratiske rett og suverene avgjørelse. Det vi trenger er en gjennomslutningsprosess som klargjør hvorfor de legger planene på is, sier Pharo.

Han sier det er opp til norske myndigheter å avgjøre hva som skal skje med de 600 millionene som er overført fra Norge og øremerket vannkraftprosjektet, dersom Amaila Falls-utbyggingen ikke blir realisert.

«Drøy påstand»

– Dette kraftverket er den eneste muligheten Guyana har for å komme seg over fra diesel-drevet energisystem til fornybar energi i overskuelig fremtid. Grunnlaget for partnerskapet er at Guyana satser på en utviklingsstrategi der kjernen er

**STILFULLT
ANSIKTSLØFT
TIL JUL**

Stort utvalg
i innvendig
sol- og innsyns-
skjerming

Gode høstpriser!

Gratis befaring/tilbud:
www.kjellsmarkiser.no

815 00 570

kjells markiser

MARKISER PERSIENNER SCREEN INTERIØR
et Hunter Douglas selskap

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no

«Vi skal fortsette å presse dem (Norge, journ.anm.) til de ser lyset».

Dette er noe av innholdet i en intern e-post fra en sentral regjeringskilde til flere ministre i Guyana. Foranledningen er striden rundt det omstridte vannkraftprosjektet Amaila Falls i den guyanske delen av Amazonas. Den nye regjeringen i Guyana mener prosjektet er altfor dyrt, og har lagt det på is.

Norske myndigheter har i årevis støttet planene om å få bygget dette anlegget, som

re byggingen, noe som har ført til at Norge holder tilbake flere hundre millioner kroner til landet. ILLUSTRASJON: SITHE GLOBAL

BT I GÅR: Guyana brenner inne med milliardbeløp fra Norge for regnskogbevaring, skrev BT.

skogbevaring og fornybar, ren energi, sier Pharo. Han utelukker likevel ikke at Norge vil kunne vurdere støtte til andre grønne energiprojekter i landet hvis Amaila Falls-prosjektet blir endelig skrinlagt.

I enkelte medieoppslag i Guyana blir det fremstilt som at landet står i fare for å måtte returnere penger til Norge om Amaila Falls-kraftverket ikke blir bygget. Politisk rådgiver Jens Frølich Holte (H) avviser at Norge legger press på guyanske myndigheter til å gjennomføre en utbygging som regjeringen i landet ikke ønsker.

– Det er en drøy påstand. Svaret er nei, sier Holte.

Omstridt

På spørsmål om hva Guyana må gjøre for å få utbetalt de 300 millionene som Norge holder tilbake, svarer Holte:

FAKTA

Guyana-avtalen

- Det søramerikanske landet Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i Norges internasjonale klima- og skoginitiativ.
- I motsetning til nabolandet Brasil har Guyana tradisjonelt hatt lav avskoging. Guyana får penger fra Norge hvis landet klarer å begrense veksten i den årlige avskogingen til mindre enn 0,1 prosent og i tillegg oppfyller bestemte krav til bedre styresett i natur- og ressursforvaltningen.
- Guyana har hittil tjent 1,3 milliarder kroner i avtalen med Norge. BT har tidligere skrevet at bare 16 prosent av disse midlene så langt er kanalisert ut til prosjekter i landet.
- Hovedårsaken til at så mye av pengene fortsatt er ubrukt, er at planene for Amaila Falls-kraftverket er lagt på is av regjeringen som kom til makten i Guyana etter valget i mai.
- Norge har betalt inn 600 millioner kroner til Den inter-amerikanske utviklingsbanken (IDB), og disse pengene er øremerket bygging av Amaila Falls-kraftverket.

6 milliarder kroner er prisen på det planlagte Amaila Falls-kraftverket.

«Siden den nye regjeringen foreløpig har en kritisk holdning til vannkraftprosjektet Amaila Falls, er det en del uklårheter som må ryddes opp i. Det er god dialog mellom Norge og Guyana om dette spørsmålet, men prosessene vil ventelig ta noe tid», skriver Frølich Holte i et epost-svar til BT.

Det planlagte kraftverket vil gjøre at 23 kvadratkilometer med regnskog vil bli oversvømt. Organisasjonen Regnskogfondet mener den norske støtten svekker omdømmet til regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ. Urfolkrepresentanter BT har møtt i Guyana, har uttalt at de ikke er blitt konsultert skikkelig om prosjektet, noe de ifølge FN's urfolkserklæring har krav på.

Selskapet som har fått kontrakten om å bygge kraftverket, inngår i selskapsgruppen til China Railways Group Ltd. Dette selskapet er svartelistet av Oljefondets etikkråd som følge av mistanke om grov korrupsjon i andre prosjekter.

«Helt feil»

– Det blir helt feil hvis Norge legger press på Guyana for å få bygget et kraftverk som den nye regjeringen i landet ikke ønsker. Grunnlaget for den norske støtten til Guyana må være gode resultater på regnskogbevaring, og ikke være knyttet til gjennomføring av et bestemt prosjekt som det attpåtil reises miljøspørsmål ved, sier Ola Elvestuen (V), leder i Stortingets energi- og miljøkomité.

BT har forsøkt å få kommentar fra myndighetene i Guyana, men henvendelsene er så langt ikke besvart.

Flere studenter mister rabatter

Norske studenter blir stadig eldre, og nå er hver fjerde student i landet over 30 år. Mange av dem må betale mer for tjenester som transport og tannhelse.

Aldersgrensen for studentrabatter kan gjøre en trang privatøkonomi enda trangere for studentene som er 31 år eller eldre, skriver nettavisen Khrono.

Blant annet har kollektivselskapet Ruter i Oslo 30 års aldersgrense for sin studentrabatt, og det rammer stadig flere ettersom studentene både i hovedstaden og ellers i landet blir stadig eldre. En av dem, Line Røst, sier til Khrono at hun ikke lenger

har råd til månedskort som følge av at prisen har økt fra 410 til 680 kroner, og hun mener aldersgrensen bør oppheves.

Også NSB, Flytoget og Widerøe opererer med aldersgrenser på sine studentrabatter. Pressevakt Øystein Dahl Johanssen i Ruter forteller at en oppheving av aldersgrensen ligger utenfor selskapets kontroll.

– Studentrabatten er statlig bestemt og finansiert. Så det ligger under Samferdselsdepartementet, sier han.

Ifølge en rapport fra prosjektet Eurostudent er Norge det europeiske landet med de eldste studentene. Snittalderen er 29 år, og 26 prosent av studentene er 31 år eller eldre.

NTB

Forskarar med ny kreftoppdaging

Forskarar ved Universitetet i Bergen har oppdaga at kreftceller kommuniserer med friske celler på måtar som til no ikkje har vore kjent.

Forskarane har målt overføring av fluoriserande protein mellom cellene, melder Universitetet i Bergen. Disse proteina vandrar frå kreftcellene til dei friske cellene. Når det skjer, blir det utløyst eit svar frå dei friske cellene, som sender eigne molekyl tilbake til kreftcellene.

Denne forma for kommunikasjon skjer i liten grad mellom dei normale

cellene i kroppen, blir det fastslått.

Kommunikasjonen skjer via fysiske forbindelser mellom cellene som blir kalla membranbruer.

Håpet til forskarane er at kunnskap om celle-språket skal gjere det mogleg å «kneble» kreftcellene og utvikle betre kreftmedisinar. Studien er utført på celler frå livmorhalskreft, brystkreft og beinkreft, noko som kan tyde på at denne forma for kommunikasjon kan vere vanleg også innanfor andre kreftformer.

Dei nye funna er presenterte i det internasjonale forskingstidsskriftet FASEB Journal. NPK

NYTT KJØKKEN? BYTT DØRER OG SKUFFER

Spis frokost i ditt gamle kjøkken, og middag i ditt nye!

Vi renoverer ditt gamle kjøkken ved å skifte dører og setter inn nye moderne skuffesystemer med heldemping.

Du velger kun farge og profil og vi hjelper deg med resten.

Ring oss på 55 25 71 01 for et gratis kostnadsoverslag og en hyggelig kjøkkenprat

Jan-Erik skaar

HerjedalsKjøkken
www.herjedalskjoekken.no

Vi kan bytte benkeplate og bygge opp til tak

Stanser PR-kampanje

DAGLIGLIV: Barn på vei til skolen i landsbyen Chenapou i Guyana. Elven som renner gjennom regnskogen er viktigste ferdselsåre i urfolksområdet. Norge støtter Guyana gjennom regjeringens klima- og skogsatsing. ARKIVFOTO: TOR HØVIK

Kofi Annan var på ønskelisten for PR-kampanje om klima- og regnskogsatsingen til Guyana. Nå er det norskfinansierte prosjektet stanset.

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no

BT har tidligere skrevet om amerikanske PR-konsulenter som skulle få nesten to millioner bistandskroner fra Norad for å markedsføre Guyana som et utstillingsvindu for vellykket regnskogforvaltning.

Guyana er et av hovedsamarbeidslandene i Norges internasjonale klima- og skogsatsing. PR-fremstøtet inngikk i et av prosjektene som Norge finansierer i det søramerikanske landet.

To millioner kroner

Det amerikanske PR- og kommunikasjonsbyrået Outreach Strategies i Washington D.C. ble av guyanske myndigheter tildelt oppdraget, og skulle få snaut to millioner kroner for jobben. Kontrakten forteller i detalj hvordan byrået ville bruke kjendiser som eksempelvis Kofi Annan og velrenommerte internasjonale medier for å formidle suksesshistorier, og samtidig slå tilbake mot negativ omtale av storsatsingen i Guyana.

Den nye koalisjonsregjeringen, som kom til makten i Guyana i mai i år, har imidlertid stanset kampanjen. Det eneste PR-byrået rakk å gjøre før stoppordren ble gitt, var å lage en nyhetsartikkel om at Norge

overfører 300 millioner kroner til Guyana og informasjonsgrafikker som blant annet beskriver de store klimagevinstene ved det planlagte Amaila Falls-kraftverket i regnskogen i Guyana.

Omstridt

Skrytekampanjen fikk en brå slutt etter regjeringsskiftet i Guyana, da Norge besluttet å holde tilbake pengeoverføringen på 300 millioner og Guyanas nye regjering la kraftverkløst på is. Begrunnelsen fra landets finansminister Winston Jordan var at det ville være en «regelrett kriminell handling» å gå videre med energiprojektet i sin nåværende form på grunn av kostnadsutviklingen ved vannkraftverket. Norge har øremerket 600 millioner kroner av regnskogsatsingen i Guyana til Amaila Falls-prosjektet.

Norge har støttet byggingen av kraftverket fordi det vil erstatte bruken av dieselaggregater i Guyanas kraftforsyning. Men prosjektet er også kritisert fordi det vil legge regnskog under vann, mens urfolk i landsbyen Chenapou hevder det vil ødelegge jakt- og fiskeområder. Organisasjonen Regnskogfondet mener den norske støtten til prosjektet svekker omdømmet til Norges internasjonale klima- og skogsatsing.

Nå blir det altså likevel ingen norskfinansierte markedsføring av kraftverket.

Lagt på is

– Alle sider ved dette prosjektet er stilt i bero mens regjeringen gjennomgår kontrakten og arbeidet som hittil er utført av Outreach Strategies, sier Dianne

FAKTA

Guyana

● Guyana er et lite land i Sør-Amerika der rundt 90 prosent av arealet er dekket av regnskog.

● Landet har tradisjonelt hatt lav avskoging, og får penger fra Norge for å holde skogdeleggelsene på et fortsatt lavt nivå.

● Guyana har de fem siste årene tjent rundt 1,3 millioner kroner under avtalen med Norge. BT skrev denne uken at bare hver sjette krone hittil er kanalisert til prosjekter på bakken i landet.

● Resten av pengene står fortsatt på fond i Verdensbanken og Den inter-amerikanske utviklingsbanken i påvente av godkjente prosjekter de kan brukes på. Norge holder også tilbake 300 millioner kroner inntil Guyanas regjering har avklart om hvordan de vil bygge kraftverket Amaila Falls eller satse på andre fornybare energiprojekter.

Balraj, policy-koordinator i Conservation International Guyana.

Det er denne organisasjonen som administrerer programmet for informasjonsformidling som Norge finansierer i Guyana i forbindelse med klima- og skogsatsingen. Det er avsatt 7,5 millioner kroner til det såkalte Outreach-programmet i 2014 og 2015. «Formålet er å øke forståelsen og bevisstheten om klimaendringer og Guyanas innsats, både nasjonalt og internasjonalt». Den internasjonale kommunikasjonsstrategien som det amerikanske PR-byrået fikk kontrakt på, er én av fire hoveddeler i programmet.

Underdirektør Mads Halfdan Lie i Norad skriver i en epostkommentar til BT at myndighetene i Guyana nå gjennomgår prosjektet for å vurdere om det trengs justeringer i gjennomføringen.

Ikke føringer

«Prosjektet er etter Norads oppfatning dermed ikke lagt på is, men er til gjennomgang som resultat av at den nye regjeringen ønsker å sette seg inn i prosjektet» skriver Lie.

Når det gjelder innholdet i kommunikasjonsstrategien som Outreach Strategies la opp til, skriver Lie:

«Norge støtter Guyanas arbeid med sin lavkarbonstrategi, inkludert informasjonsarbeid knyttet til denne, men Norge ønsker ikke å legge føringer på hvordan Guyana velger å kommunisere sin strategi.»

De øvrige prosjektene som Norge finansierer i Guyana har også vært under den nye regjeringens lupe, men går nå som planlagt igjen.

Tomme for livsviktige medisiner

OSLO: Minst 118 ulike legemidler har manglet i norske apotekhyller hittil i år. Det betyr at tusenvis av nordmenn ikke har fått medisinen de trenger, skriver VG. Flere av medikamentene er livsviktige for tusenvis av nordmenn. – Mangelen kan i verste fall føre til at pasienter ikke får livsnødvendig behandling. Det kan, dersom det er medisiner til sykehus, bety at legene må velge mellom pasienter som skal behandles eller ikke, sier medisinsk fagdirektør Steinar Madsen i Legemiddelverket. NTB

Bondevik og sjefen for biskopene i Norge stempler dem som er bekymret for utviklingen som usolidariske og fæle folk

Sylvi Listhaug (Frp) til NRK etter reaksjonene på regjeringens flyktningbudsjett

Bevæpning fortsatt til vurdering

OSLO: Behovet for forlengelse av den midlertidige bevæpningen av politiet ligger fortsatt til vurdering i Politidirektoratet, sier justis- og beredskapsminister Anders Anundsen (Frp). Den midlertidige bevæpningen startet den 25. november i fjor, og hittil har Politidirektoratet anmodet om forlengelse syv ganger. I forkant av hver forlengelse har departementet skaffet en oppdatert trusselvurdering fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST). Den siste vurderingen kom den 27. oktober i år. NTB

Legene har høyest status i yrkeslivet

OSLO: Lege, advokat og ingeniør er yrkene med høyest status i Norge. Butikkmedarbeider får bunnplassen. Det viser en arbeidslivsundersøkelse som Respons Analyse har gjennomført på oppdrag fra Proffice. Hele 87 prosent av de spurte mener lege er et høystatusyrke, mens 81 prosent mener det samme om advokat og 66 prosent om ingeniør. NTB

UTLAND

Leder: **TROND OLAV SKRUNES** tlf. 55 21 45 23
e-post: utland@bt.no

– **ALVORLIG** // Flaggskipet i Norges regnskogsatsing i Guyana kan bli erstattet av gruvedrift, tømmerhogst og storstilt avskoging. – Oppsiktsvekkende og alvorlig, mener Regnskogfondet.

Klima- prosjekt kan ende med regnskog- rasering

ATLE ANDERSSON
atle.andersson@bt.no

Den nye veien ligger som en lang, rustrød stripe i et grønt hav av tropisk skog. Den nær 100 kilometer lange veien gjennom et av verdens mest artsrike regnskogområder ender ved Amaila Falls, et fossefall langt inne i den guyanske delen av Amazonas. Her skulle elvestryk temmes og forsyne hele Guyana med fornybar energi.

Klima- og miljødepartementet i Norge har i BT tidligere omtalt Amaila Falls-kraftverket som «en seier for verdens klima og for Guyanas befolkning».

Norge har overført 600 millioner kroner til energiprojektet. Det er for lenge døpt flaggskipet i regnskogsarbeidet med Guyana. Men regjeringen i det lille, søramerikanske landet vil ikke lenger bygge kraftverket. Det er blitt altfor dyrt, mener de.

Trøblete vei

Men veien gjennom regnskogen er ferdig, etter år med skandaler, korrupsjonsanklager og overskridelser. Et av selskapene som

har stått for veibyggingen, China Railway First Group, tilhører en selskapsgruppe som er svartelistet av Oljefondets etikkråd på grunn av grov korrupsjon.

Prisen på veien er kommet opp i rundt 400 millioner norske kroner, som tilsvarer omtrent fem prosent av Guyanas statsbudsjett.

Veien skulle utelukkende brukes som transportåre frem til kraftverket, ifølge avtalen med Norge og Den interamerikanske utviklingsbanken. Men nå vil altså Guyanas regjering utnytte veien, som den selv har betalt, til helt andre formål.

«Jungelen har ressurser»

Det er Guyanas finansminister Winston Jordan som forteller om planene i et intervju med Bergens Tidende.

– Veien er der allerede, den er bygget. Vi må se på mulighetene den gir oss. Den er bygget gjennom jungelen. Og jungelen har ressurser, både mineraler og tømmer, sier Winston Jordan.

BT møtte Jordan og hans ministerkollega Raphael Trotman

STRIDENS KJERNE: Amaila Falls-kraftverket skulle etter planen bli bygget i regnskogen, og ble kalt flaggskipet i partnerskapet mellom Norge og Guyana. Guyanske myndigheter ønsker ikke lenger å gjennomføre byggingen av prosjektet med en totalpris på mer enn seks milliarder kroner. FOTO: SITHE GLOBAL

LEVER I REGNSKOGEN: Paul Benjamine tilhører Patamona-folket og klargjør åkerland for dyrking av kassava og søtpoteter. Urfolk i landsbyen i Chenapou har kjempet mot vannkraftverket som de hevder vil ødelegge jakt- og fiskeområder. Nå kan gruvedrift og tømmerhogst i stedet bli trusler mot deres tradisjonelle levesett. FOTO: TOR HØVIK

URFOLKS-STEMME: – Myndighetene overser de negative effektene ukontrollert gruvedrift har på urfolkssamfunn i Guyana, sier Laura George (fremst) i organisasjonen Amerindian Peoples Association. FOTO: TOR HØVIK

Dette er oppsiktsvekkende og alvorlig.

Lars Løvold, daglig leder i organisasjonen Regnskogfondet.

under klimatoppmøtet i Paris nylig. Trotman er minister med ansvar for styresett, naturressurser og miljø.

De to ministrene snakker om at utvinning av gull, mineraler og tropisk tømmer kan gi økt bosetting og etablering av nye landsbyer i regnskogen.

Konsekvensene av disse aktivitetene er økt avskoging, altså det stikk motsatte av målet for Norges internasjonale klima- og skogsatsing. Guyana får betalt av Norge for å holde avskogingen på et fortsatt lavt nivå.

– Veien må brukes

– Vi har rett og slett ikke råd til å la denne veien stå ubrukt eller forlatt. Veien er en stor investering. Vi trenger en helhetlig tilnærming som gir oss nye

muligheter, som gruvedrift og bosetting, sier finansminister Jordan til Bergens Tidende.

Landets infrastrukturminister David Patterson uttalte omtrent det samme til guyansk presse nylig. Han åpner dessuten for å forlenge veien enda lenger inn i regnskogen.

Regnskogfondet og flere urfolksorganisasjoner reagerer på de nye opplysningene.

– Dette er oppsiktsvekkende og alvorlig, sier Lars Løvold, daglig leder i organisasjonen Regnskogfondet.

Advarte mot veien

Han sier Regnskogfondet for flere år siden advarte mot veibyggingen til Amaila Falls. I et brev til tidligere miljøvernminister Erik Solheim (SV) i 2011 påpekte organisasjonen blant annet at veibyggingen begynte før konsekvensutredningen var ferdig.

– Vi sa den gang at veien til Amaila Falls ikke burde påbegynnes før det var hundre prosent sikkert at kraftverket faktisk kom til å bli bygget. Nå er veien

ADVARTE MOT VEI: Organisasjonen Regnskogfondet advarte mot veien åpne for økt avskoging fra tømmerhogst og gruvedrift.

FAKTA

Guyana

- Guyana er et land i Sør-Amerika med rundt 735.000 innbyggere. Rundt nitti prosent av arealet er dekket av regnskog.
- Landet har historisk sett hatt svært lav avskoging. Avtalen med Norge gir Guyana lov til å øke avskogingen noe, men utbetalingene blir redusert dersom skogødeleggelsene overstiger 0,056 prosent det foregående året.
- Guyana ble lovet utbetalinger fra Norge på opptil 1,5 milliarder kroner i perioden fra 2009 til 2015 for å holde avskogingen på et fortsatt lavt nivå.
- Guyana har hittil tjent 1,3 milliarder kroner i avtalen med Norge. BT har tidligere skrevet at bare 16 prosent av disse midlene så langt er kanalisert ut til prosjekter i landet.
- Hovedårsaken til at så mye av pengene fortsatt er ubrukt, er at planene for Amaila Falls-kraftverket er lagt på is av regjeringen som kom til makten i Guyana etter valget i mai.

735.000

er innbyggertallet i Guyana. 10 prosent tilhører forskjellige urfolksgrupper. Landet er det eneste engelskspråklige i Sør-Amerika.

Veien er bygget gjennom jungelen. Og jungelen har ressurser.

Winston Jordan, finansminister i Guyana

allerede ferdig og den åpner opp intakte regnskogområder. Finansministerens uttalelser er i direkte strid med intensjonene i avtalen mellom Norge og Guyana. Det han nå sier, gir oss rett i våre advarsler om at dette veiprojektet aldri burde vært igangsatt, sier Løvold.

Løvold er en av nestorene i kampen for regnskogbevaring og urfolks rettigheter.

– Erfaringene fra mange steder i verden er at veibygging i regnskogområder nesten alltid leder til mer avskoging og ødeleggelse, sier Løvold.

– Truer Norge-avtale

Han mener norske myndigheter må uttrykke sin klare bekymring over de nye signalene fra Guyana.

– Hvis det nå blir en ukontrollert tilgang til regnskogen, vil det etter vår mening utgjøre en trussel mot avtalen Norge har inngått med Guyana, sier Løvold.

Organisasjonen har tidligere uttalt at selve kraftverkutbyggingen innebærer et «omdøm-

meproblem» for Norges internasjonale klima- og skogsatsing.

Regnskogfondet har etterlyst et mer aktivt norsk engasjement i Guyana etter at det søramerikanske landet ble et samarbeidsland i regjeringens internasjonale klima- og skogsatsing.

– Hvis man skal lykkes i et land som Guyana er det nødvendig med tett oppfølging og løpende kontakt både med myndigheter og sivile samfunnsaktører i landet, men det har dessverre ikke vært tilfelle her, sier Løvold.

Svarte pengestrømmer

Regnskogen i Guyana skjuler enorme forekomster av gull og mineraler. De åpne gruvene er årsak til det aller meste av avskogingen, og skaper mange steder store miljøskader med kvikksølvforurensning av elver og jordsmonn. Mye av pen-

Saken fortsetter på neste side

Saken starter på sidene foran

gestrømmen er svart og store gullverdier blir smuglet ut av det fattige landet.

Flere rapporter og studier har tidligere fastslått at veien inn til det planlagte, norskstøttede kraftverket kan få dramatiske konsekvenser for den jomfruelige og hittil utilgjengelige regnskogen i store områder rundt veien.

Et ekspertpanel nedsatt av Verdensbanken advarte i en rapport fra 2011 med at veien er en langt større miljøtrussel enn selve kraftverket og dammen som vil oversvømme et regnskogområde på 23 kvadratkilometer.

Stor risiko

«Ny og forbedret tilgang til hittil utilgjengelige områder utgjør en stor risiko for invasjon av mennesker som vil igangsette et bredt spekter av aktiviteter. Når det gjelder Amaila Falls-prosjektet er gruvedrift den største risikoen», heter det i rapporten fra ekspertpanelet.

Guyana-platået i Amazonas er et av de mest artsrike områdene i verden. Her lever alt fra verdens største edderkopper og slanger til 750 ulike fuglearter.

En annen konsekvensstudie laget på oppdrag fra Den interamerikanske utviklingsbanken påpeker at veien kan åpne for illegal hogst og ulovlig jakt og handel med eksotiske dyrearter på det internasjonale markedet.

Skulle sikre

For å hindre at kraftverket og tilførselsveien skulle utløse slike inngrep i det biologiske skattkammeret, ble det laget såkalte sikringsmekanismer som skulle hindre at veien ble brukt til andre formål enn kjøring til og fra kraftverket. Dette poenget understrekes også av Per-Fredrik Pharo, leder for den norske regjeringens internasjonale klima- og skogsatsing. De samme forsikringene ble gitt av den forrige regjeringen i Guyana.

– Veien er bygget helt spesielt for vannkraftverket, og det blir klare restriksjoner på hvem som får adgang til å bruke den, sa Guyanas forrige miljøvernminister Robert Persaud til BT den 27. mars i år. I den samme artikkelen gjorde landets skogkommissær James Singh det klart at veien ikke ville åpne for nye hogst- eller gruveaktiviteter i regnskogen.

Har gitt konsesjoner

Men ifølge den guyanske avisen Kaieteur News foregår det allerede illegal hogst og gruvedrift langs veien. BT får bekreftet fra landets skogkommissjon at det tidligere også er gitt konsesjoner for gruvedrift i de berørte områdene. Ifølge guyanske medier skal regjeringen i landet også ha blitt kontaktet av aktører som nå vil bruke veien til utvinning av gull og andre ressurser.

Det lever en rekke urfolksgrupper i de berørte områdene.

– Det er svært bekymringsfullt at den nåværende regjeringen i Guyana snakker om å bruke veien til kolonisering og bygging av nye landsbyer. Dette

OVERRASKET: Leder for regjeringens regnskogsatsing, Per-Fredrik Pharo, frykter at store, intakte regnskogområder kan gå tapt hvis Guyana nå åpner for gruvedrift og hogst i forbindelse med veien til kraftverket.

FOTO: HÅVARD BJELLAND

ÅPNER REGNSKOG: Veien er bygget gjennom jomfruelige regnskogområder i Guyana. Skogen skjuler ikke bare et mangfold av planter og dyr, men også gull og verdifullt tømmer.

Hvis det åpnes for bosetting og veier, med tilhørende gruvedrift, vil det kunne føre til avskoging og store ødeleggende konsekvenser for indianersamfunnene.

Tom Griffiths, koordinator i Forest Peoples Programme

er områder som tradisjonelt har vært bosatt av urfolkssamfunn. Hvis det åpnes for bosetting og veier, med tilhørende gruvedrift, vil det kunne føre til avskoging og store ødeleggende konsekvenser for indianersamfunnene, sier Tom Griffiths. Han er koordinator i Forest Peoples Programme, en internasjonal organisasjon som arbeider for urfolks rettigheter i Guyana.

Urfolks-bekymring

Griffiths sier regjeringen i Guyana er bundet av FNs urfolkserklæring som slår fast at urfolk skal konsulteres med sikte på såkalt «informert forhåndssamtykke gitt på fritt grunnlag». Dette prinsippet om medbestemmelse er også skrevet inn i avtalen mellom Norge og Guyana.

Han mener norske myndig-

heter nå må ta saken opp med Guyana fordi veien og alle dens potensielle konsekvenser griper rett inn i den såkalte lavkarbonstrategien i landet. Det er denne strategien som er grunnlaget for Norges engasjement i Guyana. Samarbeidet har hittil ført til utbetaling av rundt en milliard kroner fra Norge.

– Hvordan kan veibygging og bosetting være i tråd med denne strategien, spør Griffiths.

– Lider

Også urfolksorganisasjonen Amerindian Peoples Association (APA) i Guyana krever at regjeringen i landet respekterer rettighetene til indianerbefolkningen, og at deres interesser blir ivarettatt og hørt i forbindelse med veiplanene.

– Selv om veien allerede er bygget, må regjeringen i Guyana være klar over hva en åpning av skogområdene for gruvedrift og tømmerhogst kan føre til. I dag lider mange urfolkssamfunn i Guyana under urettferdige rettsavgjørelser som beskytter gruveaktørene. Samtidig blir de negative effektene fra ukontrollert gruvevirksomhet på den innfødte befolkningen ignorert. Myndighetene må sikre vårt folks rett til et trygt og rent miljø, sier Laura George, som er programassistent ved APAs hovedkontor i Guyana.

Kan gi kutt i pengestrømmen

Regjeringen er overrasket over den siste utviklingen i føljetongen om det kontroversielle Amazonas-kraftverket.

– Dette er ny informasjon for oss. Hvis det nå åpnes for gruvedrift og hogst i forbindelse med veien til kraftverket, vil det kunne få store konsekvenser for intakte skogområder i Guyana. Det vil i sin tur kunne føre til stort fratrukk i eventuelle utbetalinger fra Norge i fremtiden, sier Per-Fredrik Pharo, leder for regjeringens internasjonale klima- og skogsatsing.

Regjeringen holder allerede tilbake en utbetaling til Guyana på 300 millioner kroner. Årsaken er at Norge venter på en avklaring fra regjeringen i Guyana om de vil videreføre den grønne utviklingsstrategien. Amaila Falls-kraftverket har vært en av hovedsatsingene i denne strategien.

«Hypotetisk spørsmål»

Pharo vil ikke spekulere i hva som blir konsekvensene for partnerskapet hvis Guyanas regjering holder fast ved at kraftverket ikke bør bygges, og i tillegg åpner veien for selskaper som vil utvinne gull, mineraler og tropisk tømmer i regnskogen.

– Jeg svarer ikke på hypotetiske spørsmål. Vi er nå blitt enige med Guyana om en prosess videre i forhold til Amaila Falls-kraftverket, svarer Pharo. Prosessen han sikter til, er en ny studie som skal fastslå en gang for alle om kraftverket er økonomisk lønnsomt. Det er Norge som har tatt initiativet til denne studien. Pharo avviser fremstillingen i enkelte guyanske medier om at Norge presser Guyana til å gå videre med prosjektet.

BT har tidligere også gjengitt innholdet i en e-post der en regjeringskilde i Guyana overfor flere ministre i landet uttrykker sterk misnøye med Norges iver etter å få bygget kraftverket.

– Vårt utgangspunkt er at Amaila Falls er et godt prosjekt. Hvis det viser seg ikke å stemme etter den forestående gjennomgangen, vil vi ikke tvinge det på Guyana. Da må landet komme opp med en annen god strategi for utvikling av en grønn energiforsyning, sier Per-Fredrik Pharo.

Han understreker at Norge ikke vil diskutere noen forlengelse av partnerskapet før myndighetene i Guyana har oppfylt vilkårene i den nåværende avtalen om fornybar energi og bedre styresett i forvaltningen av naturressurser.

– Kan ikke gå videre

Guyanas regjering fastholder at byggingen av kraftverket er en dårlig idé.

– Vår posisjon er den samme. Vi kan ikke gå videre med kraftverket i sin nåværende form. Det er altfor dyrt, sier finansminister Winston Jordan til BT.

Finansministeren sier Guyana aksepterer Norges ønske om en ny studie, «fordi den kan sette en endelig sluttstrek for usikkerheten som har virvlet rundt prosjektet».

Jordan sier det også finnes miljømessige og tekniske sider ved prosjektet som er mangelfullt utredet.

BT har besøkt Patamona-folket i landsbyen Chenapou. Urfolksrepresentanter i dette området sier dammen vil oversvømme store skogområder de bruker til jakt og fiske. De hevder også at de aldri er blitt skikkelig konsultert om kraftverkplanene.

Vedlegg:

Debattinnlegg på bt.no

- [1. april: Innlegg fra statssekretær Lunde om Amaila Falls-kraftverket](#)
- [9. april: Svar til Lunde fra Regnskogfondet og Forest Peoples' Programme](#)
- [19. juni: Innlegg fra John Palmer: Dere har støttet et korrumpert regime](#)
- [28. juni: Innlegg fra statsråd Sundtoft om Guyana-partnerskapet](#)
- [31. juli: Statsråd Sundtoft: BT ser ikke skogen for bare trær](#)
- [6. august: Svar til Sundtoft fra sjefredaktør Gard Steiro](#)
- [5. november: Innlegg fra Sundtoft: - Norge tar ingen snarveier i Guyana](#)

Lederartikler i BT i forbindelse med Guyana-sakene:

- [30. mars: Giverens makt](#)
- [3. november: Partner uten evne](#)

Valgannonse rykket inn i avisen Kaieteur News to dager før valget 11. mai 2015

**INTERNATIONAL
COMMUNITY REJECTS
APNU-AFC
CORRUPTION LIES**

August, 2014:

Ramjattan told Stabroek News that he has been in contact with Norwegian officials who are "very disappointed" with Guyana's efforts in protecting the forest.

- Stabroek News, August 24, 2014

NORWAY RESPONSE

October, 2014:

"I am happy that Norway can contribute to Guyana's green development through our partnership on forest. Guyana's deforestation is one of the lowest in the world." - Tine Sundtoft, Minister of Climate and the Environment, Norway - Norway 4th payment announcement October 24, 2014

"The Governments of Guyana and Norway are now exploring opportunities for continued collaboration towards the Paris Climate summit, and discussing the possibility of a **renewed partnership for the period from 2015-2020.**"

May 7, 2015 Norway announced another payment of G\$ 8 billion to Guyana.

VOTE FOR PROGRESS

VOTE PPP/C

www.votepppcivic.com

Paid Advertisement